

School of Theology at Claremont

1001 1382368

HECA
M ET ROMANORVM
RIANA

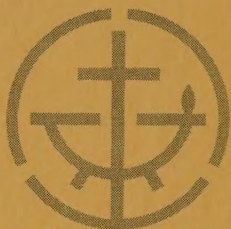
EPICVRVS
EPISTVLAE TRES
ET RATAE SENTENTIAE

EDIDIT
VON DER MVEHLL

PA
3970
E2
E6

IP S I A E
IBVS B.G. TEVBNERI

Theology Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

Epicurus.
III

EPICURI

EPISTULAE TRES
ET RATAE SENTENTIAE

A LAERTIO DIOGENE SERVATAE

PA

3970

E2

E6

IN USUM SCHOLARUM

EDIDIT

P. VON DER MÜHLL

ACCEDIT GNOMOLOGIUM
EPICUREUM VATICANUM

LIPSIÆ IN AEDIBUS B.G. TEUBNERI MCMXXII

PRAEFATIO

Tandem in publicum prodit haec editio clarissimarum Epicuri reliquiarum confecta iam ante quinque fere annos et tum iam ad bibliopolam missa, deinde vero variis rebus impedita quominus prelo committeretur. Vellem nunc nonnulla aliter instituissem; nam video, etsi interpretationis adminicula hic illic in notis suppeditavi, talia facile augeri posse, video quoque in coniecturis v. doctorum afferendis me aliquanto largiorem fuisse. Sed ne Useneri nobiles quosdam conatus tacerem etiam ubi plane abiciendi mihi quidem videbantur, repugnavit ipsum consilium editionis meae, qua cum fundamentis a viro summo positis plane niteretur, tamen demonstrare volui, ad verba Epicuri recuperanda haud raro cum maiore cautione agendum esse. Neque nesciebam fore qui reprehensuri sint quod codicum lectiones quas inutiles appellabunt, commemoraverim, multis sane quales in Useneri adnotatione critica legimus repressis; sed quia vulgata quam dicimus scriptura, quae inde ab editione Frobeniana Laertii Diogenis viguit vel Usenero hic illic imposuit, eius vitia et damna illustrare debui neque paenitet me facti: nam ego iam in editionibus scriptorum antiquorum, quas secundum morem huius saeculi quam brevissimo apparatu critico instructas esse glorianatur, saepissime et utilia et paene necessaria aegre desideravi. Atque nimium in his dare quam parum malui. Hoc vero libenter concedo: cum maiorem partem libri decimi L. D. ederem, oportuisse totum edi ipsiusque Epicuri causa ea non praeterire quae Diogenes de eo eiusque doctrina conscripsit. Quod si fors tulerit ut libellus meus emptores nanciscatur, in secunda editione me rem absolvere posse spero.

Quicumque Hermanno Usenero antiquiores editiones sive Laertii Diogenis sive Epicureorum adire coactus erit, ut qui etiam post illius curas fructus inde carpi possint videat, non modo viri laude mea maioris summum ingenium, sed diligentiam quoque accuratissimam admirabitur. Ita circumspecte omnia et docte administravit ut nisi illius 'Epicureorum' collectionem fragmentorum (Lips. 1887) crebro adibis, editio mea haud ita magno usui tibi futura sit. Nam ut taceam de 'subsidio interpretationis', quod in pp. 375 sqq. Useneri legitur, Epicuri parcam et obscuram brevitatem, quam in epistolis et sententiis affectabat, vix intelleges, nisi consules quae vel ceteri

auctores de eius doctrina narrant vel Lucretius, quem ex ipsis Epicuri de Natura libris carmen suum condidisse diu persuasum habeo. Itaque ea tantum, quae apud Usenerum pp. 1—81 extant, hac editione superflua redduntur.

Libros manuscriptos, quorum usu memoria Laertii D. nititur, partim fratris auxilio adiutus denuo contuli, gravissimos quosque iterum vel ter pertractans. Ille enim qui Usenero codicum lectiones suppeditarunt, ut fit interdum in legendo erraverunt, et Us. ipse, quamquam quod de recensione Epicuri tulit iudicium in universum stare potest, saepe prae meliore librorum classi deteriorem quam ipse iudicavit, secutus est.

Sed de codicibus Laertii Diogenis post tot virorum doctorum disceptationes fusius hic tractare mihi non est in animo; id potius ad totius operis editionem, quae a me paratur, pertinet. Si plura nunc quaeris, delego te ad ea, quae post Edg. Martini (Leipz. Stud. XIX, Rhein. Mus. LV) et Alfr. Gercke (Herm. XXXVII, 401 sqq.) editores Basilienses libri tertii i. e. vitae Platonis anno 1907 (in libro gratulatorio 'Iuvenes dum sumus') apte disseruerunt.

Ex ipsa adnotatione apparet duo omnino codicum genera numeranda esse, quorum nobilius, quippe quod archetypi unici fidelio rem imaginem reddat, ex codicibus B et P eiusque asseclis constat. Quorum optimus est codex B(urbonicus) gr. III B 29 saec. XII. in Bibliotheca Neapolitana servatus; correctus est a manu saec. XIV. cuius lectiones interdum cum Constantinopolitano conspirant. P(arisinus) gr. 1759, qui ineunte saec. XIV. diligenter scriptus est, eiusdem stirpis alteri familiae praest; ex qua aliud quoque exemplar selegimus, codicem scil. Co(nstantinopolitanum) veteris Serail (cf. Th. Ouspensky, Bulletin de l'institut Russe à Cple. XII [1907], 240 No 36; frustra eum quaeris apud St. Gaselee, The Greek Mscritps in the Old Seraglio at Cple. Cambr. 1916), cuius imaginem photographice depictam possideo; saec. videtur esse scriptus XIV. vel XV., ultima folia inde a fol. 152^r = L. D. X (Epic.), 143 = p. 53, 17 editionis meae a secunda manu scriptoris saec. XVI. (?) ex exemplari vulgatae recensione suppleta sunt. Quamquam iste codex iuxta P positus non multum utilitatis affert, tamen cum P varias correctorum manus passus sit ita ut quid primitus habuerit saepe dignosci non iam possit, gratum nobis auxilium ferre solet; nec non simile officium praestant scripturae codicum W (= Vaticanus gr. 140 saec. XIV) et Q (= Parisinus gr. 1758 saec. XV), qui ex ipso P aut videntur fluxisse (W) aut fluxerunt (Q), sed antequam correctores illum penitus depravaverunt. P² ex libro eidem familiae cognato originem ducit, manus tertiae P³ exemplar iam inter vulgatos vilesque libros quaerendum est.

Haec vulgata lectio ab editione principi, quae Basileae apud Frobenium anno 1523 e libro M. Aurigalli prodiit (f), nomen accipit. Pessimum codicem mala fortuna ad summum honorem destinaverat. Sed quia ob iustam causam ut supra dixi lectiones f non esse praetermittendas existimavi, de codice Z quoque i. e. Raudnitziano¹⁾ lectorem certiorum facio; ex hoc enim iam a Z³ correcto ortus est liber Aurigalli. At auctoritatem aliquam recuperat secundum genus ab antiquissimo suo exemplari, quamvis lacunosum sit scribaque ex libidine sua saepe verborum structuram mutaverit, a F(lorentino) scil. Laurentiano gr. plut. LXIX 13 saec. XIII. Videbis enim cod. F vulgatae scripturae valde propinquum esse atque saepissime in adnotatione sigla F(P³)Zf consociari. Sed nihilominus ab hoc concentu cavendum est; quae enim libri illi specie meliora suppeditant, ea coniecturarum ope maxime obtinuerunt, etsi loci non desunt quibus cum eis facere cogaris (cf. p. 52, 20). In ea re iudicanda Usenerus et ceteri viri docti aliquando errare mihi videntur.

Hi sunt codices integri quos adhibui, haud ita tamen ut omnia proponenda esse existimaverim; multa omisi quae singuli, in re orthographica praesertim, peccaverunt, neque omnes lacunae vel verborum traiectiones, quibus ante ceteros ut dixi F excellit, lectori ante oculos ponendae erant. Tamen me cautissime etiam in hac re egisse iam dixi. Interdum aliorum codicum T, D, G, H (qui ex P descriptus est) et Ambrosii Traversarii interpretationis Latinae memineram, vix genuinam memoriam in eis inesse iudicans.

Accedit vero nunc *epitoma* Φ, quae legitur in codice Vaticano 96 saec. XIII. vel XIV., fol. 29^vsq. Antegreditur eam in illo libro Pseudo-Hesychius Milesius *περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ λαμπάντων σοφῶν* fol. 11^rsq.; cf. quae de Vat. 96 scripserunt Edg. Martini, Leipz. Stud. XX, 147sq. 2) et De Stefani, Studi ital. di filol. class. XII, 154sq. Idem fuit auctor, qui et Hesychium finxit et Diogenem ita excerpserit ut primum δόξας philosophorum, deinde vitas apothegmata compilaret, sed iam quae antea Hesychio vindicaverat, omitteret. Eadem epitoma invenitur etiam in codice Palatino Vaticano gr. 93 anno 1338 p. Chr. n. conscripto (Ψ). Eius vero alteram (i. e. vitarum

1) Ex bibliotheca principis de Lobkowitz, ubi sub no. VI fc. 38 asservatur (cf. Gollop, Sitzungsab. d. k. Akad. d. Wiss. zu Wien CXLVI, 7, 112), humaniter in usum mihi missus est.

2) Martini p. 148 de excerptis Laertianis se locuturum esse pollicitus est, sed quantum equidem sciam, nondum hoc fecit. De Φ accuratius in editione L. D. disseremus; paucas quasdam eius lectiones in Dielsii Antesocraticis habes.

apopthegmatum) partem iterum ut excerptor excerptorum extenuavit auctor illius epitomae, quam Spyr. Lambros ex codice Athoo Monasterii S. Dionysii 90 saec. XIII. (A) et Parisino suppl. gr. 134 saec. XIII. (II) in annalium *Nέος Ἑλληνομνήμων* vol. III (1906) iuris publici fecit. A et II igitur nihil eorum continent, quae nunc edo; Ψ vero quoniam et deterior est codice Φ et praeter paucas quas aliunde accepit lectiones ex illo descriptus, Φ solum ad verba Epicuri stabilienda afferre licet. Videtur nobis epitoma Φ temporibus Constantini Porphyrogenneti confecta esse considerantibus quae De Stefani, Studi it. di f. cl. XII, 169sq. de fortuna excerptorum ex Aeliano disseruit. Si vero expectas, te ex testimonio perantiquo praeclara quaedam lucraturum, falleris; nam pauca sunt, etsi haud desunt, quae bona possidet; plurima aut libere refinxit aut neglexit. Neque cum uni vel compluribus ex integris auxilio venit, oppositos semper sustinere valet; tum solet superare, cum optimo cuique integrorum accedit; inter genera codicum vacillat.

Talia sunt subsidia editionis Epicuri. Utinam meliora forent! Nam exemplum L. D. unicum quod Constantinopoli post litteras veteres renatas saeculo circiter nono in bibliotheca quadam inventum esse suspicamur, vitiosissimum erat. Etiam illo ipso tempore quo libri decem ex hereditate L. D. saeculo tertio describebantur vel edebantur, Epicurum iam male habitum fuisse credimus. Nescimus sane quale fuerit volumen quod Laertius sibi comparavit, neque is erat urinator Delius qui Epicurum plane intellexeret; tum ipse ad margines *scholia* ex auctore doxographico adscripsit, quae postea scribae verbis Epicuri intexuerunt et una descripserunt. Quas adnotationes partim facile nos segregare possumus, partim vero illae ita contextum orationis philosophi contaminaverunt obruerunt, depravaverunt expulerunt, ut vix Epicurusne auctor loquatur an L. Diogenes scholiasta eius cognoscamus. Hoc ut in prima ad Herodotum data epistula interdum accidit, ita epistulam Pythocleam penitus corrupit. Hac de causa opinor homines docti ut epistulam secundam Epicuro abiudicent propensi sunt, est enim saepe scriptore quamvis indiligenti indigna. Me vero quin omnes tres epistulas genuinas esse credam neque orationis stilique differentiae nec dispositio capitum impediunt. Minime tamen reticendum est, epistulam Pythocleam iam antiquis temporibus addubitatum esse: cf. Philodemus in Vol. Herc. ²I fol. 152 (Us. Ep. p. 34; Croenert, Kol. u. Men. 23. 175: ὑποψίαν τινὰ λαμβάνων ὡς περὶ τινῶν ἐπιστολῶν καὶ τῆς π[ρὸς Πυ]θουκλέα περὶ μετεώρων ἐπιτομῆς καὶ etc.).¹⁾ Dialectum huius

1) Unde sumpserit Epicurus doctrinam de meteoris docet

epistulae inconcinnam saepiusque variantem corrigere nolui. Neque quod fecit Usenerus, scholia in inferiorem partem paginae posui, sed literis minoribus inter ipsa epistolarum verba reliqui, quia ut dixi de doxographo ab Epicuro separando dubitari potest et lector studiosus malet ipse iudicare posse quam editoris opinionem sequi debere.

Etiam Ratarum ut recte appellantur Sententiarum liber totus ab Epicuro ipso profectus est, etsi quod inscriptio Oenoandensis docuit (cf. William p. 51sq.) vario ordine tradebatur. Fidem et auctoritatem earum¹⁾ contra Usenerum Hector Bignone anno 1908 (Rendic. del R. Ist. Lomb. Serie II vol. XLI p. 792sq., cf. nunc 'Epicuro' 6sq.) docte et cum acumine disputans tutatus est, et ego eum novis rationibus usus secutus sum, cum anno 1919 de literaria quam hodie dicunt forma libelli aurei agerem ('Epikurs *νόμιαι δόξαι* und Demokrit' in: Festgabe Adolf Kaegi dargebracht, Frauenfeld 1919 p. 172sq.).²⁾ Recensionem autem Sententiarum magnopere adiuvant, quae post absolutam Useneri editionem inventa sunt, et Inscriptio Oenoandensis (post alios ed. I. William 1907) et Gnomologium Vaticanum; etiam alios locos quibus apud scriptores laudantur, in adnotatione mea invenies.

Epicuri ipsius libellis subiunxi 'Επικούρου Προσφώνησιν³⁾, quam in codice Vaticano gr. 1950 saec. XIV. K. Wotke a. 1888 invenit et Usenerus in Stud. Vindobonnensium vol. X primum edidit, praeclarum inventum praeclare praefatus; ibidem demonstravit gnomologium illud compositum esse ex selectis R. Sententiis et floribus de epistulis quattuorvirosum principum sectae Epicuri Metrodori Polyaeni Hermarchi decerptis. Useneri editio cum reliquis, quae de ea re scripsit, nunc in Operum Minorum eius vol. I 297sq. commode legitur. Ego novam collationem cum codicis imaginibus photographiis institui atque Wotkii non solum adnotationem verum etiam Epicurea ipsa corrigere potui (cf. p. 63, 12 = Us. Kl. Schr. I 315, 26; 316, 5). Utilitatem quoque cepi ex emendationibus a viris d. propositis; cf. impr. Guil. Croenert, Rh. Mus. LXI; Th. Gomperz, Wien. Stud. X; I. H. Leopold, Mnemos. XXXVIII;

Theophrastus nuper repertus: Neue meteorol. Fragmente des Th. in Sitzungsab. d. Heidelb. Ak. d. Wiss. 1918. 9 p. 30 (Boll).

1) Quae Croenert, Kol. u. Mened. p. 24, 133 in Philodemo restituit, mera coniectura nituntur, cf. Bignone, Epic. 9, 3.

2) Oblocuti sunt nuper argumentis Hectoris Bignone et H. Diels, Deutsche Literaturztg. 1920, 661 et R. Philippson, Berl. phil. Woch. 1920, 1023sq., sed mihi non persuaserunt.

3) De titulo cf. O. Crusius, Rhein. Mus. XLIV, 309; R. Philippson, B. ph. W. 1920, 1032.

Aem. Thomas Herm. XXVII; H. Weil, Journ. des Sav. 1888; U. de Wilamowitz, Comment. grammat. III).

Reliquum est, ut de editione Laertianorum pauca addam. Commentationes doctas recentiorum diligenter perquirens multa quae placebant inveni atque recepi, plura ac fere innumera reieci; auctoribus quoque Usenero antiquioribus inspiciendis haud inutilem operam navavi. Nolo hic omnes enumerare qui de Epicuro scripserunt; sed ut appareat quos libros adire oporteat, si quis emendationis alicuius probationem vel defensionem legere velit, gravissimorum post Us. auctorum nomina ac dissertationes hic subiunxi: Gualth. Arndt, Emendationes Ep., Berol. 1913; Joh. ab Arnim, Almanach d. k. Ak. d. Wiss. zu Wien LXVII (1907); H. Bignone, Locis passim laudatis; F. BockemueLLer, Fleckeisens Jahrb. CXXVII (1883); A. Brieger, Eps. Brief an Herodot, Hal. 1882; Eps. Lehre von der Seele, Hal. 1893; Bursians Jahresber. LXXXIX (1896), CV (1900), aliis locis; I. Bywater, Class. Rev. II (1888); A. Cosattini, Studi it. di fil. class. XVII; Guil. Croenert, Rh. Mus. LXI, LXII; Memoria Gr. Hercul.; Kolotes u. Menedemos; H. Diels Locis passim laudatis atque in Antesocraticorum editione; C. Gius-sani in editione Lucretii 1896—1898; W. A. Heidel, Amer. Journ. of phil. XXIII; Berl. phil. Woch. 1911, 1046; R. Heinze, Lucretius Buch III, 1897; Gött. gel. Anz. 1898; R. D. Hicks, Proceedings of the Cambr. Philol. Soc. 85—87 (1910) p. 4sq.; R. Hirzel, Untersuch. zu Ciceros phil. Schr. I; A. Kochalsky, Das Leben u. die Lehre Eps. Lips. 1914 (cf. quae iudicavi Berl. phil. Woch. 1916, 235); I. H. Leopold, Mnemos. XLIII; F. Lortzing, Berl. phil. Woch. 1888; P. Merbach, De Ep. canonica, Diss. Lips. 1909; C. Pascal, Studi critici sul poema di Lucrezio 1903; R. Philippson, Arch. f. Gesch. d. Philos. XXIV; H. Richards, Class. Rev. XVIII = Platonica 1911 p. 326sq.; O. Tescari, Studi ital. di fil. class. XV, alibi; P. Wendland, Berl. phil. Woch. 1893, 1322; H. Weil, Journ. des Savants 1888.

Absolveram editionem meam vere anni 1917; atque quae tum scripsi postea rescribere nolui nisi ut quae evidenter peccaveram corrigerem; nam eo tempore totus in Epicuro vivebam et cogitationes diu et studiose mecum reputatas et perpensas novis curis perturbare nolui. Epicurum dedi, quem ego intellego; attamen secunda si dis volentibus apparebit editio, eorum meminero, quae his ipsis annis ab hominibus doctis prolata sunt. Innotuerunt mihi post opus absolutum: Hectoris Bignone praestantissimum opus 'Epicuro' Bari 1920, quo doctus Italus Epicureorum praeter paucos doctus Epicuri libellos et fragmenta nobiliora in linguam suam transtulit et ingeniose commentatus est, Idem, Rendic. Ist. Lomb. Ser. II vol. L, 295sq.; Riv. di filol. XLIV (1916); H. Diels, Philo-

demos, Über die Götter III (1917); R. Philippson, Hermes LIII (1918); W. Nestle, Berl. phil. Woch. 1917, 1089sq. E. Pfeiffer, Studien z. ant. Sternnglauben 1916, 62. 76; K. Krohn, Der Epikureer Hermarchos, Berol. 1921; O. Apelt, Diog. Laert. übersetzt u. erläutert v. O. A. 1921. Ex his quae utilissima esse censeo, mantissae loco hic enoto, sic tamen ut plurima eorum in textum recipere nolim. Sunt fere haec:

p. 4, 6 τοιοῦτ(ος) ὢν Bi(gnone); 4, 16 πάντων Bi. cfr. p. 29, 4 (aliter atque p. 73 iudicat Bi. p. 266); 6, 8 ὅταν] ὥς ἂν Bi.; 7, 12 αὐτῶν Apelt; 8, 1 αἰτιῶν def. Diels p. 35, 4; 9, 4 καὶ τὰποφερόμενον Bi.; 13, 7 τοῦτο def. Bi.; 13, 13 <μηδέν> cum Gass. Bi.; 15, 11 ἀμιγῇ et 15 ἀμετάβολα def. Bi.; 15, 16 τούτων ὥς) τῶν Bi.; 15, 19 ἄγειν <νοοῦσι, δηλ>ον Bi.; 16, 15 τὴν <ἐκ> τοῦ Bi.; 19, 2 συν<εκ>πιπτόντων τοῖς ἐπεραιομοῖς Diels p. 42, 3; πορίμοις Apelt; 19, 17 ὥς ἂν ἀεὶ συμβεβ. Bi.; 19, 19 αὐτῶν (τῶν συμβ.) defend. Bi.; 20, 13 παρακολονθεῖ ἃ γ' οὐτ' ἐν τ. ἀ. καὶ <ἄναισθήτοις δοξαστέον εἶναι> οὐτε Bi.; 26, 9 τῷ] ὥς Nestle; 28, 9 et 31, 8 infinitivos def. Bi.; 28, 21 κατὰ πάντων <τῶν> κατὰ Bi.; 29, 10 Bi. cft. Epic. Π. φύσ. XI (Vol. Herc.¹ II 33 = Orelli, Epic. fr. De natura p. 11. 57); 29, 16 καὶ 1] δὴ Diels; 34, 14 ἐμφανέειν <ἐπὶ τοῖς> παρ' ἡμῖν Boll. apud Pfeiffer; 34, 19 <διὰ> πνευμάτων συνώσεως Bi.; 39, 13 κατ' ἀ<να>φορὰν Bi. conferens Stratonem in Heronis Pneum. I p. 12, 4 Schm.; 40, 6 κατὰ πρόσφυσιν Apelt (κατὰ σύμφυσιν Bi.); 41, 22 κινεῖσθαι delev. ut ego feci Bi.; 46, 14 de Mimnermo cog. Bi.; 50, 10 αἰτίαν <μεγίστων ἀγαθῶν καὶ κακῶν — οὐκ> οἶεται Bi.; 51, 6sq. cf. Diels p. 29sq.; Philippson Herm. LIII, 360sq. LVI, 390sq.; 51, 11sq. Diels p. 77, 2 cft. Sext. Adv. math. IX 165 κατὰ γὰρ τὴν παντὸς τοῦ ἀλγύνοντος ὑπεξ-αίρεσιν συνίστασθαι πέφυκεν (ἡ ἡδονή); 52, 3sq. cf. Plut. Non posse ... p. 1088 A (Bi.); 53, 3 cf. Bi. Rend. Ist. Lomb. II, L, 295sq.; καὶ <μνήμη καὶ> χρόνῳ καὶ Bi.; 54, 12 διώκηκε καὶ διοικεῖ καὶ διοικῆσει κατὰ τ. σ. χρ. Diels p. 18, 1; 55, 7 καὶ . . παρσεκένασεν <ἂν> Philippson; 56, 8 καὶ] κατὰ Bi. optime; 59, 5 ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὰ Koch. et Bi.; 62, 5 tradita bene def. Bi.; 64, 9 Bi. cf. Plut. Non posse ... p. 1088 B (Riv. di fil XLIV 267); 65, 5 σοβαροὺς def. Bi.; 66, 6 cf. Epic. fr. 364 p. 243 Us. (Bi.); 67, 10 cf. Horat. Sat. I, 1, 102sq. (Bi.).

Saeppissime Bignone ceterique mecum ut ad traditam lectionem redeatur, monent Invenies me ipsum saepissime ea via ingressum, invenies etiam locos ubi nova temptabam. Quorum aliqua lectoribus placitura esse spero atque confido. Multa tamen corrupta relictas sunt, magnumque gaudium mihi continget, si haec editiuncula exercitationibus studiosorum destinata acumina ingeniorum ad meliora quaerenda et invenienda stimulabit. Utinam studia Epicurea, quae nostris temporibus

reflorescunt, librorum quoque De natura reliquiis officium diu debitum tandem reddant!

Gratias denique ago humanae diligentiae Iacobi Wackernagel et Friderici Von der Mühl fratris, qui me in plagulis corrigendis adiuverunt, gratias patientiae bibliopolae, gratias denique auctoritati Hermannii Diels viri summi atque de Epicuro meritissimi, qui cunctantem me ut haec quamvis imperfecta tandem emitterem, et in publico et privatim clementer monuit.

Scribebam Basileae mense Martio a. 1922.

P. Von der Mühl.

E P I C U R I

EPISTULAE TRES
ET RATAE SENTENTIAE

A LAERTIO DIOGENE SERVATAE

Conspectus siglorum.

B = codex Borbonicus Neapolitanus gr. III B 29

P = codex Parisinus gr. 1759

Co = codex Constantinopolitanus Veteris Serail

F = codex Laurentianus Florentinus 69, 13

Z = codex Lobcowicensis Raudnitzianus

f = editio Frobeniana Basiliensis anni 1533

rarius appellantur **Q** = codex Parisinus gr 1758

W = codex Vaticanus gr. 140

T = codex Urbinas Vat. gr. 109

D = codex Borbonicus III B, 28

G = codex Laurentianus 69, 28

H = codex Laurentianus 69, 35

Ω = codices integri omnes

Φ = epitome Laertii Diogenis in codice Vaticano gr. 96

Ut chartae parcatur, v. doctorum nomina per haecce compendia scripsimus:

Ambr. = Ambrosius Traversarius

Ald(obr.) = Thomas Aldobrandinus

Byw. = Ingram Bywater

Cas. = Isaacus Casaubonus

Cob. = Car. Gabr. Cobet

Croen. = Guilelmus Croenert

Gass. = Petrus Gassendus

Giu. = Carolus Giussani

Go. = Theodorus Gomperz

Hue. = Henr. Gust. Huebner

Ko. = Arth. Kochalsky

Leop. = J. H. Leopold

Mei = Marcus Meibomius

Nuern. = Carolus Nuernberger

Schn. = Jo. Gottl. Schneider

Saxo

Ste. = Henricus Stephanus

Us. = Hermannus Usener

Wil. = Ud. de Wilamowitz-

Moellendorff

* littera erasa

[ ] litterae in rasura scriptae.

( ) inclusa et litteris minoribus impressa sunt scholia sive notae marginales.

In Gnomologio:

Vat. = codex Vaticanus Graecus 1950 (in quo non omnia recte legit Wotke) ed. C. Wotke — H. Usener in Wiener Studien X (1888), 175sqq. = H. Usener, Kleine Schriften I (1912), 297sqq.

EPISTULA PRIMA AD HERODOTUM.

Επίκουρος Ἡροδότῳ χαίρειν.

p. 3 Us.

35

Τοῖς μὴ δυναμένοις, ὧς Ἡρόδοτε, ἕκαστα τῶν περὶ φύσεως ἀναγεγραμμένων ἡμῖν ἐξακριβοῦν μηδὲ τὰς μείζους τῶν συν-
 τεταγμένων βίβλους διαθρεῖν ἐπιτομὴν τῆς ὅλης πραγματείας
 εἰς τὸ κατασχεῖν τῶν ὀλοσχερωτάτων δοξῶν τὴν μνήμην ἱκαν- 5
 ῶς αὐτοῖς παρεσκεύασα, ἵνα παρ' ἑκάστους τῶν καιρῶν ἐν
 τοῖς κυριωτάτοις βοηθεῖν αὐτοῖς δύνωνται, καθ' ὅσον ἂν
 ἐφάπτωνται τῆς περὶ φύσεως θεωρίας. καὶ τοὺς προβεβηκό-
 τας δὲ ἱκανῶς ἐν τῇ τῶν ὅλων ἐπιβλέψει τὸν τύπον τῆς ὅλης
 πραγματείας τὸν κατεστοιχειωμένον δεῖ μνημονεύειν· τῆς γὰρ 10
 ἀθρόας ἐπιβολῆς πυκνὸν δεόμεθα, τῆς δὲ κατὰ μέρος οὐχ
 ὁμοίως. βαδιστέον μὲν οὖν καὶ ἐπ' ἐκείνα συνεχῶς, ἐν <δὲ> 36
 τῇ μνήμῃ τὸ τοσοῦτο ποιητέον, ἅφ' οὗ ἢ τε κυριωτάτῃ ἐπι-
 βολὴ ἐπὶ τὰ πράγματα ἔσται καὶ δὴ καὶ τὸ κατὰ μέρος ἀκρι-
 βωμα πᾶν ἐξευρήσεται, τῶν ὀλοσχερωτάτων τύπων εὖ περιει- p. 4
 λημμένων καὶ μνημονευομένων· ἐπεὶ καὶ τῷ τετελεσιουργημέ- 16
 νῳ τοῦτο κυριώτατον τοῦ παντὸς ἀκριβώματος γίνεται, τὸ ταῖς
 ἐπιβολαῖς ὁξέως δύνασθαι χρῆσθαι καὶ πρὸς ἀπλᾶ στοιχειώ-

4 βύβλους Us. 5 δοξῶν] δὲ δοξῶν BP¹Co γε δοξῶν Us.
 6 αὐτὸς Brieger αὐτοὶ Arndt | παρεσκεύασα ἵνα P³Zf παρεσκευ-
 ασα[i]* ἵνα F παρεσκεύασα* & BCo² παρεσκεύασαν & P¹Co¹
 παρεσκευάσαμεν, ἵνα Arndt 7 δύνονται P¹ δύναιτο Zf δύναν-
 ται B? 8 προβεβληκότης Ω corr. Cas. 12 καὶ del. Croen. |
 <καὶ> συνεχῶς D Arndt | ἐν <δὲ> τῇ μνήμῃ scri.: <καὶ> ἐν τῇ
 μν. (Aldobr.) Schn., Croen. ἐν τε μν. Us., Index lect. Bonn.
 1880/1 p. VII cf. p. 27, 3 13 τὸ τοσοῦτο B¹P¹Co τὸ τοσοῦ-
 τον B² τοσοῦτο F τοσοῦτον P³Zf (om. TD) 15 τῶν τύπων
 BP¹Co τύπων Nuern. cf. p. 19, 4 (τοῖς τύποις ἐμπεριειλημμένα)
 τὸν τύπον? | ἐνπεριειλ. TZ (ex εἰ?), f 16 τῷ τετελεσιουργημένῳ
 scri.: τοῦ τετελεσιουργημένου PCo τοῦ τετελεσιουργημένου BFZf
 18 ὁξέαις Byw.

ματα καὶ φωνὰς συναγομένοις. οὐ γὰρ οἶόν τε τὸ πύκνωμα
 τῆς συνεχοῦς τῶν ὅλων περιοδείας εἰδέναι μὴ δυνάμενον διὰ
 βραχεῶν φωνῶν ἅπαν ἐμπεριλαβεῖν ἐν αὐτῷ τὸ καὶ κατὰ μέ-
 37 ρος ἂν ἐξακριβωθέν. ὅθεν δὴ πᾶσι χρησίμης οὔσης τοῖς ὤκειω-
 5 μένοις φυσιολογία τῆς τοιαύτης ὁδοῦ, παρεγγυῶν τὸ συνεχές
 ἐνέργημα ἐν φυσιολογία καὶ τοιούτῳ μάλιστα ἐγγαληνίζων τῷ
 βίῳ ἐποίησά σοι καὶ τοιαύτην τινὰ ἐπιτομὴν καὶ στοιχεῖωσιν
 τῶν ὅλων δοξῶν.

Πρῶτον μὲν οὖν τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις, ὧς Ἡρό-
 p. 5 δοτε, δεῖ εἰληφέναι, ὅπως ἂν τὰ δοξαζόμενα ἢ ζητούμενα ἢ
 11 ἀπορούμενα ἔχωμεν εἰς ταῦτα ἀναγαγόντες ἐπικρίνειν, καὶ μὴ
 ἄκριτα πάντα ἡμῖν <ἧ> εἰς ἄπειρον ἀποδεικνύουσιν ἢ κενοὺς
 38 φθόγγους ἔχωμεν· ἀνάγκη γὰρ τὸ πρῶτον ἐννόημα καθ' ἕκα-
 στον φθόγγον βλέπεσθαι καὶ μηθὲν ἀποδείξεως προσδεῖσθαι,
 15 εἴπερ ἔξομεν τὸ ζητούμενον ἢ ἀπορούμενον καὶ δοξαζόμενον
 ἐφ' ὃ ἀνάξομεν. ἔτι τε καὶ τὰς αἰσθήσεις δεῖ πάντως τηρεῖν
 καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολὰς εἴτε διανοίας εἴθ' ὅτου δῆ-
 ποτε τῶν κριτηρίων, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ὑπάρχοντα πάθη, ὅπως
 ἂν καὶ τὸ προσμένον καὶ τὸ ἄδηλον ἔχωμεν οἷς σημειωσόμεθα.

1 συναγομένοις scri.: συναγομένων Ω καὶ . . . συναγομένων post
 μνημον. p. 3, 16 pos. Aldobr. [καὶ] . . . συναγομέναις Schn. ἐκά-
 στων (pro καὶ) . . . ἀναγομένων Us. 2 εἰδέναι Mei.: εἶναι Ω
 (δυναμένου Aem. Thomas) 3 βραχεῶν Ω | τὸ καὶ τὸ κατὰ F
 τὸ κατὰ Zf 5 παρεγγυῶν τὸ P¹Co παρεγγυ[ῶ:] τὸ (: = ν?) B
 παρεγγυόντων FP³Zf 6 ἐνέργημα BPCo | τοιούτῳ Hirzel
 (Unters. zu Cic. I 156) Us.: τὸ τούτων BPCoF τῷ τούτων Z¹ τῷ
 τούτῳ Z³f | ἐγγαληνίζον τῷ P¹ (ἐγγ.), CoF³ ἐνταληνίζων τῷ B (-ζον
 m.³) ἐγγαληνίζόντων F¹P³Zf 7 ἐποίησά σοι Us.: ποιήσασθαι
 Ω νῖα <ἐβουλευσάμην> ποιήσασθαι 10 ἢ ἀπορούμενα . . .
 12 πάντα iter. B¹ 11 ταῦτα] (δ³) Zf | ἀναγόντες F¹Zf 12 <ἧ> Roeper
 ἢ D ἢ G (sec. Us.) sint Ambr.: om. BPCoFZf ἢ Us. | ἀπο-
 δεικν[. . . . .] B³ evanida in ras. ἀποδεικνύουσιν FZf 13 ἡχῶ-
 μεν Leopold 14 μηθὲν P¹CoF 16 ἔτι τε Arndt: εἴτε Ω εἴτα
 Gass. ἔπειτα vel ἔπειτεν Us. | καὶ scri.: κατὰ Ω del. Heidel |
 πάντως scri. (ita saepe Ep. et Philodemus): πάντα BPCoZf om.
 F κατὰ πάντα Heidel πάντῃ Merbach 19 προσμενόμενον BP¹Co

Ταῦτα δὲ διαλαβόντας <δεῖ> συνορᾶν ἤδη περὶ τῶν ἀδή-
λων· πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. πᾶν
γὰρ ἐκ παντὸς ἐγίνετ' ἂν σπερμάτων γε οὐθὲν προσδεόμενον.
καὶ εἰ ἐφθείρετο δὲ τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν 39
ἀπωλώλει τὰ πράγματα, οὐκ ὄντων τῶν εἰς ἃ διελύετο. Καὶ p. 6
μὴν καὶ τὸ πᾶν ἀεὶ τοιοῦτον ἦν οἶον νῦν ἐστὶ, καὶ ἀεὶ τοι- 6
οῦτον ἔσται. οὐθὲν γὰρ ἐστὶν εἰς ὃ μεταβαλεῖ. παρὰ γὰρ τὸ
πᾶν οὐθὲν ἐστὶν, ὃ ἂν εἰσελθὼν εἰς αὐτὸ τὴν μεταβολὴν
ποιήσαιο.

Ἀλλὰ μὴν καὶ (τοῦτο καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐπιτομῇ φησι κατ' 10
ἀρχὴν καὶ ἐν τῇ ᾱ Περί φύσεως) τὸ πᾶν ἐστὶ <σώματα καὶ
κενόν>· σώματα μὲν γὰρ ὡς ἔστιν, αὐτὴ ἡ αἰσθησις ἐπὶ πάν-
των μαρτυρεῖ, καθ' ἣν ἀναγκαῖον τὸ ἀδηλον τῷ λογισμῷ
τεκμαίρεσθαι, ὥσπερ προεῖπον τὸ πρόσθεν· εἰ <δὲ> μὴ ἦν ὃ 40
κενὸν καὶ χώραν καὶ ἀναφῇ φύσιν ὀνομάζομεν, οὐκ ἂν εἶχε 15
τὰ σώματα ὅπου ἦν οὐδὲ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καθάπερ φαίνεται
κινούμενα, παρὰ δὲ ταῦτα οὐθὲν οὐδ' ἐπινοηθῆναι δύναται
οὔτε περιληπτῶς οὔτε ἀναλόγως τοῖς περιληπτοῖς ὡς καθ'.

cf. eosdem cod. in § 147 p. 56, 2. 6, omnes προσμένον habent
Diog. L. X 34 p. 372, 22 Us.

1 <δεῖ> συνορᾶν Arndt | ἤδη] δεῖ Gass. ἤδη <δεῖ> Mei. 2 ab
οὐδὲν incipit Φ, qui sequentia usque ad v. 9 ποιήσαιο, sed
contracta habet | ὄντος, <οὐδὲ φθείρεται εἰς τὸ μὴ ὄν> Gass.,
Croen. 3 ἐγένετ' P¹ ante corr., Co | οὐδὲν B Co f 5 ἀπολώλη B
ἀπολώλει F Z f | τῶν om. F | διαλύεται Φ 7 οὐδὲν Φ | οὐθὲν . . .
8 εἰσελθὼν] παρὰ γὰρ τὸ πᾶν οὐθὲν ἐστὶν εἰς ὃ μεταβαλεῖ ἢ (οὐδὲ)
ὃ ἂν εἰσελθὼν Giu. ad Lucr. II 306, Leop. 7 μεταβαλεῖ Us.: με-
ταβάλλει Q (μεταβάλλη Φ) 8 εἰς ὃ ἀνελθὼν Φ pro ὃ ἂν εἰσελθὼν
10 ἀλλὰ μὴν . . . 11 ἀρχὴν om. Z f 11 πρώτη F Z f | <σώματα καὶ κε-
νόν> ins. Gass. cf. Lucr. I 419 sq. <σώματα καὶ τόπος> Us., Arndt
Em. Ep. p. 26 traditam lect. defendere conatur 12 σώματα . . .
16 ἐκινεῖτο exhibet Φ, sed non accurate ■ σῶμα· τὰ B P¹ Co | πάν-
των om. Φ 14 τὸ πρόσθεν] cf. § 38 τόπος δὲ Us. | <δὲ> ins.
Gass. | ὃ (TD) Z³ f, Φ δ* B ὃν P (ex ἂν?), Co F Z¹ δ post κενὸν
traī. Φ 16 ἦν B (TD): εἴη F P³ Z f Φ ἐνι P¹ Co 17 οὐδ' Us.:
οὔτε Q, del. (Aldobr.) Gass. 18 περιληπτῶς Co Us. cf. Π.
φύσ. XXVIII col. VII | περιληπτικοῖς Co | ὡς] ὅσα Us.

ὅλας φύσεις λαμβανόμενα καὶ μὴ ὡς τὰ τούτων συμπτώματα
ἢ συμβεβηκότα λεγόμενα.

Καὶ μὴν καὶ τῶν (τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρώτῃ Περὶ φύσεως καὶ
τῇ ιδ καὶ ιε καὶ τῇ Μεγάλῃ ἐπιτομῇ) σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶ
41 συγκρίσεις, τὰ δ' ἐξ ὧν αἱ συγκρίσεις πεποιήνται· ταῦτα δέ
p. 7 ἐστὶν ἄτομα καὶ ἀμετάβλητα, εἴπερ μὴ μέλλει πάντα εἰς τὸ
7 μὴ ὄν φθαρῆσεσθαι, ἀλλ' ἰσχύοντα ὑπομενεῖν ἐν ταῖς διαλύ-
σεσι τῶν συγκρίσεων πλήρῃ τὴν φύσιν ὄντα καὶ οὐκ ἔχοντα
ὅπῃ ἢ ὅπως διαλυθῆσεται. ὥστε τὰς ἀρχὰς ἀτόμους ἀναγκαῖον
10 εἶναι σωμάτων φύσεις.

Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πᾶν ἄπειρόν ἐστι. τὸ γὰρ πεπερασμένον
ἄκρον ἔχει· τὸ δὲ ἄκρον παρ' ἑτερόν τι θεωρεῖται· ὥστε οὐκ
ἔχον ἄκρον πέρας οὐκ ἔχει· πέρας δὲ οὐκ ἔχον ἄπειρον ἂν
εἶη καὶ οὐ πεπερασμένον.

15 Καὶ μὴν καὶ τῷ πλήθει τῶν σωμάτων ἄπειρόν ἐστι τὸ πᾶν
42 καὶ τῷ μεγέθει τοῦ κενοῦ. εἴ τε γὰρ ἦν τὸ κενὸν ἄπειρον, τὰ
δὲ σώματα ὠρισμένα, οὐθαμοῦ ἂν ἔμενε τὰ σώματα, ἀλλ'
ἐφάρετο κατὰ τὸ ἄπειρον κενὸν διεσπαρμένα, οὐκ ἔχοντα τὰ
ὑπερείδοντα καὶ στέλλοντα κατὰ τὰς ἀνακοπὰς· εἴ τε τὸ κενὸν
20 ἦν ὠρισμένον, οὐκ ἂν εἶχε τὰ ἄπειρα σώματα ὅπου ἐνέσθη.

Πρὸς τε τούτοις τὰ ἄτομα τῶν σωμάτων καὶ μεστά, ἐξ ὧν
καὶ αἱ συγκρίσεις γίνονται καὶ εἰς ἃ διαλύονται, ἀπερίληπτά

1 λαμβάνομεν et 2 λέγομεν Us. λαμβανόμενον et λεγόμενον
Ko. | τὰ del. Tescari 3 καὶ τῶν B¹P¹Co exprux. B² καὶ ταυτὸν
FP³Zf 4 καὶ τῇ ιε FP³ | τῶν σωμάτων FP²(WQ)Zf | τῶν σω-
μάτων — πεποιήνται: Philodemus De piet. p. 136 Go. 7 ἰσχύειν
τι Us. ἰσχύοντά <τινα> Ko. | ὑπομενεῖν Croen.: ὑπομένειν Q
8 ὄντα καὶ Mei.: ὅταν Q ὄντα, Us. ἄτε Kuehn 9 ἀναγκαιώς
B(TD) 12 δέ] γὰρ B(D) | ἄκρον <ἔχον> Gass., Heidel cf. Cic.
De divin. II 103, sed cf. Lucr. I 960: extremum porro nullius
posse videtur esse, nisi ultra sit quod finiat | θεωρεῖται· <ἀλλὰ
μὴν τὸ πᾶν οὐ παρ' ἑτερόν τι θεωρεῖται> Us. cf. Cic., Lucr
I 963, sed recte Arndt, Emend. Ep. 28sq. | τὸ οὐκ Zf 17 οὐ-
θαμοῦ B¹P¹ οὐδαμοῦ reliqui, cf. p. 42, 9 19 καὶ στέλ-
λοντα] καὶ συστέλλοντα B² in mg. (συστέλλοντα TD) | ἀντικοπὰς
Mei., Croen. fort. recte 21 τε om. B(TD) 22 καὶ prius
del. Leop.

ἔστι ταῖς διαφοραῖς τῶν σχημάτων· οὐ γὰρ δυνατόν γενέσθαι τὰς τοσαύτας διαφορὰς ἐκ τῶν αὐτῶν σχημάτων περιειλημμένων. Καὶ καθ' ἑκάστην δὲ σχημάτισιν ἀπλῶς ἄπειροί εἰσιν αἱ ὅμοιαι, ταῖς δὲ διαφοραῖς οὐχ ἀπλῶς ἄπειροι ἀλλὰ μόνον p. 8 ἀπερίληπτοι, (οὐδὲ γὰρ φησιν ἐνδοτέρω εἰς ἄπειρον τὴν τομὴν 43 τυγχάνειν. λέγει δέ, ἐπειδὴ αἱ ποιότητες μεταβάλλονται), εἰ 6 μέλλει τις μὴ καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἀπλῶς εἰς ἄπειρον αὐτὰς ἐκβάλλειν.

Κινοῦνται τε συνεχῶς αἱ ἄτομοι (φησὶ δὲ ἐνδοτέρω καὶ ἰσοταχῶς αὐτὰς κινεῖσθαι τοῦ κενοῦ τὴν εἴξιν ὁμοίαν παρεχομένου 10 καὶ τῇ κουφοτάτῃ καὶ τῇ βαρυτάτῃ) τὸν αἰῶνα, καὶ αἱ μὲν εἰς μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων διστάμεναι, αἱ δὲ αὐτοῦ τὸν παλμὸν ἴσχουσai, ὅταν τύχῃσι τῇ περιπλοκῇ κεκλειμέναι ἢ στεγαζόμεναι παρὰ τῶν πλεκτικῶν. ἥ τε γὰρ τοῦ κενοῦ φύσις ἡ 44 διορίζουσα ἑκάστην αὐτὴν τοῦτο παρασκευάζει, τὴν ὑπέρεισιν 15 οὐχ οἷα τε οὔσα ποιεῖσθαι· ἥ τε στερεότης ἡ ὑπάρχουσα αὐταῖς κατὰ τὴν σύγκρουσιν τὸν ἀποπαλμὸν ποιεῖ, ἐφ' ὁπόσον ἂν ἡ περιπλοκὴ τὴν ἀποκατάστασιν ἐκ τῆς συγκρούσεως διδῷ.

4 αἱ ὅμοιαι B αἱ ὁμοῖαι P¹ Co; ἄτομοι FZf, γρ P³ in mg.
 5 ἀπερίληπτοι P¹ ἀπειρία ληπτοί corr. P³ in mg. addens γρ ἡ ἀπερίληπτοι, ἀπειρία ληπτοί FZf | ἐνδοτέρω: § 56 sq. | 6 λέγει] λήγει C. Fr. Hermann, λήγειν Us. | Scholion falso usque ad ἐκβάλλειν continuant inde a Schneidero omnes: cf. Heidel, Am. Journ. of phil. XXIII (1902), 189; Woltjer, Lucr. phil. p. 27; C. Pascal, Studi critici su Lucr. 113 sq. 213 sq.; E. Bignone, Atti dell' Acc di Tor. XLVII (1912), 680 sqq. qui pro εἰ: καὶ scribit 7 μέλλοι B 9 δὲ] δ' ■ δὲ παρεχομένου Z³ (ex -εχ-), f | ἐνδοτέρω: § 61 10 εἴξιν Kuehn: ἴξιν B (ἴξιν reliqui | παρεχομένου ὁμοίαν F παρ. — κουφ om. Zf 11 καὶ 3 om. Heidel | post αἰῶνα lacunam stat. Us., Lortzing Berl. ph. Woch. 1888 p. 421, contra Brieger, Giussani col. II p. 169 12 διῴσταμεναι cf. Lucr. II 98, 'discedentes', non 'distantes' Leop. | αὐτοῦ τ. π. Brieger: αὐτὸν τ. π. Ω αὐ τ. π. Us. τὸν ἀποπαλμὸν Schn. 13 ἴσχουσai Brieger: ἴσχουσιν Ω (praeter ἴσχουσι B) | τῇ περιπλοκῇ Us.: τὴν περιπλοκὴν Ω complexione inclinatae Ambr. | κεκλειμέναι Ω (κεκλημ. B¹ errore solito), corr. Brieger 14 παρὰ cod. G Ambr.] ^επ ^π CoF ^π P περὶ BZf 15 αὐτῶν D Schn. 17 τὴν σύγκρουσιν] τὴν σύγκρισιν F¹ ante corr. σύγκρισιν Zf

ἀρχὴ δὲ τούτων οὐκ ἔστιν, αἰδίων τῶν ἀτόμων οὐσῶν καὶ τοῦ
κενοῦ. (φησὶ δ' ἐνδοτέρω μηδὲ ποιότητά τινα περὶ τὰς ἀτόμους
εἶναι πλὴν σχήματος καὶ μεγέθους καὶ βάρους· τὸ δὲ χρῶμα
παρὰ τὴν θέσιν τῶν ἀτόμων ἀλλάττεσθαι ἐν ταῖς Δώδεκα στοι-
5 χεῖωσιν φησι. πᾶν τε μέγεθος μὴ εἶναι περὶ αὐτάς· οὐδέποτε
γούν ἄτομος ὥφθη αἰσθῆσαι.)

p. 9
45 Ἡ τοσαύτη δὴ φωνὴ τούτων πάντων μνημονευομένων τὸν
ἱκανὸν τύπον ὑποβάλλει <ταῖς περὶ> τῆς τῶν ὄντων φύσεως
ἐπινοίαις.

10 Ἀλλὰ μὴν καὶ κόσμοι ἅπτεροί εἰσιν, οἳ θ' ὅμοιοι τούτῳ
καὶ ἀνόμοιοι. αἳ τε γὰρ ἄτομοι ἅπτεροι οὔσαι, ὥς ἄρτι ἀπε-
δείχθη, φέρονται καὶ πορρωτάτω. οὐ γὰρ κατανήλωνται αἱ
τοιαῦται ἄτομοι, ἐξ ὧν ἂν γένοιτο κόσμος ἢ ὑφ' ὧν ἂν
ποιηθῇ, οὔτ' εἰς ἓνα οὔτ' εἰς πεπερασμένους, οὔθ' ὅσοι
15 τοιοῦτοι οὔθ' ὅσοι διάφοροι τούτοις. ὥστε οὐδὲν τὸ ἐμποδο-
στατῆσόν ἐστι πρὸς τὴν ἅπτερίαν τῶν κόσμων.

46 Καὶ μὴν καὶ τύποι ὁμοιοσχήμονες τοῖς στερεμνίοις εἰσὶ,
λεπτότησιν ἀπέχοντες μακρὰν τῶν φαινομένων. οὔτε γὰρ συ-
στάσεις ἀδυνατοῦσιν ἐν τῷ περιέχοντι γίνεσθαι τοιαῦται οὔτ'
20 ἐπιτηδειότητες πρὸς κατεργασίας τῶν κοιλωμάτων καὶ λεπτο-
p. 10 τήτων [γίνεσθαι], οὔτε ἀπόρροιαὶ τὴν ἐξῆς θέσιν καὶ βάσιν
διατηροῦσαι, ἣν περ καὶ ἐν τοῖς στερεμνίοις εἶχον· τούτους
δὲ τοὺς τύπους εἰδῶλα προσαγορεύομεν. καὶ μὴν καὶ ἡ διὰ
τοῦ κενοῦ φορὰ κατὰ μηδεμίαν ἀπάντησιν τῶν ἀντικοψάντων

1 αἰδίων Gass.: αἰτίων Ω (αἰτιῶν P) 2 ἐνδοτέρω: § 54

4 ιβ BPCo 7 ἡ τοσαύτη δὴ BP¹Co αὕτη δ' ἡ FZf, γε in
mg. P⁸ 8 ὑποβαλεῖ Leop. cf. p. 19, 14 | ταῖς περὶ ins. Us.

9 ἐπινοίας Zf 10 οἳθ' B²PCo εἰθ' B¹FZf 11 καὶ BFZ¹ καὶ
οἱ PCo εἰτ' Z³f 12 κατηνάλωνται FP³Zf 15 ἐμποδίζον FP³Zf

16 τῶν τοιούτων κόσμων FP³Zf 18 συστάσεις Gass.: ἀποστάσεις
Ω ἀπὸ <ἀντομάτου συ>στάσεις A. Koenig, Lucr. de simul.
et de visu doct. p. 54 20 πρὸς Us.: τοὺς BP¹Co τὰς FP rec.
Zf ταῖς cod. TD ἐς τὰς Cas. | κατεργασίαις cod. TD | λειοτήτων
Us. 21 γίνεσθαι del. Kuehn | βάσιν] τάξιν Gass. cf. p. 10, 1;
Ep. II. φύς. II Pap. 1149 col. III 24 ἡ φορὰ: scil. τῶν εἰδῶ-
λων | ἀντικοψόντων Us., sed cf. p. 16, 15

γινομένη πᾶν μῆκος περιληπτὸν ἐν ἀπερινοήτῳ χρόνῳ συν-
 τελεῖ. βράδους γὰρ καὶ τάχους ἀντικοπή καὶ οὐκ ἀντικοπή
 ὁμοίωμα λαμβάνει. οὐ μὴν οὐδ' ἅμα κατὰ τοὺς διὰ λόγου 47
 θεωρητοὺς χρόνους αὐτὸ τὸ φερόμενον σῶμα ἐπὶ τοὺς πλείους
 τόπους ἀφικνεῖται — ἀδιανόητον γὰρ —, καὶ τοῦτο συναφί- 5
 κνούμενον ἐν αἰσθητῷ χρόνῳ ὅθεν δῆποθεν τοῦ ἀπείρου οὐκ
 ἐξ οὗ ἂν περιλάβωμεν τὴν φορὰν τόπον ἔσται ἀφιστάμενον·
 ἀντικοπῇ γὰρ ὅμοιον ἔσται, κἂν μέχρι τοσούτου τὸ τάχος τῆς
 φορᾶς μὴ ἀντικοπὲν καταλίπωμεν. χρήσιμον δὲ καὶ τοῦτο
 κατασχεῖν τὸ στοιχεῖον. εἴθ' ὅτι τὰ εἰδῶλα ταῖς λεπτότησιν 10
 ἀνυπερβλήτοις κέχρηται, οὐθὲν ἀντιμαρτυρεῖ τῶν φαινομένων·
 ὅθεν καὶ τάχῃ ἀνυπέρβλητα ἔχει, πάντα πόρον σύμμετρον
 ἔχοντα πρὸς τὸ ἀπείροις αὐτῶν μηθὲν ἀντικόπτειν ἢ ὀλίγα p. 11
 ἀντικόπτειν, πολλαῖς δὲ καὶ ἀπείροις εὐθύς ἀντικόπτειν τι.
 πρὸς τε τούτοις, ὅτι ἡ γένεσις τῶν εἰδῶλων ἅμα νοήματι 48
 συμβαίνει. καὶ γὰρ ρεῦσις ἀπὸ τῶν σωμάτων τοῦ ἐπιπολῆς 16
 συνεχῆς, οὐκ ἐπιδήλος σημειώσει διὰ τὴν ἀνταναπλήρωσιν,

2 βραδύτης FP³Zf 3 οὐδ'] οὐθ' Us. 4 αὐτὸ τὸ scri.:
 κατὰ τὸ Ω τὸ κάτω Mei. καὶ τὸ Us. | τοὺς del. Schn.
 5 καὶ τοῦτο cum superioribus coniu. libri, editores | συναφ.]
 οὐτ' ἀφ. Us. <οὔτε> συναφ. Giuss. οὐδ' ἀφ. Ko. 6 ὁθενδὴ
 ποτε FP³Zf 8 τούτου B 9 φ . . . . B¹ φθορᾶς Zf | ἀντι-
 κοπὲν scri.: ἀντικοπεον B ἀντικοπέον P¹ ἀντικοπτέον FP³Zf
 ἀντικοπιέον Co ἀντικοπτόμενον Meibom. cf. Croen., Rh. Mus.
 LXI (1906), 415 ἀντικόπτον vel ἀντίκοπον Us. | καταλίπω-
 μεν] . . . λίπτω μὲν B cum lacuna, om. Zf | χρήσιμον . . . 10 τὰ
 εἰδῶλα] χρεῖς . . . . [δ' ἢ καὶ τοῦτο καὶ . . . τὸ στοιχεῖον
 εἴθ' . . . .] τὰ εἰδῶλα B: [ ] a B² scripta sunt in spatio vacuo
 10 sqq.: cf. reliquias libri II Π. φύσεως apud Scott, Journ.
 of phil. XIII p. 289 sqq. 11 ἀνυπερβλήτως B | οὐθὲν] ὅθεν
 FZf, γρ in mg. P³ 12 ἢ ὅθεν FZ¹ ἢ ὅτι Z³f 13 τὸ ἀπεί-
 ροις scri.: τῷ ἀπείρῳ Ω τῷ <τῷ> ἀπείρῳ Mei. <τὸ> τῷ ἀπείρῳ
 Tescari, Ko., qui etiam αὐτῶν <ἐπιρρυσμῶ . . . > propos. |
 αὐτῶν om. F | ἢ ὀλίγα ἀντ. om. B 14 πολλαῖς: atomos simula-
 crorum cogitat 16 ἐπιπολῆς Z³f ἐπὶ πολλῆς reliqui 17 συνεχῆς
 Rossi: συνεχῆς γρ in mg. P³ συνοχῆς BP¹Co FZ¹ συνοχῇ Z³f | οὐκ
 ἐπιδήλος om. FZf | ἢ μειώσει FZf γρ in mg. P³ τῇ μειώσει Us.
 αἰσθήσει Mei.

σφάζουσα τὴν ἐπὶ τοῦ στερεμνίου θέσιν καὶ τάξιν τῶν ἀτόμων ἐπὶ πολὺν χρόνον, εἰ καὶ ἐνίοτε συγχεομένη ὑπάρχει, καὶ συστάσεις ἐν τῷ περιέχοντι ὀξεῖαι διὰ τὸ μὴ δεῖν κατὰ βάθος τὸ συμπλήρωμα γίνεσθαι, καὶ ἄλλοι δὲ τρόποι τινὲς γεννητικοὶ
 5 τῶν τοιούτων φύσεών εἰσιν. οὐθὲν γὰρ τούτων ἀντιμαρτυρεῖται ταῖς αἰσθήσεσιν, ἂν βλέπη τις, τίνα τρόπον τὰς ἐναργείας [ἵνα] καὶ τὰς συμπαθείας ἀπὸ τῶν ἔξωθεν πρὸς ἡμᾶς ἀνοίσει.

49 Δεῖ δὲ καὶ νομίζειν ἐπεισιόντος τινὸς ἀπὸ τῶν ἔξωθεν τὰς
 10 μορφὰς ὁρᾶν ἡμᾶς καὶ διανοεῖσθαι· οὐ γὰρ ἂν ἐναποσφραγίσαιτο τὰ ἔξω τὴν ἑαυτῶν φύσιν τοῦ τε χρώματος καὶ τῆς μορφῆς διὰ τοῦ ἀέρος τοῦ μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ κέλευων, οὐδὲ διὰ τῶν ἀκτίνων ἢ ὧν δήποτε ρευμάτων ἀφ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνα παραγινομένων, οὕτως ὡς τύπων τινῶν ἐπεισιόντων
 p. 12 ἡμῖν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὁμοχρόων τε καὶ ὁμοιομόρφων κατὰ
 16 τὸ ἐναρμόττον μέγεθος εἰς τὴν ὄψιν ἢ τὴν διάνοιαν, ὥκέως
 50 ταῖς φοραῖς χρωμένων, εἴτα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνὸς καὶ συνεχοῦς τὴν φαντασίαν ἀποδιδόντων καὶ τὴν συμπάθειαν ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου σφάζοντων κατὰ τὸν ἐκεῖθεν σύμμετρον
 20 ἐπερεισμὸν ἐκ τῆς κατὰ βάθος ἐν τῷ στερεμνίῳ τῶν ἀτόμων πάλσεως. καὶ ἦν ἂν λάβωμεν φαντασίαν ἐπιβλητικῶς τῇ διανοίᾳ ἢ τοῖς αἰσθητηρίοις εἴτε μορφῆς εἴτε συμβεβηκότων,

ἢ ἀντιμαρτυρεῖται Brieger, Us., Weil: ἀντιμαρτυρεῖ BPCoZf μαρτυρεῖ F 7 ἐνεργείας Ω, corr. Gass. | ἵνα *delevi dubia medela*: τίνα Us. τίνα post καὶ pos. Heidel 8 ἀνοίση PCoFZf 9 ἐπισιόντος F ἐπιστάντος B | ἔξω F ἔξωθεν <τυπώματος> Croen. 10 ἂν ἐναποσφραγίσαιτο Cobet: ἂ μὲν ἀποσφρ. BPCoFZ¹ ἂν ἀποσφρ. Z³f 11sq. contra Democritum dicit 13sq. contra Empedoclem et alios (Doxogr. Gr. p. 403; Geminus laudatus a Croenerto, Rh. M. LXII 128) | τῶν] τινῶν Us. | οἶων δήποτε F²P³Zf οἶον δήποτε F¹ 14 παραγενομένων BF | ad 14sq. cf. Ep. Π. φῦς. II in Pap. Herc. 1010 (V. H.² VI 75sq.) 15 ὁμοχρόων Rossi: ἀπὸ χροῶν Ω 16 ὠκέαις Byw. ut p. 3, 18 18 ἀποδιδόντων Us: ἀποδιδόντος Ω 19 σφάζοντων Us.: σάζοντος Ω 21 πάλσεως cod. TD π[λάσεως] B² πλάσεως PCoFZf | ἂν λάβωμεν cod. TD ἀναλάβωμεν BPCoFZf

μορφὴ ἐστὶν αὕτη τοῦ στερεμνίου, γινομένη κατὰ τὸ ἐξῆς
 πύκνωμα ἢ ἐγκατάλειμμα τοῦ εἰδώλου· τὸ δὲ ψεῦδος καὶ τὸ
 διημαρτημένον ἐν τῷ προσδοξαζομένῳ αἰεὶ ἐστίν. (... ἐπιμαρ-
 τυρηθῆσεσθαι ἢ μὴ ἀντιμαρτυρηθῆσεσθαι, εἴτ' οὐκ ἐπιμαρτυρο-
 μένου <ἢ ἀντιμαρτυρουμένου> κατὰ τινα κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς 5
 συνημμένην τῇ φανταστικῇ ἐπιβολῇ, διάληψιν δὲ ἔχουσαν, καθ'
 ἣν τὸ ψεῦδος γίνεται.) ἢ τε γὰρ ὁμοιότης τῶν φαντασμῶν 51
 οἶονεὶ ἐν εἰκότι λαμβανομένων ἢ καθ' ὕπνου γινομένων ἢ
 κατ' ἄλλας τινὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας ἢ τῶν λοιπῶν κριτη-
 ρίων οὐκ ἂν ποτε ὑπῆρχε τοῖς οὐσί τε καὶ ἀληθέσι προσαγορευο- 10
 μένοις, εἰ μὴ ἦν τινα καὶ ταῦτα πρὸς ἃ βάλλομεν· τὸ δὲ p. 13
 διημαρτημένον οὐκ ἂν ὑπῆρχεν, εἰ μὴ ἐλαμβάνομεν καὶ ἄλλην
 τινὰ κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς συνημμένην μὲν <τῇ φανταστικῇ
 ἐπιβολῇ>, διάληψιν δὲ ἔχουσαν· κατὰ δὲ ταύτην [τὴν συνημ-
 μένην τῇ φανταστικῇ ἐπιβολῇ, διάληψιν δὲ ἔχουσαν], ἐὰν μὲν 15
 μὴ ἐπιμαρτυρηθῇ ἢ ἀντιμαρτυρηθῇ, τὸ ψεῦδος γίνεται· ἐὰν
 δὲ ἐπιμαρτυρηθῇ ἢ μὴ ἀντιμαρτυρηθῇ, τὸ ἀληθές. καὶ ταύ- 52
 την οὖν σφύδρα γε δεῖ τὴν δόξαν κατέχειν, ἵνα μήτε τὰ κρι-
 τήρια ἀναιρῶνται τὰ κατὰ τὰς ἐναργείας μήτε τὸ διημαρτη-
 μένον ὁμοίως βεβαιούμενον πάντα συνταράττη. 20

2 ἐγκατάλειμμα τοῦ Z³f ἐγκαταλείμματος FZ¹ ἐγκαταλείμ-
 ματος B ἐγκαταλήμματος PCo 3 additamenti reliquias olim ex
 margine intrusas agnoverunt Rossi (. . . ἐπιμαρτυρουμένου), Us.
 (κατὰ . . . γίνεται), Merbach | <ἐπὶ τοῦ προσέμενοντος> ἐπιμαρτυ-
 ρηθῆσεσθαι (cum Schn.) Us., sed cf. Natorp, Forsch. z. Gesch. d.
 Erk. 227 5 <ἢ ἀντιμαρτυρουμένου> Us. | τινα κίνησιν Us. τὴν
 κίνησιν Menage: τὴν ἀκίνητον Ω 6 ἔχουσαν Gass.: ἐχούση Ω
 7 φαντασιῶν Cob., Merbach, De Ep. canon. p. 37 φαντασμάτων
 Mei. 8 οἶον ἢ Us. | λαμβανομένου B¹ ut videtur | γινομένου
 BP¹Co 11 ταῦτα sunt ipsa corpora, quae simulacra emittunt:
 τοιαῦτα Gass. | πρὸς ἃ βάλλομεν F πρὸς δὲ βάλλομεν BPCoZf
 πρὸς ἃ ἐπιβάλλομεν Schn. προσβαλλόμενα Us., Sandgathe, Wahrh.,
 d. Krit. Eps. 63, 1 | δέ] τε Us. cf. v. 11 13 <τῇ φανταστικῇ
 ἐπιβολῇ> Us. 14 κατὰ . . . 15 ἔχουσαν om. Zf 14 τὴν συνημ-
 μένην . . . 15 ἔχουσαν] 'Glossema' Us, immo tamquam correctio
 vs. 13 delenda 15 ἔχουσαν P³ ἐχούσης BP¹Co ἔχουσαι F
 19 ἐναργείας Gass.: ἐνεργείας Ω 20 πάντας B

Ἄλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀκούειν γίνεται ρεύματός τινος φερο-
 μένου ἀπὸ τοῦ φωνοῦντος ἢ ἡχοῦντος ἢ ψοφοῦντος ἢ ὅπως
 δῆποτε ἀκουστικὸν πάθος παρασκευάζοντος. τὸ δὲ ρεῦμα τοῦτο
 εἰς ὁμοιομερεῖς ὄγκους διασπείρεται, ἅμα τινὰ διασώζοντας
 5 συμπαθείαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐνότητα ἰδιότροπον, διατείνου-
 σαν πρὸς τὸ ἀποστεῖλαν καὶ τὴν ἐπαλσθῆσιν τὴν ἐπ' ἐκείνου
 ὥς τὰ πολλὰ ποιοῦσαν, εἰ δὲ μή γε, τὸ ἔξωθεν μόνον ἔνδηλον
 53 παρασκευάζουσιν· ἄνευ γὰρ ἀναφερομένης τινὸς ἐκεῖθεν συμ-
 παθείας οὐκ ἂν γένοιτο ἡ τοιαύτη ἐπαλσθῆσις. οὐκ αὐτὸν
 14 οὖν δεῖ νομίζειν τὸν ἄερα ὑπὸ τῆς προιεμένης φωνῆς ἢ καὶ
 10 τῶν ὁμογενῶν σχηματίζεσθαι — πολλὴν γὰρ ἔνδειαν ἔξει
 τοῦτο πάσχω ὑπ' ἐκείνης —, ἀλλ' εὐθύς τὴν γινομένην
 πληγὴν ἐν ἡμῖν, ὅταν φωνὴν ἀφίωμεν, τοιαύτην ἐκθλιψιν
 ὄγκων τινῶν ρεύματος πνευματώδους ἀποτελεστικῶν ποιεῖσθαι,
 11 ἢ τὸ πάθος τὸ ἀκουστικὸν ἡμῖν παρασκευάζει.

Καὶ μὴν καὶ τὴν ὁσμὴν νομιστέον, ὥσπερ καὶ τὴν ἀκοήν
 οὐκ ἂν ποτε οὐθὲν πάθος ἐργάσασθαι, εἰ μὴ ὄγκοι τινὲς ἦσαν
 ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀποφερόμενοι σύμμετροι πρὸς τοῦτο τὸ
 αἰσθητήριον κινεῖν, οἳ μὲν τοῖσι τεταραγμένως καὶ ἀλλοτρίως,
 20 οἳ δὲ τοῖσι ἀταράχως καὶ οἰκείως ἔχοντες.

54 Καὶ μὴν καὶ τὰς ἀτόμους νομιστέον μηδεμίαν ποιότητα
 τῶν φαινομένων προσφέρεσθαι πλὴν σχήματος καὶ βάρους
 καὶ μεγέθους καὶ ὅσα ἐξ ἀνάγκης σχήματος συμφυῆ ἐστὶ.
 ποιότης γὰρ πᾶσα μεταβάλλει· αἱ δὲ ἄτομοι οὐδὲν μεταβάλ-

1 ρεύματος Gass.: πνεύματος Ω 3 κατασκευάζοντος FP³Zf
 4 διασώζοντας P²(WQ)CoZf διασώζοντα BP¹ διασώζουσα F
 5 ἰδῶ τρόπῳ B¹ ut videtur 6 ἐπ'] ἀπ' Zf 7 ὥς τὸ πολλὰ
 BP¹Co ὥς τὸ στόμα 'Glossema ad τὸ ἀποστεῖλαν' Us. immerito |
 ποιοῦντας Us. 8 παρασκευάζοντας Us. 10 νομίζειν: Demo-
 critum cogitat 11 ερ . . . . . ξει B¹ ἐρδειαν ἔξει explevit B²
 ἐρ(?)δειανέξει P¹ 12 πάσχον B¹F πάσχειν Mei. 13 ἐκθλιψιν
 Brieger: ἐκλίθην B ἐκλήθην P¹Co ἐκ FP³Zf 14 ὄγκων τινῶν
 P¹Co ὄγκων τινὸς B, Us. τινῶν ὄγκων FP³Zf | ἀποτελεστικὴν Us.
 17 πάθος οὐθὲν FZf 18 πρὸς τὸ τοῦτο (TD)Zf coniectura
 ab editoribus recepta 23 σχήματι Kuehn | καὶ συμφυῆ P³Z
 24 οὐδὲν Zf οὐδὲ ceteri

λουσιν, ἐπειδὴ περ δεῖ τι ὑπομένειν ἐν ταῖς διαλύσεσι τῶν
 συγκρίσεων στερεὸν καὶ ἀδιάλυτον, ὃ τὰς μεταβολὰς οὐκ εἰς
 τὸ μὴ ὄν ποιήσεται οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλὰ κατὰ με- p. 15
 ταθέσεις ἐν πολλοῖς, τινῶν δὲ καὶ προσόδους καὶ ἀφόδους.
 ὅθεν ἀναγκαῖον τὰ [μὴ] μετατιθέμενα ἄφθαρτα εἶναι καὶ τὴν
 τοῦ μεταβάλλοντος φύσιν οὐκ ἔχοντα, ὅγκους δὲ καὶ σχημα-
 τισμοὺς ἰδίους· ταῦτα γὰρ καὶ ἀναγκαῖον ὑπομένειν. καὶ γὰρ 55
 ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν μετασχηματιζομένοις κατὰ τὴν περιαιρέσιν
 τὸ σχῆμα ἐνυπάρχον λαμβάνεται, αἱ δὲ ποιότητες οὐκ ἐνυπάρ-
 χουσιν ἐν τῷ μεταβάλλοντι, ὥσπερ ἐκεῖνο καταλείπεται, ἀλλ' 10
 ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἀπολλύμεναι. ἱκανὰ οὖν τὰ ὑπολειπό-
 μενα ταῦτα τὰς τῶν συγκρίσεων διαφορὰς ποιεῖν, ἐπειδὴ περ
 ὑπολείπεσθαι γέ τινα ἀναγκαῖον καὶ <μὴ> εἰς τὸ μὴ ὄν
 φθείρεσθαι.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ δεῖ νομίζειν πᾶν μέγεθος ἐν ταῖς ἀτόμοις 15
 ὑπάρχειν, ἵνα μὴ τὰ φαινόμενα ἀντιμαρτυρῇ· παραλλαγὰς δέ
 τινας μεγεθῶν νομιστέον εἶναι. βέλτιον γὰρ καὶ τούτου προσ-
 όντος τὰ κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις γινόμενα ἀποδοθῇ-
 σεται. πᾶν δὲ μέγεθος ὑπάρχειν οὔτε χρήσιμόν ἐστι πρὸς τὰς 56
 τῶν ποιότητων διαφορὰς, ἀφίχθαι τε ἅμ' ἕδει καὶ πρὸς ἡμᾶς 20

1 δεῖ BP¹ δὴ Co ἀεὶ FZf γρ in mg. P³ | ὑπομένει FZf γρ in mg. P³ 2 στερεὸν <ὄν> Leop. cf. p. 6, 8 3 κατὰ * * * * με-
 ταθέ[σεις] [ ] m² F, in rasura fuit τὰ μ? * 4 ἐν πολλοῖς . . . 5
 μετατιθ. om. F¹, suppl. in mg. F² 4 ἐν πολλοῖς scil. στερεομνίοις
 vel σώμασι: ἐκ πολλοῦ (TD)Zf μὲν πολλῶν Gass.; Us. ἐν πολ-
 λοῖς· 'τινῶν . . . ἀφόδους' variam lectionem esse ad μεταθέσεις
 iudicat; quem secutus et 'v. l.' accipiens μεταθέσεις <τινῶν>,
 τινῶν δὲ κ. πρ. κ. ἀ. Bignone, Atti d. Acc. di Tor. XLVII
 (1912) 687; cf. Lucretius I 675sq., Giussani I p. 6, II p. 94;
 p. 9, 13sq. | πρὸς ὅλους B | ἀφολους B¹ ἀφ' ὅλου B² ἐφόδους
 Zf 5 μὴ del. Weil δὴ Us. 7 ταῦτα Mei.: τοῦτο Ω |
 ὑποτιθέναι Us. 8 προαίρεσιν Zf γρ in mg. P³ 9 ποιότητητες
 οὐδὲν ὑπ. B 10 <οὐχ> ὥσπερ et καταλείπονται Gass. 11 ἀπολ-
 λόμενα B ἀπόλλυνται Gass. 13 μὴ ins. Aldobr., Kuehn 15 μὴν
 οὐδὲ ([οὐ]δ' B³) BPCoF: μηδὲ Zf | δεῖ Cas.: ἀεὶ Ω 18 γενό-
 μενα B 19 ὑπάρχειν (Aldobr.) Us.: ὑπάρχον Ω 20 ἅμ' ἕδει
 Us.: ἀμέλει Ω

δρατὰς ἀτόμους· ὃ οὐ θεωρεῖται γινόμενον οὔθ' ὅπως ἂν
 p. 16 γένοιτο δρατὴ ἄτομος ἔστιν ἐπινοῆσαι. Πρὸς δὲ τούτοις οὐ
 δεῖ νομίζειν ἐν τῷ ὠρισμένῳ σώματι ἀπειρους ὄγκους εἶναι
 οὐδ' ὀπηλίκοις οὖν. ὥστε οὐ μόνον τὴν εἰς ἀπειρον τομὴν
 5 ἐπὶ τοῦλαττον ἀναιρετέον, ἵνα μὴ πάντα ἀσθενῇ ποιῶμεν καὶ
 ταῖς περιλήψεσι τῶν ἀθρόων εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναγκαζώμεθα τὰ
 ὄντα θλίβοντες καταναλίσκειν, ἀλλὰ καὶ τὴν μετάβασιν μὴ
 νομιστέον γίνεσθαι ἐν τοῖς ὠρισμένοις εἰς ἀπειρον μηδ' ἐ<πὶ>
 57 τοῦλαττον. οὔτε γὰρ ὅπως, ἐπειδὴν ἀπαξ τις εἶπη ὅτι ἀπειροὶ
 10 ὄγκοι ἐν τινι ὑπάρχουσιν ἢ ὀπηλικοί οὖν, ἔστι νοῆσαι· πῶς
 τ' ἂν ἔτι τοῦτο πεπερασμένον εἴη τὸ μέγεθος; πηλικοί γὰρ
 τινες δῆλον ὡς οἱ ἀπειροὶ εἰσιν ὄγκοι· καὶ οὗτοι [ἐξ ὧν]
 ὀπηλικοί ἂν ποτε ᾧσιν, ἀπειρον ἂν ἦν καὶ τὸ μέγεθος. ἄκρον
 τε ἔχοντος τοῦ πεπερασμένου διαληπτόν, εἰ μὴ καὶ καθ' ἑαυτὸ
 15 θεωρητόν, οὐκ ἔστι μὴ οὐ καὶ τὸ ἐξῆς τούτου τοιοῦτον νοεῖν
 58 καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τοῦμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ
 p. 17 ἀπειρον ὑπάρχειν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖσθαι τῇ ἐννοίᾳ. τὸ
 τε ἐλάχιστον τὸ ἐν τῇ αἰσθήσει δεῖ κατανοεῖν ὅτι οὔτε τοι-
 οῦτόν ἐστιν οἶον τὸ τὰς μεταβάσεις ἔχον οὔτε πάντῃ πάντως
 20 ἀνόμοιον, ἀλλ' ἔχον μὲν τινα κοινότητα τῶν μεταβατῶν,
 διάληψιν δὲ μερῶν οὐκ ἔχον· ἀλλ' ὅταν διὰ τὴν τῆς κοινότη-

1 οὐδ' *Us.* 5 καὶ *Us.*: καὶ Ω 8 ἀθρόων B ἀτόμων F; scil.
 τῶν ἀθροισμάτων 8 γίνεσθαι *Mei.*: γενέσθαι Ω cf. p. 23, 20 |
 μηδ' ἐπὶ *Gass.*: μηδὲ Ω, v. *Arnim*, *Alm. d. k. Ak. d. Wiss.*
LVII (Wien 1907), p. 397 9 ὅπως *om. F*, *del. Giu.*, *Leop.*
ὅλως Schn. ἀπλῶς *Brieger* πῶς? 10 ἦ] οἱ *Us.* | πῶς τ'] ὅπως
Brieger, *Leop.* 11 πεπερασμένον τοῦτο F, Zf (-ων τοῦτο)
 12 οἱ *om. FP³Zf* | ἐξ ὧν *om. B* 13 ἦν] εἴη *Lortzing* 14 ἔχοντος
Gass.: ἔχοντες Ω | τὸ ὑπὸ πεπερασμένου *FP³* τὸ ὑποπεπερασμέ-
 νον Zf 15 θεωρητόν Co *Schn.* p. 70: θεωρητέον *BPFZf* | οὐ
om. FP³Zf 16 οὕτω *PCoF²Zf* τοῦτο *BF¹* | βαδίζοντες *CoF²*
 βαδίζοντι *Us.* (+ τοῦτο *supra*) | εἰς τὸ <τὸ> ἀπειρον *Leop.*, *del.*
Ko. 17 καὶ τὸ τοιοῦτον *scri.* (cf. v. *Arnim* p. 400): κατὰ
 τοιοῦτον Ω κατὰ <τὸ> τοιοῦτον *Schn.* καὶ τοιοῦτον *Ko.* καὶ
 αὐτὸ τοῦτο v. *Arnim* καὶ αὐτὸ τοιοῦτον *Leop.* 19 πάντως
om. F πάντος Zf 20 μεταβατῶν *Schn.*, *Us.*: μεταβάντων Ω
 21 ὅταν *Cob.*: ὅτε Ω

τος προσεμφέρειαν οἰηθῶμεν διαλήψεσθαι τι αὐτοῦ, τὸ μὲν ἐπιτάδε, τὸ δὲ ἐπέκεινα, τὸ ἴσον ἡμῖν δεῖ προσπίπτειν. ἐξῆς τε θεωροῦμεν ταῦτα ἀπὸ τοῦ πρώτου καταρχόμενοι καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ, οὐδὲ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ ιδιότητι τῇ ἑαυτῶν τὰ μεγέθη καταμετροῦντα, τὰ πλείω πλείον 5 καὶ τὰ ἐλάττω ἔλαττον. ταύτῃ τῇ ἀναλογίᾳ νομιστέον καὶ τὸ ἐν τῇ ἀτόμῳ ἐλάχιστον κεχρῆσθαι· μικρότητι γὰρ ἐκεῖνο δηλον 59 ὥς διαφέρει τοῦ κατὰ τὴν αἴσθησιν θεωρουμένου, ἀναλογία δὲ τῇ αὐτῇ κέχρηται. ἐπεὶ περ καὶ ὅτι μέγεθος ἔχει ἡ ἄτομος, κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἀναλογίαν κατηγορήσαμεν, μικρόν τι μόνον 10 μακρὰν ἐκβαλόντες. ἔτι τε τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμερῇ πέρατα δεῖ νομίζειν τῶν μηχανῶν τὸ καταμέτρημα ἐξ αὐτῶν πρώτων τοῖς μείζουσι καὶ ἐλάττοσι παρασκευάζοντα τῇ διὰ λόγου θεωρίᾳ ἐπὶ τῶν ἀοράτων. ἡ γὰρ κοινότης ἡ ὑπάρχουσα αὐτοῖς πρὸς τὰ ἁμετάβολα ἱκανὴ τὸ μέχρι τούτου συντελέσαι, συμφόρησιν δὲ p. 18 ἐκ τούτων κίνησιν ἐχόντων οὐχ οἷόν τε γίνεσθαι. 16

Καὶ μὴν καὶ τοῦ ἀπείρου ὥς μὲν ἀνωτάτω ἢ κατωτάτω οὐ 60 δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω. ἑῖς μέντοι τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν σιῶμεν, εἰς ἄπειρον ἄγειν ὅν[†] μηδέποτε φανεῖσθαι τοῦτο ἡμῖν· ἢ τὸ ὑποκάτω τοῦ νοηθέντος εἰς ἄπειρον ἅμα 20 ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό[†]. τοῦτο γὰρ ἀδύνατον διανοηθῆναι. ὥστε ἔστι μίαν λαβεῖν φορὰν τὴν ἄνω νοουμέ-

1 τι om. F 4 ἄπτομεν B¹ (ex με^α), Co ἄπτομεν P 9 κέχρη-
ται Gass.: κεχρῆσθαι Ω 10 τὴν <τῶν> ἐνταῦθα Us. | κατη-
γορήσομεν? 11 μακρὰν Us.: μακρὸν Ω | ἐκβαλόντες Us.: ἐκβάλ-
λοντες Ω | ἀμερῇ v. Arnim: ἀμυγῇ Ω 12 μηχανῶν BP¹Co (?):
μακρῶν P³Zf μικρῶν F | de enuntiati forma vid. Giu., Lucr. I
p. 69 | αὐτῶν Ω, corr. Us. | πρώτον BFZf 13 post παρασκευ-
άζοντα Us. hiatus indicavit, quem sic expl. Ko.: <τῇ μὲν δι'
αἰσθήσεως θεωρία ἐπὶ τῶν ὁρατῶν>, τῇ <δὲ> 15 μεταβατὰ
v. Arnim ἀμετάβατα Us. 16 <οὐκ> ἐχόντων Brieger, falso |
γίνεσθαι Schn.: γενέσθαι Ω 17 ἢ κατωτάτω P(W)CoZf καὶ
κατ. BF(Q) | cf. ad locum Giu., Lucr. I 167sq. 18 εἰς μέντοι P¹Co
ἴσμεν τοι B μέντοι FP³Zf | εἰς μέντοι . . . 21 αὐτό corrupta
19 σιῶμεν BP¹Co: τὸ μὲν FZf γρ in mg. P³ | ἄγειν ὃν corrupta:
ἀγόμενον Schn. τείνον Us. ἄγειν <ἐξ>όν vel ἄγειν ὃν eodem
sensu Giu. | ὃν BPCo

νην εἰς ἄπειρον καὶ μίαν τὴν κάτω, ἂν καὶ μυριάκις πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἐπάνω τὸ παρ' ἡμῶν φερόμενον <εἰς> τοὺς ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν τόπους ἀφικνῆται ἢ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῶν ὑποκάτω τὸ παρ' ἡμῶν κάτω φερόμενον· ἢ γὰρ ὅλη φορὰ
 5 οὐθὲν ἦττον ἐκατέρω ἐκατέρω ἀντικειμένη ἐπ' ἄπειρον νοεῖται.
 61 Καὶ μὴν καὶ ἰσοταχεῖς ἀναγκαῖον τὰς ἀτόμους εἶναι, ὅταν διὰ τοῦ κενοῦ εἰσφέρωνται μηθενὸς ἀντικόπτουτος. οὔτε γὰρ τὰ βαρέα θάττον οἰσθῆσεται τῶν μικρῶν καὶ κούφων, ὅταν γε δὴ μηδὲν ἅπαντ' αὐτοῖς· οὔτε τὰ μικρὰ τῶν μεγάλων,
 10 πάντα πόρον σύμμετρον ἔχοντα, ὅταν μηδὲν μηδὲ ἐκείνοις
 p. 19 ἀντικόπτῃ· οὐθ' ἢ ἄνω οὐθ' ἢ εἰς τὸ πλάγιον διὰ τῶν κρούσεων φορὰ, οὐθ' ἢ κάτω διὰ τῶν ἰδίων βαρῶν. ἐφ' ὅποσον γὰρ ἂν κατίσχῃ ἐκάτερον, ἐπὶ τοσοῦτον ἅμα νοήματι τὴν φορὰν σχήσει, ἕως ἀντικόψῃ ἢ ἔξωθεν ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου βάρους πρὸς
 62 τὴν τοῦ πληξάντος δύναμιν. Ἀλλὰ μὴν καὶ κατὰ τὰς συγκρί-
 16 σεις θάττων ἑτέρα ἑτέρας ῥηθήσεται τῶν ἀτόμων ἰσοταχῶν οὐσῶν, τῷ ἐφ' ἓνα τρόπον φέρεσθαι τὰς ἐν τοῖς ἀθροίσμασιν ἀτόμους [καὶ] κατὰ τὸν ἐλάχιστον συνεχῇ χρόνον, εἰ <καὶ> μὴ ἐφ' ἓνα κατὰ τοὺς λόγῳ θεωρητοὺς χρόνους· ἀλλὰ πυκνὸν
 20 ἀντικόπτουσιν, ἕως ἂν ὑπὸ τὴν αἰσθησιν τὸ συνεχὲς τῆς φορᾶς γίνηται. τὸ γὰρ προσδοξαζόμενον περὶ τοῦ ἀοράτου,

2 <εἰς> add. Us. 5 οὐθὲν F | ἐκατέρω om. FZf, expu. P³ 7 φέ-
 ρονται Schn. p. 81 Brieger, at vid. Giu., Lucr. I p. 100, 2 | μηθε-
 νὸς B μηθενὸς ceteri 8 <μεγάλα καὶ> βαρέα prop. Us. | μικρῶν
 καὶ del. Gass. 9 δὴ] δεῖ Z³f | ἅπαντ' B ^[1] (ἅπαν) P¹Co (ἅπαντα)
 F ἅπαντ' P³Zf | <βραδύτερον> τῶν μεγάλων Us. falso
 12 φορὰ P¹ | αἱ κάτω BP¹Co 13 ἐκατέρων Ω, corr. Us. | το-
 σοῦτων B τοσοῦτο F 14 σχήσειν BZf | <ἂν τι> ἀντικόψῃ Us.
 15 μὴν καὶ] μηδὲ Z³f μὴν οὐδὲ Hue. (Aldobr.) 16 <οὐ> θάτ-
 των Us. | θάττων Z³f θάττον reliqui | οἰσθήσεται Kuehn
 17 τῷ] καὶ τὸ F τῷ <μὴ> Heinze G. G. A 1898, 265 18 καὶ prius
 del. Us. | τῶν ἐλαχίστων BPCoF ἐλαχίστων omisso artic. Zf, corr.
 Mei. | εἰ <καὶ> μὴ scri.: εἰ μὴ Ω ἢ μὴ Us. εἰ καὶ Heinze
 19 κατὰ . . . χρόνους in marg. infer. ut 'glossema' ad πυκνὸν ἀντι-
 κόπτουσιν colloc. Us., ante κατὰ ins. <καὶ ὅταν συνεχῇ ἔξωσι κίνη-
 σιν ἢ μὴ συνεχῇ> v. Arnim tradita accipiens 20 ἀντικόπτουσιν
 Gass.: ἀντικόπτωσιν Ω cf. p. 4, 12 | τὸ sscr B¹ 21 γένηται Zf

ὥς ἄρα καὶ οἱ διὰ λόγου θεωρητοὶ χρόνοι τὸ συνεχὲς τῆς
φορᾶς ἔξουσιν, οὐκ ἀληθές ἐστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων· ἐπεὶ τό
γε θεωρούμενον πᾶν ἢ κατ' ἐπιβολὴν λαμβανόμενον τῇ δια-
νόῃ ἀληθές ἐστι.

Μετὰ δὲ ταῦτα δεῖ συνορᾶν ἀναφέροντα ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις 63
καὶ τὰ πάθη — οὕτω γὰρ ἡ βεβαιότητι πῶς ἐστὶ —, 6
ὅτι ἡ ψυχὴ σῶμά ἐστι λεπτομερὲς παρ' ὅλον τὸ ἄθροισμα
παρεσπαρμένον, προσεμφερέστατον δὲ πνεύματι θερμοῦ τινα p. 20
κρᾶσιν ἔχοντι καὶ πῇ μὲν τούτῳ προσεμφερές, πῇ δὲ τούτῳ·
ἐστὶ δέ τι μέρος πολλὴν παραλλαγὴν εἰληφὸς τῇ λεπτομερείᾳ 10
καὶ αὐτῶν τούτων, συμπαθὲς δὲ τούτῳ μᾶλλον καὶ τῷ λοιπῷ
ἄθροισματι· τοῦτο δὲ πᾶν αἰ δυνάμεις τῆς ψυχῆς δηλοῦσι
καὶ τὰ πάθη καὶ αἰ εὐκίνησι καὶ αἰ διανοήσεις καὶ ὧν
στερόμενοι θνήσκομεν. Καὶ μὴν καὶ ὅτι ἔχει ἡ ψυχὴ τῆς
αἰσθήσεως τὴν πλείστην αἰτίαν δεῖ κατέχειν· οὐ μὴν εἰλήφει 64
ἐν ταύτῃ, εἰ μὴ ὑπὸ τοῦ λοιποῦ ἄθροισματος ἐστεγάζεται 16
πῶς. τὸ δὲ λοιπὸν ἄθροισμα παρασκευάσαν ἐκείνῃ τὴν
αἰτίαν ταύτην μετέλληφε καὶ αὐτὸ τοιούτου συμπτώματος
παρ' ἐκείνης, οὐ μέντοι πάντων ὧν ἐκείνῃ κέκτηται· διὸ
ἀπαλλαγείσης τῆς ψυχῆς οὐκ ἔχει τὴν αἰσθησιν. οὐ γὰρ αὐτὸ 20
ἐν ἑαυτῷ ταύτην ἐκέκτητο τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἑτέρῳ ἅμα συγ-
γεγεννημένῳ αὐτῷ παρασκευάζεν, ὃ διὰ τῆς συντελεσθείσης

7 τὴν ψυχὴν φασι σῶμα λεπτομερὲς et quae sequuntur ex-
cerpsit Φ 8 κατεσπαρμένον F | πνεύματι BP¹Co Φ σπέρματι
Ff γρ in mg. P³ σπέρμά τι Z 10 ἐστὶ δέ τι μέρος Woltjer: ἐστὶ
δὲ τὸ μέρος ΩΦ ἔτι δὲ τὸ μέρος Leop. ἐστὶ δὲ τὸ <γ> μέρος
Diels, nisi excidit mentio tertiae ex quattuor partibus animae,
τοῦ ἀερώδους (Croen., Rh. Mus. LXI, 415); cf. Lucr. III 241,
Aëtius p. 388, 11 Di. Dox. 11 τούτῳ 'haud scio an totum sit
pro διὰ τοῦτο' Schn. (Us.) | καὶ Ω ἢ Φ ut olim Car. Fr. Her-
mann, neque melius 12 δηλοῦσι (Aldobr.) Gass.: δῆλον Ω δη-
λονότι Φ δῆλον <ποιούσι> Brieger ἐδήλουν Leop. 14 στερόμενοι
BFP³ in linea, Φ στερούμενοι CoZf, P¹ et sscrib. P³ 15 μὴν] μὲν
Φ 17 παρασκευάσαι B | ἐκείνῃ BPCo Φ om. FZf 18 τοιούτο
(-τὸ B²) τοῦ BP¹Co 21 ἕτερον ἅμα συγγεννημένον Us. sed v.
v. 17sq. 22 αὐτὸ cod. H | ante δ in B duae litt. evanidae, δ om. Zf

περὶ αὐτὸ δυνάμειος κατὰ τὴν κίνησιν σύμπτωμα αἰσθητικὸν
 εὐθύς ἀποτελοῦν ἑαυτῷ ἀπεδίδου κατὰ τὴν ὁμοούρησιν καὶ
^{p. 21}
⁶⁵ συμπαθείαν καὶ ἐκείνῳ, καθάπερ εἶπον. Διὸ δὴ καὶ ἐννυάρ-
 χουσα ἡ ψυχὴ οὐδέποτε ἄλλου τινὸς μέρους ἀπηλλαγμένου
 5 ἀναισθητεῖ· ἀλλ' ἂ ἂν καὶ ταύτης ξυναπόλληται τοῦ στεγάζον-
 τος λυθέντος εἴθ' ὅλου εἴτε καὶ μέρους τινός, ἕαν περ διαμένῃ,
 σῶζει τὴν αἴσθησιν. τὸ δὲ λοιπὸν ἄθροισμα διαμένον καὶ
 ὅλον καὶ κατὰ μέρος οὐκ ἔχει τὴν αἴσθησιν ἐκείνου ἀπηλ-
 λαγμένου, ὅσον ποτέ ἐστι τὸ συντεῖνον τῶν ἀτόμων πλῆθος
 10 εἰς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν. Καὶ μὴν καὶ λυομένου τοῦ ὅλου
 ἀθροίσματος ἡ ψυχὴ διασπείρεται καὶ οὐκέτι ἔχει τὰς αὐτὰς
 66 δυνάμεις οὐδὲ κινεῖται, ὥστε οὐδ' αἴσθησιν κέκτηται. οὐ γὰρ
 οἶόν τε νοεῖν αὐτὸ αἰσθανόμενον μὴ ἐν τούτῳ τῷ συστήματι
 καὶ ταῖς κινήσεσι ταύταις χρώμενον, ὅταν τὰ στεγάζοντα καὶ
 15 περιέχοντα μὴ τοιαῦτα ᾗ, ἐν οἷς νῦν οὐσα ἔχει ταύτας τὰς
 κινήσεις. Ἀλλὰ μὴν καὶ τότε (λέγει ἐν ἄλλοις καὶ ἐξ ἀτόμων
 αὐτὴν συγκεῖσθαι λειοτάτων καὶ στρογγυλωτάτων, πολλῶ τιμι
 διαφερονσῶν τῶν τοῦ πυρός· καὶ τὸ μὲν τι ἄλογον αὐτῆς, ὃ τῷ
 λοιπῷ παρεσπάρθαι σώματι· τὸ δὲ λογικὸν ἐν τῷ θώρακι, ὡς
 20 δῆλον ἐκ τε τῶν φόβων καὶ τῆς χαρᾶς. ὕπνου τε γίνεσθαι τῶν

1 αὐτὸ B²PCoFΦ αὐτῷ B¹Zf | δίνησιν FP³ (in mg. εἶχε κι-
 νησιν) δύνησιν Zf 3 καὶ (alt.) om. F, Φ sed loco contracto 4 τινὸς
 ἄλλον ■ 5 ἀναισθητεῖ(ν) Φ ἀναισθητεῖ iam Schn.: ἀναισθήσει
 B ἀναισθησία reliqui ἀναισθητήσσει Kuehn | ἀλλ' ἂ ἂν FP³ ἀλλὰ
 ἂν BP¹CoZf ἀλλ' ἂν Φ | ταύτης Us.: ταύτη Us. αὕτη Φ, sic
 Mei. | ξυναπόλληται PF ξυναπόλλνται BCo συνεξαπόλληται Φ
 6 εἴθ' . . . τινός del. Brieger 7 σῶζει scri.: ὅξυ Ω ὅξυνει Φ
 ἔξει Us., sed ἔχει habes S. 11 | τὸ δὲ . . . 8 αἰσθάνομενον om. Zf
 8 καὶ κατὰ FΦ κατὰ BPCo καὶ Us. 10 δυομένου B διαλυο-
 μένου F 11 καὶ οὐκέτι] οὐδ' οὐκέτι B¹ οὐδ' οὐ εἰρηνα. B² et
 in mg. pos. εἶδ οὐ 12 κέκτηνται P¹CoΦ οὐ κέκτηται B
 13 αὐτὸ] τὸ Us. αὐτὴν et αἰσθανομένην, χρωμένην Mei., fort.
 recte cf. vs. 15 οὐσα | <ὄν> ἐν Us. 14 καὶ (pr.) om. FP³Zf
 16 Scholion recte denotavit Schn. 17 στρογγυλωτάτων B, P¹ ante
 corr., F 18 μὲν τι Φ, idem iam Cob.: μέντοι Ω 19 παρε-
 σπάρθαι Schn.: παρεσπάρθη B² παρεσαρθεῖ B¹PCof παρεσα-
 ϑρεῖ Zf παρεσαθρεῖται Φ cf. Aët. p. 390 Di. Dox. | θώρακι]
 σώματι Zf, γρ in mg. P³

τῆς ψυχῆς μερῶν τῶν παρ' ὅλην τὴν σύγκρισιν παρεσπαρμένων ἐγκατεχομένων ἢ διαφορουμένων, εἴτα συμπιπτόντων τοῖς πορογμοῖς. τό τε σπέρμα ἀφ' ὧν τῶν σωμάτων φέρεσθαι.) γε δεῖ 67 προσκατανοεῖν, ὅτι τὸ ἀσώματον λέγομεν κατὰ τὴν πλείστην p. 22 ὁμίλιαν τοῦ ὀνόματος ἐπὶ τοῦ καθ' ἑαυτὸ νοηθέντος ἄν. 5 καθ' ἑαυτὸ δὲ οὐκ ἔστι νοῆσαι τὸ ἀσώματον πλὴν τοῦ κενοῦ. τὸ δὲ κενὸν οὔτε ποιῆσαι οὔτε παθεῖν δύναται, ἀλλὰ κίνησιν μόνον δι' ἑαυτοῦ τοῖς σώμασι παρέχεται. ὥστ' οἱ λέγοντες ἀσώματον εἶναι τὴν ψυχὴν ματαιίζουσιν. οὐθὲν γὰρ ἂν ἐδύνατο ποιεῖν οὔτε πάσχειν, εἰ ἦν τοιαύτη· νῦν δ' ἑναργῶς 10 ἀμφοτέρω ταῦτα διαλαμβάνομεν περὶ τὴν ψυχὴν τὰ συμπτώματα. ταῦτα οὖν πάντα τὰ διαλογίσματα <τὰ> περὶ ψυχῆς 68 ἀνάγων τις ἐπὶ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις, μνημονεύων τῶν ἐν ἀρχῇ ῥηθέντων, ἱκανῶς κατόψεται τοῖς τύποις ἐμπεριειλημμένα εἰς τὸ κατὰ μέρος ἀπὸ τούτων ἐξακριβοῦσθαι βεβαίως. 15

Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ χρώματα καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰ βάρη καὶ ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται σώματος ὥσανεὶ συμβεβηκότα ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὁρατοῖς καὶ κατὰ τὴν αἰσθησιν ἑαυτοῖς γνωστοῖς, οὐθ' ὥς καθ' ἑαυτάς εἰσι φύσεις δοξαστέον p. 23

1 τῆς . . . τῶν om. Φ | παρεσπαρμένων <μερῶν τῆς ψυχῆς> Φ 2 εἴτα] ἢ Φ (ἦτε καὶ Gass.) | ἐμπιπτόντων F ἐμπιπτόντων Giu. ad Lucr. IV 904sq. | πορογμοῖς B P¹ Co 'πορομοῖς F ἐσπαρμένοις Zf, γρ in mg. P³ σπορίμοις Φ πόροις Ambr. ἐπεριεμοῖς Us.

3 γε δεῖ . . . 8 παρέχεται om. Φ 4 λέγομεν scri., cf. p. 20, 16, 21, 11 etc.: λέγει γὰρ Ω λέγω Schn. λέγω δὲ 'Eudocia' | λέγει γὰρ . . . 5 ὁμίλιαν ut 'scholium' in mg. pos. Us., at cf. p. 20, 14, <λέγεται> [λέγει . . . ὀνόματος] Heidel, *hiatum scholio intruso procreatum Lortzing explere studuit inserendo post τὸ ἀσώματον* <οὐ δεῖ κατηγορεῖν τῆς ψυχῆς> 5 ἑαυτὸ ex ἑαυτ' F ἑαυτὸν ceteri 6 ἑαυτὸν Zf | τὸ] τι Leop. | πλὴν <ἐπὶ> τοῦ Mei.

9 ματαιίζουσιν B P Co F ματαιαίζουσιν Zf Φ ματάζουσιν Us. | ἂν ἐδύνετο B Co ἀνεδύνετο P¹ 10 οὔτε Ω ἢ Φ 'fort. οὐδὲ' Us. 11 διαλαμβάνομεν Aldobr.) Mei.: διαλαμβάνει Ω Φ συμβαίνει Us. | συμπτώματα: cessat Φ 12 τὰ ins Us. | περὶ ψυχῆς om. Zf, del. Arndt 14 συμπεριελ. B 15 <καὶ τὰ> κατὰ μέρος Us. <τὰ> κ. μ. Gass. 17 βάρη Us.: βαρέα ἢ Ω | ὥσανεὶ συμβεβηκότα P. Galesius: ὡς ἂν εἰς αὐτὰ βεβηκότα Ω 18 κατὰ τιν' αἰσθησιν? 19 αὐτῶν P³ (Giu., Lucr. IV p. 318) αὐτὴν Mei. σώματος Us., an ἡμῖν? cf. p. 21, 9sq. | γνωστά Us.

- 69 — οὐ γὰρ δυνατόν ἐπινοῆσαι τοῦτο — οὔτε ὅλως ὥς οὐκ
 εἰσίν, οὐθ' ὥς ἕτερ' ἅττα προσυπάρχοντα τούτῳ ἀσώματα,
 οὐθ' ὥς μόρια τούτου, ἀλλ' ὥς τὸ ὅλον σῶμα καθόλου ἐκ
 5 τούτων πάντων τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχον αἰδίου, οὐχ οἶον δὲ
 εἶναι συμπεφορημένον — ὥσπερ ὅταν ἐξ αὐτῶν τῶν ὄγκων
 μεῖζον ἄθροισμα συστήῃ ἥτοι τῶν πρώτων ἢ τῶν τοῦ ὅλου
 μεγεθῶν τοῦδε τινὸς ἐλαττόνων —, ἀλλὰ μόνον, ὥς λέγω, ἐκ
 τούτων ἀπάντων τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχον αἰδίου. καὶ ἐπιβολὰς
 μὲν ἔχοντα ἰδίας πάντα ταῦτά ἐστι καὶ διαλήψεις, συμπαρα-
 10 κολουθοῦντος δὲ τοῦ ἀθρόου καὶ οὐθαμῇ ἀποσχιζομένου, ἀλλὰ
 κατὰ τὴν ἀθρόαν ἔννοιαν τοῦ σώματος κατηγορίαν εἰληφότος.
- 70 Καὶ μὴν καὶ τοῖς σώμασι συμπίπτει πολλάκις καὶ οὐκ αἰδίου
 παρακολουθεῖν †οὔτ' ἐν τοῖς ἀοράτοις καὶ οὔτε ἀσώματα†.
 ὥστε δὴ κατὰ τὴν πλείστην φορὰν τούτῳ τῷ ὀνόματι χρώ-
 15 μενοι φανερὰ ποιοῦμεν τὰ συμπτώματα οὔτε τὴν τοῦ ὅλου
 φύσιν ἔχειν, ὃ συλλαβόντες κατὰ τὸ ἀθρόον σῶμα προσαγο-
 ρεύομεν, οὔτε τὴν τῶν αἰδίου παρακολουθούντων, ὧν ἄνευ
 σῶμα οὐ δυνατόν νοεῖσθαι. κατ' ἐπιβολὰς δ' ἂν τινὰς παρα-
 20 ^{p. 24} 71 κολουθοῦντος τοῦ ἀθρόου ἕκαστα προσαγορευθεῖη, ἀλλ' ὅτε
 δῆποτε ἕκαστα συμβαίνοντα θεωρεῖται, οὐκ αἰδίου τῶν συμπτω-
 μάτων παρακολουθούντων. καὶ οὐκ ἐξελατέον ἐκ τοῦ ὄντος
 ταύτην τὴν ἐνάργειαν, ὅτι οὐκ ἔχει τὴν τοῦ ὅλου φύσιν ὧ
 συμβαίνει ὃ δὴ καὶ σῶμα προσαγορεύομεν, οὐδὲ τὴν τῶν

2 οὐθ' ὥς Gass.: ὥς οὐθ' Ω | ἕτερ' ἅττα Us.: ἕτερα τὰ Ω
 ἕτερα τινὰ Mei. 3 ἐκ (Aldobr.) Gass.: μὲν Ω μὲν <ἐκ> Mei.
 4 οἶον δὲ Schn.: οἶον τ' (τε B) Ω 5 -μένων BP¹Co | ὄγκων]
 οἰκῶν B¹P¹Co 7 μεγεθῶν] μερῶν Schn. 10 οὐθαμῇ FP³Z(f) |
 ἀποσχιζόμενα et 11 εἰληφότα Us. 13 παρακολουθεῖ B | *hiatum*
notavit Us.; sunt reliquiae tantum definitionis Eventorum simi-
lis definitioni Coniunctorum p. 19, 16sqg. 16 ἔχει FZ¹f | ὃ
 FZ¹f ὃν PCo ἦν in lacuna B² 17 αἰδίων Ω, corr. Mei.
 19 *hiatum ante ἀλλ' ὅτω (sic) signif. Us.; sed Ep. dicere videtur:*
secundum perceptiones rei universae subsequentis eventa nomen
accipiunt, sed tum cum singula eventa ipsa evenire constat,
quia eventa perpetuo rebus non inhaerent 20 αἰδίων Ω: corr.
 Mei. 22 ὧ F¹Z¹f ὧ B ὃ PCoF²

αἰδιδιον παρακολουθούντων, οὐδ' αὖ καθ' αὐτὰ νομιστέον — οὐδὲ γὰρ τοῦτο διανοητὸν οὐτ' ἐπὶ τούτων οὐτ' ἐπὶ τῶν αἰδιδιον συμβεβηκότων —, ἀλλ' ὅπερ καὶ φαίνεται, συμπτώματα πάντα τὰ τοιαῦτα νομιστέον, καὶ οὐκ αἰδιδιον παρακολουθούντα οὐδ' αὖ φύσεως καθ' ἑαυτὰ τάγμα ἔχοντα, ἀλλ' ὃν τρόπον αὐτῇ 5 ἡ αἰσθησις τὴν ιδιότητα ποιεῖ, θεωρεῖται.

Καὶ μὴν καὶ τότε γε δεῖ προσκατανοῆσαι σφοδρῶς· τὸν 72 γὰρ δὴ χρόνον οὐ ζητητέον ὥσπερ καὶ τὰ λοιπά, ὅσα ἐν ὑποκειμένῳ ζητοῦμεν ἀνάγοντες ἐπὶ τὰς βλεπομένας παρ' ἡμῖν αὐτοῖς προλήψεις, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐνάργημα, καθ' ὃ τὸν πολὺν 10 ἢ ὀλίγον χρόνον ἀναφωνοῦμεν, συγγενικῶς τοῦτο περιφέροντες, ἀναλογιστέον. καὶ οὔτε διαλέκτους ὥς βελτίους μεταληπτέον, ἀλλ' αὐταῖς ταῖς ὑπαρχούσαις κατ' αὐτοῦ χρηστέον, p. 25 οὔτε ἄλλο τι κατ' αὐτοῦ κατηγορητέον, ὥς τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἔχοντος τῷ ιδιώματι τούτῳ — καὶ γὰρ τοῦτο ποιούσιν τινες —, 15 ἀλλὰ μόνον ᾧ συμπλέκομεν τὸ ἴδιον τοῦτο καὶ παραμετροῦμεν, μάλιστα ἐπιλογιστέον. καὶ γὰρ τοῦτο οὐκ ἀποδείξεως προσδεῖται 73 ἀλλ' ἐπιλογισμοῦ, ὅτι ταῖς ἡμέραις καὶ ταῖς νυξὶ συμπλέκομεν καὶ τοῖς τούτων μέρεσιν, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς ἀπαθείαις, καὶ κινήσεσι καὶ στάσεσιν, ἴδιόν τι σύμπτωμα περὶ 20 ταῦτα πάλιν αὐτὸ τοῦτο ἐννοοῦντες, καθ' ὃ χρόνον ὀνομάζομεν. (φησὶ δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ Περὶ φύσεως καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐπιτομῇ.)

Ἐπὶ τε τοῖς προειρημένοις τοὺς κόσμους δεῖ καὶ πᾶσαν

1 αἰδιδιον PCo αἰδίῳ BZf αἰδίῳ οὐδὲ τὴν τὸν αἰδιδιον F | παρακολουθοῦν BP¹Co 2 διανοητέον Ω, corr. Bernays | οὐτ' (alt.) FZf οὐδ' BPCo | αἰδίῳ BFZf 4 τὰ τοιαῦτα seri., cf. p. 20, 9; τὰ σώματα Ω σώματος Us. ταῦτα σώματος Leop., defendit Pascal, Studi su Lucr. p. 25sq. 6 <δῆλον> ποιεῖ Croen. | θεωρούμενα Ko. θεωρητέον Us. 7 τότε δεῖ F τό γε δὴ Zf 10 προσλήμψεις B 11 ἐπιφέροντες Us. 12 διαλέκτον P¹Co, Kuehn 13 καθ' αὐτοῦ BP¹Co 14 καθ' αὐτοῦ BPCo (-αὐ-) F καθ' ἑαυτοῦ Zf, corr. Gass. 15 ἔχοντος] ἔχον Us. 16 ὦ B (ex ὦ), P¹CoF: ὁ P¹ ὡς Zf, γρ in mg. P³ 20 post σύμπτωμα interp. Tescari 21 πάλιν] πάντα Us., cf. Sext. adv. dogm. IV 219 22 τῇ β FZf 23 τοῦ κόσμου B

σύγκρισιν πεπερασμένην τὸ ὁμοειδὲς τοῖς θεωρουμένοις πυκνῶς
 ἔχουσιν νομίζειν γεγονέναι ἀπὸ τοῦ ἀπείρου, πάντων τούτων
 ἐκ συστροφῶν ἰδίῳ ἀποκεκριμένων καὶ μειζόνων καὶ ἐλατ-
 τόνων· καὶ πάλιν διαλύεσθαι πάντα, τὰ μὲν θάττον, τὰ δὲ
 5 βραδύτερον, καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν τοιῶνδε, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν
 74 τοιῶνδε τοῦτο πάσχοντα. δῆλον οὖν ὥς καὶ * * (<καὶ ἐν τῇ . .
 Περὶ φύσεως> φθαρτοὺς φησι τοὺς κόσμους, μεταβαλλόντων τῶν
 μερῶν. καὶ ἐν ἄλλοις, τὴν γῆν τῷ ἄερι ἐποχεῖσθαι.) "Ἐτι δὲ
 p. 26 τοὺς κόσμους οὔτε ἐξ ἀνάγκης δεῖ νομίζειν ἓνα σχηματισμὸν
 10 ἔχοντας, ἀλλὰ * * (καὶ διαφοροὺς αὐτοὺς ἐν τῇ ἰβ Περὶ φύσεως
 φησιν· οὓς μὲν γὰρ σφαιροειδεῖς, καὶ ὠοειδεῖς ἄλλους, καὶ ἁλ-
 λοιοσχήμονας ἑτέρους· οὐ μέντοι πᾶν σχῆμα ἔχειν. οὐδὲ ζῶα
 εἶναι ἀποκριθέντα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου.) * * οὐδὲ γὰρ ἂν ἀπο-
 δέλξειεν οὐδεὶς, ὥς <ἐν> μὲν τῷ τοιούτῳ καὶ οὐκ ἂν ἐμπεριε-
 15 λήφθῃ τὰ τοιαῦτα σπέρματα, ἐξ ὧν ζῶα τε καὶ φυτὰ καὶ τὰ
 λοιπὰ πάντα <τὰ> θεωρούμενα συνίσταται, ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ
 οὐκ ἂν ἐδυνήθῃ. (ὡσαύτως δὲ καὶ ἐντραφῆναι.) τὸν αὐτὸν δὲ
 τρόπον καὶ ἐπὶ γῆς νομιστέον * *

1 ὁμοειδὲς BZf ὁμοιοειδὲς PCoF 4 πάλιν] πάντα F 5 ὑπὸ
 τοιῶνδε priore l. F | ὑπὸ τοιῶνδε altero l. CoFP³ ὑπὸ τῶνδε Zf
 6 τοῦτο σχοα (σχόα B²Q) BP¹ (= WQ) τοῦτο σχεῖν Co πάσχοντα * F
 πάσχοντα P³Zf, corr. cod. H², Ste. | ἄδηλον P³Zf (sed in mg. P³
 γο δῆλον ὅπερ καὶ κάλλιον) 6 sq. naturam corruptelae huius loci
 perspex. Woltjer, *Lucr. phil.* p. 111, Brieger, *Epikurs Brief* p. 14;
 δῆλον οὖν ὥς καὶ scholio adnectit Us. | inserui Briegerum secu-
 tus; καὶ φθαρτοὺς BPCo καὶ * φθαρτας (-τος et -τ' F²) F καὶ
 ἀφθάρτους Zf 7 τὸν (τοὺς sscr. F²) κόσμον F 8 cf. *fragm. Herc.*
libri XI Π. φύσεως | ἔτι δὲ καὶ FZf ἔτι τε Arndt 10 περὶ
 φύσεως (C. Fr. Hermann) Brieger: περὶ αὐτοῦ BP¹Co περὶ
 τούτου FZf γο P³ περὶ <φύσεως> αὐτὸς Us. 12 ἔχεται B | οὐ
 μέντοι . . . 13 ἀπείρου Us. scholiastae dat, recte (cf. *Lucr. V*
115sq.), verba epistulae esse susp. Brieger, *Diels apud Arndt*,
Em. Ep. p. 21 (πάσχοντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς κόσμους, <οὓς> οὔτε
 . . . ἔχοντας οὐ μέντοι πᾶν σχῆμα ἔχειν οὐδὲ ζῶα . . . ἀπείρου)

13 ante οὐδὲ desunt qualia apud *Lucr. II 1075sq.* leguntur
 14 ἐν ins. Us. ὥς ἐν τῷ Gass. | καὶ <ἐμπεριελήφθῃ ἂν καὶ> οὐκ
 Lortzing | καὶ οὐκ ἂν] κόσμῳ Mei. 16 τὰ ins. Schn. 18 putan-
 dum est <species animalium et plantarum semper easdem ex-
 sistere>

Ἄλλὰ μὴν ὑποληπτέον καὶ τὴν φύσιν πολλὰ καὶ παντοῖα 75
 ὑπὸ αὐτῶν τῶν πραγμάτων διδαχθῆναι τε καὶ ἀναγκασθῆναι, p. 27
 τὸν δὲ λογισμόν τὰ ὑπὸ ταύτης παρεγγνηθέντα ὕστερον ἐπα-
 κριβοῦν καὶ προσεξευρίσκειν ἐν μὲν τισι θᾶττον, ἐν δὲ τισι
 βραδύτερον καὶ ἐν μὲν τισι περιόδοις καὶ χρόνοις [ἀπὸ τῶν 5
 ἀπὸ τοῦ ἀπείρου] <κατὰ μείζους ἐπιδόσεις>, ἐν δὲ τισι κατ'
 ἐλάττους. Ὅθεν καὶ τὰ ὀνόματα ἐξ ἀρχῆς μὴ θέσει γενέσθαι,
 ἀλλ' αὐτὰς τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων καθ' ἕκαστα ἔθνη ἴδια
 πασχούσας πάθη καὶ ἴδια λαμβανούσας φαντάσματα ἰδίως τὸν
 αἶρα ἐκπέμπειν στελλόμενον ὕφ' ἐκάστων τῶν παθῶν καὶ τῶν 10
 φαντασμάτων, ὥς ἂν ποτε καὶ ἡ παρὰ τοὺς τόπους τῶν
 ἔθνων διαφορὰ ἦ· ὕστερον δὲ κοινῶς καθ' ἕκαστα ἔθνη τὰ 76
 ἴδια τεθῆναι πρὸς τὸ τὰς δηλώσεις ἦττον ἀμφιβόλους γενέσθαι
 ἀλλήλοις καὶ συντομωτέως δηλουμέναις· τινὰ δὲ καὶ οὐ συνο-
 ρώμενα πράγματα εἰσφέροντας τοὺς συνειδότας παρεγγυῆσαι 15
 τινὰς φθόγγους τοὺς ἀναγκασθέντας ἀναφωνῆσαι, τοὺς δὲ τῷ
 λογισμῷ ἐλομένους κατὰ τὴν πλείστην αἰτίαν οὕτως ἐρμηνεύσαι.

Καὶ μὴν ἐν τοῖς μετεώροις φορὰν καὶ τροπὴν καὶ ἐκλειψιν
 καὶ ἀνατολὴν καὶ δύσιν καὶ τὰ σύστοιχα τούτοις μήτε λει- p. 28
 τουργοῦντός τινος νομίζειν δεῖ γίνεσθαι καὶ διατάττοντος ἢ 20
 διατάξοντος καὶ ἅμα τὴν πᾶσαν μακαριότητα ἔχοντος μετὰ
 ἀφθαρσίας — οὐ γὰρ συμφωνοῦσι πραγματεῖαι καὶ φροντίδες 77
 καὶ ὄργαι καὶ χάριτες μακαριότητι, ἀλλ' ἐν ἀσθενείᾳ καὶ φόβῳ

2 ὑπὸ τῶν αὐτῶν F ὑπὸ τῶν αὐτῶν τῶν CoZf 3 καὶ ὕστερον
 FP³Zf 5 ἀπὸ . . . 6 ἀπείρου *delevi*, 'Glossema' Us.: *libr. ad*
p. 22, 13 aberravisse videtur; lacunam expl. Leop. μείζους λαμβά-
 νειν ἐπιδόσεις Us. | ἀπὸ τῶν] ἀποτομὴν Us. cf. p. 29, 8 6 ἀπὸ
 τοῦ om. F | κατ'] καὶ Us. 10 ὑπ' BP¹Co 12 ἦ Us.: εἴη Ω
 13 γίνεσθαι? 14 ἀλλήλοις Mei.: ἀλλήλαις BPCoZf ἀλλήλους F |
 συντομωτέως B συντομωτέρας PCo 16 τοὺς (*pr.*) *del.* Us. <καὶ>
 τοὺς <μὲν> Gass. <ὧν> τοὺς <μὲν> Mei. τοὺς <μὲν> Giu.,
Lucr. v. I p. 276; nihil mutandum 17 ἐπομένους Schn. | αἰτίαν]
 φαντασίαν Us. ὁμιλίαν Leop. 18 καὶ μὴν <καὶ τὴν> Us., *sed*
cf. Arndt, Em. Ep. p. 21 sqq. 20 γίνεσθαι Mei.: γενέσθαι Ω |
 ἢ διατάξοντος BPCoF ἢ διατάξαντος Zf *del.* Mei., cf. *Sent. XVI*
 28 καὶ χάριτες καὶ BP¹Co καὶ χάριτες τῇ Cob. | ἀλλ' ἐν P¹Co
 ἀλλὰ ἐν B ἀλλ' FP³Zf

καὶ προσδεήσει τῶν πλησίον ταῦτα γίνεται —, μήτε αὖ πῦρ
 ἅμα ὄντα συνεστραμμένον τὴν μακαριότητα κεκτημένα κατὰ
 βούλησιν τὰς κινήσεις ταύτας λαμβάνειν· ἀλλὰ πᾶν τὸ σέμνωμα
 τηρεῖν κατὰ πάντα ὀνόματα φερόμενα ἐπὶ τὰς τοιαύτας ἐν-
 5 νοίας, ἐὰν μηδὲν ὑπεναντίον ἐξ αὐτῶν τῷ σεμνώματι δόξη·
 εἰ δὲ μὴ, τὸν μέγιστον τάραχον ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῇ ἢ ὑπεναν-
 τιότης παρασκευάσει. ὅθεν δὴ κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς ἐναπολήψεις
 τῶν συστροφῶν τούτων ἐν τῇ τοῦ κόσμου γενέσει δεῖ δοξάζειν
 καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ περίοδον συντελεῖσθαι.

78 Καὶ μὴν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων αἰτίαν ἐξακρι-
 11 βῶσαι φυσιολογίας ἔργον εἶναι δεῖ νομίζειν, καὶ τὸ μακά-
 ριον ἐν τῇ περὶ μετεώρων γνώσει ἐνταῦθα πεπτωκέναι καὶ
 ἐν τῷ τίνες φύσεις αἱ θεωρούμεναι κατὰ τὰ μετέωρα ταυτί,
 p. 29 καὶ ὅσα συγγενῇ πρὸς τὴν εἰς τοῦτο ἀκρίβειαν· ἔτι τε οὐ
 15 τὸ πλεοναχῶς ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι καὶ τὸ ἐνδεχόμενον
 καὶ ἄλλως πως ἔχειν, ἀλλ' ἀπλῶς μὴ εἶναι ἐν ἀφθάρτῳ
 καὶ μακαρίᾳ φύσει τῶν διακρίσιν ὑποβαλλόντων ἢ τάραχον
 μηθέν. καὶ τοῦτο καταλαβεῖν τῇ διανοίᾳ ἔστιν ἀπλῶς εἶναι·

1 πλησίον BZ 1 . . . 3 Achilles, De sphaera 13 p. 40 Maass |
 αὐ πῦρ ἅμα ὄντα P³Zf αὐ πυρα μαον τα P¹ αὐ πύραμα· ὄντα
 Co λυπυρα μα οντα B¹ λυπυρὰ ἅμα· ὄντα B² αὐ πῦρ ὄντα F
 αὐ πυρὸς ἀνάμματα Us. ὄντα scil. τὰ μετέωρα cf. Arndt l. l.
 2 συνεστρατευμένην Zf συνεστραμμένα Steph. -μένον Us. | μακα-
 ριο(ω P)τάτην BP¹(Q), Co? 3 τὸ τοῦ σεμνώματος τίσιμα dicit
 Plotina Aug. in epist. ad Epicureos data Jahresh. d. öst. a. Inst.
 II, 272 (Ditt. Syll.³ 834) 4 τηρεῖν scil. δεῖ | τηρεῖν, . . . φερό-
 μενον Us. 5 ἐὰν] ἵνα Us. | μηδὲν Mei.: μηδ' Ω | ὑπεναντίον Mei.
 ὑπέναντίαις BP¹Co ὑπεναντίαι FP³f ὑπεναντίας ■ ὑπεναντίαι
 <γένωνται> Gass., Us. | ἐξ αὐτῶν scil. τῶν ὀνομάτων | δόξη
 Mei.: δόξαι Ω, Us. 6 αὐτῇ ἢ PCo αὐτὴν ἢ B αὐτὴ ἢ F (?)
 αὐτὴ Zf 7 κατὰ Mei.: καὶ Ω 8 γενέσει] συστάσει FZf 10 <τὸ>
 τὴν Us. 12 ἐν . . . γνώσει tamquam glossema ad ἐνταῦθα
 eiecit Us., sed cf. p. 25, 3 13 τινὰς BPCoFZ¹, corr. Z³f |
 [τ']αὐτ[ί]κα B[ ]m² ταυτί ex ταυτίκα P ut vid. 14 συγγενῇ
 <τούτοις συντείνει> Ko. συντείνει Us. | τοῦτο 'h. e.: τὸ μακά-
 ριον' Us.] τούτων B | οὐ] καὶ Mei. 15 ἐνδεχόμενον Schn.:
 ἐνδεχομένω B ἐνδεχομένως PCoF ἐνδεχομένας Zf

τὸ δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ πεπτωκὸς τῆς δύσεως καὶ ἀνατολῆς καὶ 79
τροπῆς καὶ ἐκλείψεως καὶ ὅσα συγγενῇ τούτοις μηθὲν ἔτι
πρὸς τὸ μακάριον τῆς γνώσεως συντείνειν, ἀλλ' ὁμοίως τοὺς
φόβους ἔχειν τοὺς ταῦτα κατειδότας, τίνες δ' αἱ φύσεις ἀγνο-
οῦντας καὶ τίνες αἱ κυριώταται αἰτίαι, καὶ εἰ μὴ προσήδεσαν 5
ταῦτα· τάχα δὲ καὶ πλείους, ὅταν τὸ θάμβος ἐκ τῆς τούτων
προσκατανοήσεως μὴ δύνηται τὴν λύσιν λαμβάνειν κατὰ τὴν
περὶ τῶν κυριωτάτων οἰκονομίαν. διὸ δὴ καὶ πλείους αἰτίας
εὐρίσκομεν τροπῶν καὶ δύσεων καὶ ἀνατολῶν καὶ ἐκλείψεων
καὶ τῶν τοιουτοτρόπων ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατὰ μέρος γινο- 10
μένοις, καὶ οὐ δεῖ νομίζειν τὴν ὑπὲρ τούτων χρεῖαν ἀκριβείαν 80
μὴ ἀπειληφέναι, ὅση πρὸς τὸ ἀτάραχον καὶ μακάριον ἡμῶν
συντείνει. ὥστε παραθεωροῦντας ποσαχῶς παρ' ἡμῖν τὸ ὅμοιον
γίνεται, αἰτιολογητέον ὑπὲρ τε τῶν μετεώρων καὶ παντὸς τοῦ
ἀδήλου, καταφρονοῦντας τῶν οὔτε <τὸ> μοναχῶς ἔχον ἢ γι- p. 30
νόμενον γνωρίζοντων οὔτε τὸ πλεοναχῶς συμβαῖνον, τὴν ἐκ 16
τῶν ἀποστημάτων φαντασίαν παριδόντων, ἔτι τε ἀγνοοῦντων
καὶ ἐν ποίοις οὐκ ἔστιν ἀταρακτῆσαι <καὶ ἐν ποίοις ὁμοίως
ἀταρακτῆσαι>. ἂν οὖν οἰώμεθα καὶ ὥδι πως ἐνδεχόμενον
αὐτὸ γίνεσθαι [καὶ ἐν ποίοις ὁμοίως ἀταρακτῆσαι], αὐτὸ τὸ 20
ὅτι πλεοναχῶς γίνεται γνωρίζοντες, ὥσπερ καὶ ὅτι ὥδι πως
γίνεται εἰδῶμεν, ἀταρακτῆσομεν. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὅλως ἄπασι 81

3 τὰς γνώσεις Us., qui etiam 1 τοῦ . . . πεπτωκός pro-
suat, praeferrem τὴν γνώσιν, sed cf. p. 24, 12 4 κατειδότας Us.
cf. p. 53, 17. 55, 14. 57, 1: κατιδόντας (καταδιδόντας B) Q | δ' αἱ
B δὲ αἱ FZf δὲ PCo 5 προσήδεσαν BPCoF (?) προσήδησαν Zf,
corr. Hue., Croen. (MGH 210) 6 τάχα δὲ] τὰ χαλεπὰ F¹P³Zf
7 κατὰ Gass.: καὶ Q 8 καὶ πλείους αἰτίας εὐρίσκομεν et 11 ἢ
pro ἢ Us. 10 τῶν τοιούτων τρόπων (τροπῶν P³Zf) Q, corr.
Mei. 11 καὶ Mei.: ἢ Q 15 οὔτε τὸ Gass.: οὐδὲ BPFZf
οὐδὲν Co 16 τὴν <τ'> Us. <κατὰ> τὴν Mei. <τῶν> τὴν Ko.;
nihil mutandum est 17 παριδόντων Us.: παραδιδόντων Q
18 καὶ . . . 19 ἀταρακτῆσαι ex vs. 20 huc transposui 19 ἂν οὖν . . .
20 ἀταρακτῆσαι om. B 20 ἐν ποίοις P¹Co ἐφ' οἷς! FP³Zf
21 καὶ [ὅτι καὶ ὥδι πως] F¹ 22 γίνονται BP¹Co | ὅλως BPCo
ὅλοις F(Q), om. Zf

ἐκεῖνο δεῖ κατανοεῖν, ὅτι τάραχος ὁ κυριώτατος ταῖς ἀνθρω-
 πίναις ψυχαῖς γίνεται ἐν τῷ ταῦτά μακάριά τε δοξάζειν <εἶναι>
 καὶ ἄφθαρτα καὶ ὑπεναντίας ἔχειν τοῦτοις ἅμα βουλήσεις καὶ
 πράξεις καὶ αἰτίας, καὶ ἐν τῷ αἰώνιον τι δεινὸν ἢ προσδοκᾶν
 5 ἢ ὑποπεύειν κατὰ τοὺς μύθους, εἴτε καὶ αὐτὴν τὴν ἀναισθη-
 σίαν τὴν ἐν τῷ τεθνάναι φοβουμένους ὥσπερ οὕσαν κατ'
 αὐτούς, καὶ ἐν τῷ μὴ δόξαις ταῦτα πάσχειν ἀλλ' ἀλόγῳ γέ-
 τινι παραστάσει, ὅθεν μὴ ὀρίζοντας τὸ δεινὸν τὴν ἴσῃν ἢ καὶ
 82 ἐπιτεταμένην ταραχὴν λαμβάνειν τῷ· εἰ καὶ ἐδόξαζον ταῦτα· ἢ
 p. 31 δὲ ἀταραξία τῷ τούτων πάντων ἀπολελύσθαι καὶ συνεχῇ μνή-
 11 μην ἔχειν τῶν ὅλων καὶ κυριωτάτων. Ὅθεν τοῖς πάθεσι
 προσεκτέον τοῖς παροῦσι καὶ ταῖς αἰσθηήσεσι, κατὰ μὲν τὸ
 κοινὸν ταῖς κοιναῖς, κατὰ δὲ τὸ ἴδιον ταῖς ἰδίαις, καὶ πάσῃ
 τῇ παρούσῃ καθ' ἕκαστον τῶν κριτηρίων ἐναργεῖα. ἂν γὰρ
 15 τοῦτοις προσέχωμεν, τὸ ὅθεν ὁ τάραχος καὶ ὁ φόβος ἐγίνετο
 ἐξαιτιολογήσομεν ὀρθῶς καὶ ἀπολύσομεν, ὑπὲρ τε μετεώρων
 αἰτιολογοῦντες καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀεὶ παρεμπιπτόντων, ὅσα
 φοβεῖ τοὺς λοιποὺς ἐσχάτως.

Ταῦτά σοι, ὦ Ἡρόδοτε, ἔστι κεφαλαιωδέστατα ὑπὲρ τῆς
 83 τῶν ὅλων φύσεως ἐπιτετμημένα· ὥστ' ἐὰν γένηται οὗτος ὁ
 21 λόγος δυνατὸς κατασχεθεῖς μετ' ἀκριβείας, οἶμαι, ἐὰν μὴ
 καὶ πρὸς ἅπαντα βαδίσῃ τις τῶν κατὰ μέρος ἀκριβομάτων,
 ἀσύμβλητον αὐτὸν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἀδρότητα

1 τάραχος <μὲν>? Us. 2 ταῦτά scri.: ταῦτα Ω | εἶναι ins.
 (Gass.), Us. 3 τοῦτοις] ταύτας F τούτω Us. | ἅμα transp. post
 βουλήσεις FZf 4 ἢ scri.: καὶ Ω ἀεὶ Us. 5 ἢ BP¹Co καὶ
 FZf, γρ in mg. P³ | καὶ αὐτὴν Cas.: κατὰ ταύτην Ω 6 τὴν ἐν]
 τῇ ἐν P¹ τῇ ἐν Co [τί] ἐν B [ ] m² | κατ' αὐτούς Cas.: καὶ
 αὐτούς Ω 9 τῷ BZf τὸ PCoF | εἰκαίως δοξάζοντι Us.
 10 τῷ Us.: τὸ Ω 11 πάθεσι Bonnet, Us.: πάσι Ω 12 καὶ ταῖς
 αἰσθηήσεσι om. F¹Zf, suppl. F² 17 καὶ ὅσα FP³Zf 18 λοιποὺς
 <ἀνθρώπους> Mei. 19 κεφαλαιο(ω P³)δέστερα FZf, γρ in
 mg. P³ 20 ἐπιτεταγμένα B | ὥστ' ἐὰν γένηται Us.: ὥστε ἂν
 γένοιτο Ω | δυνατὸς ὁ λόγος οὗτος pos. F 21 κατασχεθεῖς Gass.,
 Us.: κατασχέθη Ω <ἐὰν> κατασχεθῇ Kuehn κατασχεθῆναι Bocke-
 mueller 22 καὶ om. FZf, del. P³ 23 ἀσύγκριτον FZf, γρ in
 mg. P³ | αὐτὸ B

λήψεσθαι. καὶ γὰρ καὶ καθαρά ἀφ' ἑαυτοῦ ποιήσει πολλὰ τῶν κατὰ μέρος ἐξακριβουμένων κατὰ τὴν ὅλην πραγματείαν ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐν μνήμῃ τιθέμενα συνεχῶς βοηθήσει. τοιαῦτα γὰρ ἔστιν, ὥστε καὶ τοὺς κατὰ μέρος ἤδη ἐξακριβοῦντας ἱκανῶς ἢ καὶ τελείως, εἰς τὰς τοιαύτας ἀναλύοντας p. 32 ἐπιβολὰς τὰς πλείστας τῶν περιουσιῶν ὑπὲρ τῆς ὅλης φύσεως 6 ποιεῖσθαι· ὅσοι δὲ μὴ παντελῶς αὐτῶν τῶν ἀποτελουμένων εἰσὶν, ἐκ τούτων καὶ κατὰ τὸν ἄνευ φθόγγων τρόπον τὴν ἅμα νοήματι περίοδον τῶν κυριωτάτων πρὸς γαληνισμόν ποιοῦνται.

10

EPISTULA SECUNDA AD PYTHOCLEM

Ἐπίκουρος Πυθοκλεῖ χαίρειν.

p. 35

Ἦνεγκέ μοι Κλέων ἐπιστολὴν παρὰ σοῦ, ἐν ᾗ φιλοφρονού- 84
μενός τε περὶ ἡμᾶς διετέλεις ἀξίως τῆς ἡμετέρας περὶ σεαυτὸν
σπουδῆς, καὶ οὐκ ἀπιθάνως ἐπειρῶ μνημονεύειν τῶν εἰς μα- 15
κάριον βίον συντεινόντων διαλογισμῶν, ἐδέου τε σεαυτῷ περὶ
τῶν μετεώρων σύντομον καὶ εὐπερίγραφον διαλογισμόν ἀπο-
στεῖλαι, ἵνα ῥαδίως μνημονεύης· τὰ γὰρ ἐν ἄλλοις ἡμῖν γε-
γραμμένα δυσμνημόνευτα εἶναι, καίτοι, ὥς ἔφης, συνεχῶς
αὐτὰ βαστάξεις. ἡμεῖς δὲ ἡδέως τέ σου τὴν δέησιν ἀπεδεξά- 20
μεθα καὶ ἐλπίσιν ἡδείαις συνεσχέθημεν. γράψαντες οὖν τὰ 85
λοιπὰ πάντα συντελοῦμεν ἅπερ ἡξίωσας πολλοῖς καὶ ἄλλοις

1 καθαρὰ Gass.: καθαρὰν Ω 2 ἐξακριβουμένων Gass.: ἐξακρι-
βούμενος B^p C^o F (τοῖς κ. μ.) ἐξακριβουμένοις Z^f ἐξηκριβωμένων
Mei. 4 τοὺς <τὰ> κατὰ μέρος Mei., sed cf. p. 19, 15 5 τελείως
εἰς] τελειώσεις P¹ τελείως B¹ τελέως εἰς Diels, Philod. Über die
Götter A p. 93 7 ὅσοι . . . 8 κατὰ τὸν ἄν/ om. B 7 ὅσοι cod. H
(sec. Us.) Gass.: ὅσα libri mei | ἀποτετελειωμένων Schn., Diels cf.
p. 3, 16 8 εἰσὶν, ἐκ τούτων Kuehn εἰσὶν, ἐκ τούτων καὶ Brieger:
ἐκ τούτων εἰσὶν ἢ Ω ἐκ τούτων ἱκανῶν Us. 17 ἀποστ[εῖλαι]
ras. m² B 19 [καί]τοι ras. m² P (καίτοι QW) 20 βαστάξεις
Cas.: βαστάζειν Ω κἄν τις . . . βαστάξῃ (βαστάζει) Schn. καίτοι
. . . βαστάζοντι Us. (quidni καὶ τῷ . . . βαστάζοντι?) κἀδύνα-
τον . . . βαστάζειν Croen. 21 ἰδίαις BF 22 λοιπὰ πάντα] 'fort.
λείποντα' Us. sed cf. p. 28 v. 5

ἰδόμενα χρήσιμα τὰ διαλογίσματα ταῦτα, καὶ μάλιστα τοῖς
 νεωστὶ φυσιολογίας γνησίου γενομένοις καὶ τοῖς εἰς ἀσχολίας
 βαθυτέρας τῶν ἐγκυκλίων τινὸς ἐμπεπλεγμένοις. καλῶς δὴ
 αὐτὰ διάλαβε, καὶ διὰ μνήμης ἔχων ὀξέως αὐτὰ περιόδευε
 5 μετὰ τῶν λοιπῶν ὧν ἐν τῇ μικρᾷ ἐπιτομῇ πρὸς Ἡρόδοτον
 ἀπεστείλαμεν.

p. 36 Πρῶτον μὲν οὖν μὴ ἄλλο τι τέλος ἐκ τῆς περὶ μετεώρων
 γνώσεως εἶτε κατὰ συναφὴν λεγομένων εἶτε αὐτοτελῶς νομίζειν
 <δεῖ> εἶναι ἢ περ ἀταραξίαν καὶ πίστιν βέβαιον, καθάπερ καὶ
 86 ἐπὶ τῶν λοιπῶν, <καὶ> μήτε τὸ ἀδύνατον [καὶ] παραβιάζεσθαι
 11 μήτε ὁμοίαν κατὰ πάντα τὴν θεωρίαν ἔχειν ἢ τοῖς περὶ βίων
 λόγοις ἢ τοῖς κατὰ τὴν τῶν ἄλλων φυσικῶν προβλημάτων
 κάθαρσιν, οἷον ὅτι τὸ πᾶν σῶμα καὶ ἀναφῆς φύσις ἐστίν, ἢ
 ὅτι ἄτομα στοιχεῖα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, [ἢ] ὅσα μοναχὴν
 15 ἔχει τοῖς φαινομένοις συμφωνίαν· ὅπερ ἐπὶ τῶν μετεώρων
 οὐχ ὑπάρχει, ἀλλὰ ταῦτά γε πλεοναχὴν ἔχει καὶ τῆς γενέσεως
 αἰτίαν καὶ τῆς οὐσίας ταῖς αἰσθήσεσι σύμφωνον κατηγορίαν.
 οὐ γὰρ κατὰ ἀξιώματα κενὰ καὶ νομοθεσίας φυσιολογητέον,
 87 ἀλλ' ὥς τὰ φαινόμενα ἐκκαλεῖται· οὐ γὰρ ιδιολογίας καὶ κενῆς
 20 δόξης ὁ βίος ἡμῶν ἔχει χρεῖαν, ἀλλὰ τοῦ ἀθορύβως ἡμᾶς ζῆν.
 πάντα μὲν οὖν γίνεται ἀσειστόως κατὰ πάντων κατὰ πλεοναχὸν
 τρόπον ἐκκαθαιρομένων συμφώνως τοῖς φαινομένοις, ὅταν
 τις τὸ πιθανολογούμενον ὑπὲρ αὐτῶν δεόντως καταλίπη· ὅταν
 δέ τις τὸ μὲν ἀπολίπη, τὸ δὲ ἐκβάλλῃ ὁμοίως σύμφωνον ὅν
 25 τῷ φαινομένῳ, δῆλον ὅτι καὶ ἐκ παντὸς ἐκπίπτει φυσιολογί-
 p. 37 ματος, ἐπὶ δὲ τὸν μῦθον καταρρεῖ. σημεῖα δ' ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς

1 τοῖς] τῆς F¹ τ[οῖς] ras. m² B 2 γεγευμένοις (ex -μένης F²)
 FZf | καὶ . . . 3 ἐμπεπλ. om. F¹Zf, suppl. in mg. F² 2 τοῖς εἰς P
 τῆς εἰς B τοῖς Co τῆς F² 7 ἐκ Us. suspectum, εἰκὸς Ko.
 9 δεῖ Gass., at cf. p. 5, 1 10 <καὶ> huc transp. Ko. | καὶ
 BP¹Co: om. FP³Zf 13 σώματα Us. 14 τὰ στοιχεῖα Schn. | ἢ
 del. Schn. 16 ὑπάρχειν Ω, corr. Gass. 19 ιδιολογίας Ste.:
 ἰδιαλογίας BP¹Co ἢ δὴ ἀλογίας FP³Zf 21 οὖν PCo οὐ BFZf |
 κατὰ prius del. Croen. καὶ Us. (τοῦ ἀθορύβως καὶ ἀσειστόως
 ἡμᾶς ζῆν· ταῦτα μὲν οὖν γίνεται πάντων κτλ. Leop.) 26 δ' ἐπὶ
 Us.: δέ τι BP¹Co δέ τινα FP³Zf

μετεώροις συντελουμένων φέρει τῶν παρ' ἡμῖν τινα φαινο-
μένων, ἃ θεωρεῖται ἢ ὑπάρχει· καὶ οὐ τὰ ἐν τοῖς μετεώροις
φαινόμενα· ταῦτα γὰρ ἐνδέχεται πλεοναχῶς γίνεσθαι. τὸ μὲν- 88
τοι φάντασμα ἐκάστου τηρητέον καὶ ἐπὶ τὰ συναπτόμενα τούτῳ
διαιρετέον, ἃ οὐκ ἀντιμαρτυρεῖται τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις 5
πλεοναχῶς συντελεῖσθαι.

Κόσμος ἐστὶ περιοχὴ τις οὐρανοῦ, ἄστρα τε καὶ γῆν καὶ
πάντα τὰ φαινόμενα περιέχουσα, ἀποτομὴν ἔχουσα ἀπὸ τοῦ
ἀπείρου καὶ [κατα]λήγουσα ἐν πέρατι ἢ ἀραιῷ ἢ πυκνῷ καὶ
οὐ λυομένου πάντα τὰ ἐν αὐτῷ σύγχυσιν λήψεται —, [καὶ 10
λήγουσαν] ἢ ἐν περιαγομένῳ ἢ ἐν στάσιν ἔχοντι καὶ στρογ-
γύλην ἢ τρίγωνον ἢ οἷαν δῆποτε περιγραφὴν· πανταχῶς γὰρ
ἐνδέχεται· τῶν γὰρ φαινομένων οὐδὲν ἀντιμαρτυρεῖ <ἐν>
τῷδε τῷ κόσμῳ, ἐν ᾧ λῆγον οὐκ ἔστι καταλαβεῖν. Ὅτι δὲ καὶ 89
τοιοῦτοι κόσμοι εἰσὶν ἀπειροὶ τὸ πλῆθος ἔστι καταλαβεῖν, καὶ 15
ὅτι καὶ ὁ τοιοῦτος δύναται κόσμος γίνεσθαι (καὶ ἐν κόσμῳ καὶ
μετακοσμίῳ, ὃ λέγομεν μεταξὺ κόσμων διάστημα) ἐν πολυκένῳ
τόπῳ καὶ οὐκ ἐν μεγάλῳ εἰλικρινεῖ καὶ κενῷ, καθάπερ τινές p. 38
φασιν, ἐπιτηδείων τινῶν σπερμάτων ὁρύντων ἀφ' ἐνὸς κόσμου
ἢ μετακοσμίου ἢ ἀπὸ πλειόνων κατὰ μικρὸν προσθέσεις τε 20
καὶ διαρθρώσεις καὶ μεταστάσεις ποιούντων ἐπ' ἄλλον τόπον,

1 φέρει Kuehn: φέρειν Ω 2 ἢ Ω: corr. Woltjer | οὐ<χ ὥς>
τὰ ἐν Croen. cf. F οὕτως 3 post γὰρ add. F ἃ θεωρεῖται ἢ
ὑπάρχει· καὶ οὕτως ἐν τοῖς μετεώροις φαινόμενα· ταῦτα γὰρ |
γίνεσθαι Leop.: γενέσθαι Ω 4 ἐπὶ] ἔτι Us. falso; scil. 'se-
cundum ea, quae congruunt cum viso, explanandum' 7 sqq. cf.
Diels, Vorsokr. II³ 7, 29 sqq. 9 καὶ καταλήγουσα . . . πυκνῷ et
καὶ οὐ . . . 10 λήψεται seclisit Us. ut additamenta ad v. 9 et 7 sq.,
sed cf. [Aët.] p. 336 Dox. Di. et Lucr. I 1102 sqq. La. 9 κατα
delevi | καὶ fort. delendum 10 καὶ λήγουσαν est v. l. ad 9 καὶ
καταλήγουσα: καὶ λήγουσα Gass. 13 ἐν add. Us. 16 καὶ
primum del. Schn. | καὶ ἐν . . . 17 διάστημα seclusi ut inter-
pretamentum ad ἐν πολυκένῳ τόπῳ 16 κόσμῳ καὶ del. Gass. |
'fort. κὰν μετακοσμίῳ' Us. 17 μετὰ κόσμῳ B¹ 18 εἰλικρινεῖ καὶ]
καὶ εἰλικρινεῖ Brieger, Diels εἰλικρινεῖ Gass. | τινές Cas.: τινὰ
Ω; sunt Philos. Abderitae 19 τινῶν om. FZf | κόσμου ἢ] κόσμου
καὶ FZf, γρ P⁵ 20 ἢ ἀπὸ BP¹Co ἢ καὶ ἀπὸ FP³Zf 21 neque

ἐὰν οὕτω τύχη, καὶ ἐπαρδεύσεις ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπιτηδεύεις
 ἕως τελειώσεως καὶ διαμονῆς ἐφ' ὅσον τὰ ὑποβληθέντα θε-
 90 μέλια τὴν προσδοχὴν δύναται ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ ἀθροισμὸν
 δεῖ μόνον γενέσθαι οὐδὲ δῖνον ἐν ᾧ ἐνδέχεται κόσμον γίνεσθαι
 5 κενῶ κατὰ τὸ δοξαζόμενον ἐξ ἀνάγκης, αὖξεσθαι τε, ἕως ἂν
 ἐτέρῳ προσκρούσῃ, καθάπερ τῶν φυσικῶν καλουμένων φησί
 τις. τοῦτο γὰρ μαχόμενόν ἐστι τοῖς φαινομένοις.

Ἥλιός τε καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα <οὐ> καθ' ἑαυτὰ
 γενόμενα ὕστερον ἐμπεριελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ ὅσα
 10 γε δὴ σφίξει, ἀλλ' εὐθὺς διεπλάττετο καὶ αὖξησιν ἐλάμβανεν
 (ὁμοίως δὲ καὶ γῆ καὶ θάλαττα) κατὰ προσκρίσεις καὶ δινήσεις
 p. 39 λεπτομερῶν τινων φύσεων, ἥτοι πνευματικῶν ἢ πυρροειδῶν
 ἢ τὸ συναμφοτέρον· καὶ γὰρ ταῦτα οὕτως ἢ αἰσθητοῖς ὑπο-
 91 βάλλει. Τὸ δὲ μέγεθος ἡλίου τε <καὶ σελήνης> καὶ τῶν λοιπῶν
 15 ἄστρον κατὰ μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς τηλικούτον ἐστὶν ἡλίκον
 φαίνεται. (τοῦτο καὶ ἐν τῇ ια Περὶ φύσεως· 'εἰ γάρ', φησί, 'τὸ
 μέγεθος διὰ τὸ διάστημα ἀποβεβλήκει, πολλῶ μᾶλλον ἂν τὴν
 χροᾶν'.) ἄλλο γὰρ τοῦτω συμμετρότερον διάστημα οὐθέν ἐστι·

λαμβάνοντων post διαρθρώσεις inserere neque ποιούντων per
 zeugma dictum corrigere licet

1 ἂν FZf, γρ P³ | ἐκ τινων ἐχόντων ἐπιτηδεύεις Mei. 2 δια-
 μονήν Us., cf. Giu. IV p. 49 | ἐφ' ὅσον] ἐφ' ὃ καὶ P¹Co

3 προσδοχὴν FZf, γρ in mg. P³ 4 δῖνον P²(Q)Co δεινόν P¹
 δεινὸν BFZf 7 τις: Democritus (Leucippus) 8 οὐ inser.

Aldobr.; contra Democritum dicit Ep., cf. tamen Pascal, Studi
 critici su Lucr. 167 | αὐτὰ FZf 9 γινόμενα PCo | καὶ ὅσα γε
 δὴ σφίξει ut glossema eicit Us., post θάλαττα 11 collocat Gass.

10 δὴ σφίξει . . . 11 γῆ om. F¹, add. in mg. F² 10 σφίξει, ἀλλ']
 συζῇ (cum Us.) ἄλλα, (cum Ambros.) Pascal 11 ὁμοίως . . .
 θάλαττα additamentum esse ad vs. 8 iudicat Us. 18 [ἢ τὸ
 συναμφοτέρον ras. m.¹ F ἥτοι συναμφοτέρων Gass., fort. delenda
 cf. p. 31, 2. 8sq. 14 καὶ σελήνης ins. Us., sed cf. Giu. IV 69

15 μὲν τὸ Schn.: μέντοι Ω | ἡλίκον] οἷον FCo ἡλίκον ὁποῖον
 Zf | cf. Pap. Oxyrh. 215 (Croenert, Rh. Mus. LXII, 123sqg.)

17 ἀπεβεβλήκει Us. | ἂν om. F, ante μᾶλλον hab. Zf 18 χροᾶν
 B χροᾶν F¹ | ἄλλω B ἀλλ' οὐ Us., qui ἀλλ' οὐ . . . ἐστι loco a

Laertio Diog. ex libro De natura allegato adnectit ut Gass. |
 συμμετρότερον B¹Zf συμμετρούμενον Lachmann

κατὰ δὲ τὸ καθ' αὐτὸ ἦτοι μείζον τοῦ ὁρωμένου ἢ μικρῶ
 ἔλαττον ἢ τηλικούτον (οὐχ ἅμα). οὕτω γὰρ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν
 πυρὰ ἐξ ἀποστήματος θεωρούμενα κατὰ τὴν αἰσθησιν θεω-
 ρεῖται. καὶ πᾶν δὲ τὸ εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἔνστημα ῥαδίως
 διαλυθήσεται, ἐάν τις τοῖς ἐναργήμασι προσέχη, ὅπερ ἐν τοῖς ■
 περὶ φύσεως βιβλίοις δείκνυμεν. Ἀνατολὰς καὶ δύσεις ἡλίου 92
 καὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν ἄστρον καὶ κατὰ ἀναψιν γίνεσθαι
 δυνατὸν καὶ κατὰ σβέσιν, τοιαύτης οὔσης περιστάσεως (καὶ
 καθ' ἑκατέρους τοὺς τρόπους), ὥστε τὰ προειρημένα ἀποτε-
 λεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ. <καὶ> 10
 κατ' ἐκφάνειάν τε ὑπὲρ γῆς καὶ πάλιν ἐπιπρόσθησιν τὸ προ- p. 40
 ειρημένον δύναται' ἂν συντελεῖσθαι· οὐδὲ γάρ τι τῶν φαινο-
 μένων ἀντιμαρτυρεῖ. Τὰς τε κινήσεις αὐτῶν οὐκ ἀδύνατον
 μὲν γίνεσθαι κατὰ τὴν τοῦ ὅλου οὐρανοῦ δίνην, ἢ τούτου
 μὲν στάσιν, αὐτῶν δὲ δίνην κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ γενέσει 15
 τοῦ κόσμου ἀνάγκην ἀπογενηθεῖσαν (ἐπ' ἀνατολῇ τὰ τῇ θερ- 93
 μασία . . .) <ἢ καὶ> κατὰ τινὰ ἐπινέμησιν τοῦ πυρὸς αἰεὶ ἐπὶ
 τοὺς ἐξῆς τόπους ἰόντος. Τροπὰς ἡλίου καὶ σελήνης ἐνδέχεται
 μὲν γίνεσθαι κατὰ λόξωσιν οὐρανοῦ οὕτω τοῖς χρόνοις κατηναγ-
 κασμένου· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ ἀέρος ἀντέξωσιν ἢ καὶ ὕλης 20
 αἰεὶ ἐπιτηδείας ἐχομένης ἐμπιπραμένης, τῆς δὲ καταλειπομένης·

1 καθ' αὐτὸ Us.: καθ' αὐτὸν P¹(Q)Co κατ' αὐτὸ FP³Zf κατ'
 αὐτὸν B | ἢ τοι ἔλαττον μικρῶ F ἢ ἔλαττον μικρῶ Zf 2 οὐχ
 ἅμα secl. Ko. τυχὸν Lachmann τυγχάνει Us. 6 περὶ om. B |
 βιβλίοις Us. 7 ἀναψιν <τε> Us. | γίνεσθαι Schn.: γενέσθαι Ω
 8 δύνασθαι Ω: corr. Us | καὶ σβέσιν Us. | καὶ posterius
 om. Zf | καὶ . . . 9 τρόπους eiecit Us., cf. vs. 2 9 ἑτέροισι FZf, γρ
 in mg. P^h | τρόπους Mei.: τόπους Ω 10 οὐδὲ B | καὶ ins. Us.
 11 ἐπιπρόσθησιν Cob.: ἐπιπροσθέτησιν (ἐπὶ πρ.) Ω cf. p. 32,
 10; 33, 2. 10 14 ἢ . . . 15 δίνην om. FZf 15 μὲν στάσιν, αὐτῶν

δὲ P²(QW)Co μὲν αὐτῶν στάσιν δὲ P¹ μὲν ^α ^γ ^δ ^β αὐτῶν στάσιν δὲ B
 (α·β·γ·δ sscr. B²) | τήν] τιν' ? 16 ἐπ' . . . θερμοσία seclusi,
 quod neque cum eis quae antecedunt, neque cum eis quae se-
 quuntur, cohaerent | τὰ τῇ B τὰ τη P¹ εἴτα τῇ P²(QW)Co, (τῇ)
 FZf *** <σφοδρῶ>τάτῃ Us. cf. Lucr. V 519—525 17 ἢ καὶ
 supplevi | κατὰ τινὰ ἐπινέμησιν om. FZf 21 ἐπιτηδείως Z³f |

ἢ καὶ ἐξ ἀρχῆς τοιαύτην δίνην κατειληθῆναι τοῖς ἀστροῖς
 τούτοις, ὥσθ' οἷόν τιν' ἔλικά κινεῖσθαι. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα
 καὶ τὰ τούτοις συγγενῇ οὐθενὶ τῶν ἐναργημάτων διαφωνεῖ,
 εἴαν τις αἰεὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων μερῶν ἐχόμενος τοῦ δυνατοῦ
 5 εἰς τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις ἕκαστον τούτων δύνηται
 ἐπανάγειν, μὴ φοβούμενος τὰς ἀνδραποδώδεις ἀστρολόγων
 τεχνιτείας.

94 Κένωσις τε σελήνης καὶ πάλιν πλήρωσις καὶ κατὰ στροφὴν
 π. 41 τοῦ σώματος τούτου δύναται' ἂν γίνεσθαι καὶ κατὰ σχημα-
 10 τισμοὺς ἀέρος ὁμοίως, ἔτι τε καὶ κατ' ἐπιπροσθήσεις καὶ κατὰ
 πάντας τρόπους, καθ' οὓς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν φαινόμενα ἐκ-
 καλεῖται εἰς τὰς τούτου τοῦ εἶδους ἀποδόσεις, εἴαν μὴ τις τὸν
 μοναχῇ τρόπον κατηγαπηκῶς τοὺς ἄλλους κενῶς ἀποδοκιμάξῃ,
 οὐ θεωρηκῶς τί δυνατόν ἀνθρώπῳ θεωρῆσαι καὶ τί ἀδύνα-
 15 τον, καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατα θεωρεῖν ἐπιθυμῶν. Ἔτι τε ἐν-
 δέχεται <μὲν> τὴν σελήνην ἐξ ἑαυτῆς ἔχειν τὸ φῶς, ἐνδέχεται δὲ
 95 ἀπὸ τοῦ ἡλίου. καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν θεωρεῖται πολλὰ μὲν ἐξ ἑαυτῶν
 ἔχοντα, πολλὰ δὲ ἀφ' ἑτέρων. καὶ οὐθὲν ἐμποδοστατεῖ τῶν ἐν
 τοῖς μετεώροις φαινομένων, εἴαν τις τοῦ πλεοναχοῦ τρόπου
 20 αἰεὶ μνήμην ἔχῃ καὶ τὰς ἀκολουθοῦς αὐτοῖς ὑποθέσεις ἅμα
 καὶ αἰτίας συνθεωρῇ καὶ μὴ ἀναβλέπων εἰς τὰ ἀνακόλουθα
 ταῦτ' ὀγκοῖ ματαίως καὶ καταρρέπῃ ἄλλοτε ἄλλως ἐπὶ τὸν

ἐχομένης FP³Zf ἐχομένοις BP¹Co ἐχομένως Us. | ἐμπιπραμένης
 Zf -μένοις PCoF: om. B | δὲ καταλειπομένης scri.: δὲ καταλι-
 πούσης Ω δ' ἐκλιπούσης Us.

1 κατειληθῆναι om. FZf 2 τιν' Us.: τε Ω | ἔλικά F¹ εἴλικά
 Co ἔν σοι κατα- Zf 3 οὐθενὶ Us.: οὐθὲν (οὐδὲν F) Ω 4 αἰεὶ
 P²FZf 6 ἐπανάγειν scri. cf. p. 47, 4; 56, 10 ἀπάγειν PCoFZf
 ἐπάγειν B ἀνάγειν Schn. | τῶν ἀστρολόγων FZf 8 κενώσεις et
 πληρώσεις Ω: corr. Us. nisi δυνατόν infra ponas | καταστροφὴν
 Ω: corr. Gass. 9 δύνανται Mei. 10 ὁμοίου Giu., sed cf. p. 31, 20 |
 κατ' ἐπιπροσθήσεις Cob.: κατὰ προσθετήσεις Ω κατὰ ἐπιπροσθε-
 τήσεις Schn. (Aldobr.) 13 καταγαπηκῶς BP¹Co 14 οὔτε θεωρη-
 τικῶς Ω (-ὡς B¹): corr. Cob. 16 μὲν ins. Us. 18 τῶν om. BP¹Co
 20 αὐτοῖς] αὐτῶ Gass., sed cf. p. 29, 4 21 συνθεωρεῖ BP¹FZ
 22 ταῦτ' ὁ[γκοῖ] ματαίως καὶ καταρρέπῃ ras. m²B ταυτὸν κυματαίως
 καὶ καταρρέπῃ (-ρεπῇ P³) PCo ταυτὸν . . . καὶ καταρρεπῇ F¹ κυμα-

μοναχὸν τρόπον. Ἡ δὲ ἔμφασις τοῦ προσώπου ἐν αὐτῇ δύναται μὲν γίνεσθαι καὶ κατὰ παραλλαγήν μερῶν καὶ κατ' ἐπιπρόσθησιν, καὶ ὅσοι ποτ' ἂν τρόποι θεωροῦντο τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις κεκτημένοι. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν μετεώρων 96 τὴν τοιαύτην ἴχνευσιν οὐ προετέον. ἦν γάρ τις ἢ μαχόμενος p. 42 τοῖς ἐναργήμασιν, οὐδέποτε μὴ δυνήσεται ἀταραξίας γνησίον ■ μεταλαβεῖν.

Ἐκλείψις ἡλίου καὶ σελήνης δύναται μὲν γίνεσθαι καὶ κατὰ σβέσιν, καθάπερ καὶ παρὰ ἡμῖν τοῦτο θεωρεῖται γινόμενον· καὶ ἔτι κατ' ἐπιπρόσθησιν ἄλλων τινῶν, ἢ γῆς ἢ οὐρανοῦ ἢ 10 τινος ἑτέρου τοιούτου. καὶ ὧδε τοὺς οἰκείους ἀλλήλοις τρόπους συνθεωρητέον, καὶ τὰς ἅμα συγκυρήσεις τινῶν ὅτι οὐκ ἀδύνατον γίνεσθαι. (ἐν δὲ τῇ ιβ' Περὶ φύσεως ταῦτά λέγει καὶ πρὸς, ἡλίου ἐκλείπειν σελήνης ἐπισκοτούσης, σελήνην δὲ τοῦ τῆς γῆς σκιάσματος, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀναχώρησιν. τοῦτο δὲ καὶ Διογένης 97 ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῇ α' τῶν Ἐπιλέκτων.) Ἔτι τε τάξις περιόδου, 16 καθάπερ ἔνια καὶ παρ' ἡμῖν τῶν τυχόντων γίνεται, λαμβανέσθω· καὶ ἡ θεία φύσις πρὸς ταῦτα μηδαμῇ προσαγέσθω, ἀλλ' αἰετούργητος διατηρεῖσθω καὶ ἐν τῇ πάσῃ μακαριότητι. ὥς εἰ τοῦτο μὴ πραχθήσεται, ἅπασα ἡ τῶν μετεώρων αἰτιολογία 20 ματαία ἔσται, καθάπερ τισὶν ἤδη ἐγένετο οὐ δυνατοῦ τρόπου

ταίως lacunae sscr. F² ταυτὸν καὶ καταρρεπῇ (καὶ sscr. m¹) Z¹ ταυτὰ καὶ καταρρεπῇ Z³f

2 γενέσθαι B | ἐπιπροσθέτησιν Ω: corr. Cob. 3 ποτ' Us.: πάντα Ω | τρόπον FZf 5 ἴχνευσιν Us.: ἴχνεύειν Ω αἰτίαν ἴχνεύειν Cob. | προσετέον FZf, γρ ἰn mg. P⁵ προσετέον C. Fr. Hermann | τις ἢ Us. (Gass.): τισὶ B τισι FZf τίσι * ex τίσιν P τίσιν Co | μαχόμενος Gass.: μαχομένοις BP¹Co βαλλομένοις FZf, γρ P³ 6 μὴ om. FP³Zf | an γνησίως? 9 καὶ καθάπερ καὶ BP¹Co | παρ' P²CoFZf 10 ἔτι Mei.: ἤδη Ω cf p. 34, 16 | ἐπιπρόσθησιν Cob.: ἐπιπροσθέσειν BP¹Co ἐπιπροσθέτησιν FP³Zf | οὐρανοῦ ἢ] ἀοράτου Us. p. XVIII sq. vix recte 12 θεωρητέον FP³Zf | συγκυρήσεις B (B² ex corr.?) P²(Q)Co συγκυρήσεις P¹FZf 13 δωδεκάτῃ B δυοδεκάτῃ f | ταῦτα Ω: corr. Us. | πρὸς] τὸν πρὸς FZ¹ τὸν Z³f 15 καὶ prius eras. P² om. CoZf 16 πρώτῃ B πρώτῳ f | <ἢ> τάξις Brieger 20 ἡ BF ἡ περὶ PCo περὶ Zf | αἰτιολογία Gass.: [ἀντι]λογία ras. m.² F ἀντιλογία reliqui

p. 43 ἐφαψαμένοις, εἰς δὲ τὸ μάταιον ἐκπεσοῦσι τῷ καθ' ἓνα τρόπον
μόνον οἷεσθαι γίνεσθαι, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τοὺς κατὰ τὸ
ἐνδεχόμενον ἐκβάλλειν εἰς τε τὸ ἀδιανόητον φερομένους καὶ
τὰ φαινόμενα, ἃ δεῖ σημεῖα ἀποδέχεσθαι, μὴ δυναμένους
5 συνθεωρεῖν.

98 Μήκη νυκτῶν καὶ ἡμερῶν παραλλάττοντα . . . καὶ παρὰ τὸ
ταχείας ἡλίου κινήσεις γίνεσθαι καὶ πάλιν βραδείας <καὶ>
(ὕπερ γῆς) παρὰ τὸ μήκη τόπων παραλλάττοντα . . . (καὶ τόπους
τινὰς περαιούντα τάχιον), ὥς καὶ παρὰ ἡμῖν (ἢ καὶ βραδύτερον)
10 τινὰ θεωρεῖται, οἷς συμφώνως δεῖ λέγειν ἐπὶ τῶν μετεώρων.
οἱ δὲ τὸ ἐν λαμβάνοντες τοῖς τε φαινόμενοις μάχονται καὶ
τοῦ ἢ δυνατόν ἀνθρώπῳ θεωρῆσαι διαπεπτώκασιν.

Ἐπισημασίαι δύνανται γίνεσθαι καὶ κατὰ συγκυρήσεις
καιρῶν, καθάπερ ἐν τοῖς ἐμφανέσι παρ' ἡμῖν ζώοις, καὶ
p. 44 παρ' ἑτεροιώσεως ἀέρος καὶ μεταβολάς· ἀμφοτέρω γὰρ ταῦτα
99 οὐ μάχεται τοῖς φαινόμενοις. ἐπὶ δὲ ποίοις παρὰ τοῦτο ἢ
17 τοῦτο τὸ αἴτιον γίνεται, οὐκ ἔστι συνιδεῖν.

Νέφη δύνανται γίνεσθαι καὶ συνίστασθαι καὶ παρὰ πιλήσεις
ἀέρος πνευμάτων συνώσει καὶ παρὰ περιπλοκάς ἀλληλουχῶν
20 ἀτόμων καὶ ἐπιτηδείων εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι καὶ κατὰ ρευμάτων
συλλογὴν ἀπὸ τε γῆς καὶ ὑδάτων· καὶ κατ' ἄλλους δὲ τρόπους

1 τῷ Zf τὸ BPCoF 2 μόνον post γίνεσθαι transp. FZf |
πάντας om. F ἅπαντας Zf 3 φερομένοις et 4 δυναμένοις Gass.

4 ἃ δεῖ] δὴ FZf δεῖ γρ in mg. P³ 5 συνθεωρεῖν Mei.: σὺν
θεῶ χαίρειν Ω 6 . . . 9 verba confusa sunt ex duabus eiusdem
rei tractationibus, quarum altera a Diogene iuxta columnam
epistulae scripta erat (cf. vs. 9) 6 παραλλάττει Schn. παραλλάτ-
τοντα ἐνδέχεται γίνεσθαι Mei. 7 καὶ addidi cum Kuehnio
8 ὕπερ γῆς cf. Lucr. V 680sqg. | τὸ] τῷ B τὸ τὰ Gass. τὰ
Kuehn | παραλλάττειν Gass. 9 περαιούν Us.: περαιούσθαι
Gass. | παρ' FP³Zf | ἢ βραδύτερον PCo, cum τάχιον coniunxit
Gass. 12 ἢ Us.: εἰ Ω τί Mei. 13 γενέσθαι FP³Zf | καὶ om. B

15 ἑτέροις ὥσει¹⁾ Ω: corr. Us. | μεταβολῆς Ω: corr. Kuehn
16 ἐπὶ Us.: ἔτι FP³Zf ἥδη BP¹Co cf. p. 33, 10 17 συνιδ[εῖν
νέ]φη ras. m.² B συνιδεῖν ξφη P¹Co συνιδεῖν ἐφ' ἢ FP³Zf
18 δύνανται post συνίστασθαι transp. FZf 19 συνώσει (Aldobr.)
Gass.: συνώσεως Ω 20 τὸ om. FZf

πλείους αἱ τῶν τοιούτων συστάσεις οὐκ ἀδυνατοῦσι συντε-
 λεῖσθαι. Ἦδη δ' ἀπ' αὐτῶν ἧ μὲν θλιβομένων, ἧ δὲ μεταβαλ-
 λόντων ὕδατα δύναται συντελεῖσθαι, ἔτι τε (πνεύματα κατὰ 100
 ἀποφορὰν ἀπὸ ἐπιτηδείων τόπων) καὶ δι' ἀέρος κινουμένων,
 βριαiotέρας ἐπαρδεύσεως γινομένης ἀπὸ τινων ἀθροισμάτων 5
 ἐπιτηδείων εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιπέμψεις.

Βροντὰς ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πνεύματος ἐν τοῖς
 κοιλώμασι τῶν νεφῶν ἀνέλλησιν, καθάπερ ἐν τοῖς ἡμετέροις
 ἀγγείοις, καὶ παρὰ πυρὸς πεπνευματωμένου βόμβον ἐν αὐτοῖς,
 καὶ κατὰ ῥήξεις δὲ νεφῶν καὶ διαστάσεις, καὶ κατὰ παρατρί- p. 45
 ψεις νεφῶν καὶ †τάξεις πῆξιν εἰληφόντων κρυσταλλοειδῆ· καὶ 11
 τὸ ὅλον καὶ τοῦτο τὸ μέρος πλεοναχῶς γίνεσθαι λέγειν ἐκ-
 καλεῖται τὰ φαινόμενα. Καὶ ἀστραπαὶ δ' ὡσαύτως γίνονται 101
 κατὰ πλείους τρόπους· καὶ γὰρ κατὰ παρατρίψιν καὶ σύγκρου-
 σιν νεφῶν ὁ πυρὸς ἀποτελεστικὸς σχηματισμὸς ἐξολισθαίνων 15
 ἀστραπὴν γεννᾷ· καὶ κατ' ἐκκριπισμὸν ἐκ τῶν νεφῶν ὑπὸ
 πνευμάτων τῶν τοιούτων σωμάτων ἃ τὴν λαμπηδόνα ταύτην
 παρασκευάζει· καὶ κατ' ἐκπιασμὸν, θλίψεως τῶν νεφῶν γινο-
 μένης εἴθ' ὑπ' ἀλλήλων εἴθ' ὑπὸ πνευμάτων· καὶ κατ' ἐμπε-
 ρίληψιν δὲ τοῦ ἀπὸ τῶν ἀστρων κατεσπαρμένου φωτός, εἴτα 20
 συνελαννομένου ὑπὸ τῆς κινήσεως νεφῶν τε καὶ πνευμάτων

2 ἦδη δ'] ἦδη δὲ B ἦδ' F | ἀπ' Kuehn: ἐπ' Ω | μεταβαλ-
 λόντων: cf. Ep. II. φύς. IΔ fr. 6 (Zeitschr. f. d. österr. Gymn.
 1867, 210) 3 πνεύματα . . . 4 τόπων seclusi tamquam reliquias
 scholii 'doxographici'; verba sunt de conceptione umoris (Lucr.
 VI 503sq.) vel de origine ventorum (Lucr. VI 529) 3 πν.]
 δεύματα Mei. cf. p. 34 vs. 20 4 καὶ δι' ἀέρος] δι' ἀέρος P²Zf
 διαφόρων F 5 cf. Lucr. VI 517sq. 8 καθάπερ κτλ. cf. [Aristot.]
 De mundo 395^a 14 9 πνευματωμένον B 10 καὶ καταρρήξεις
 P¹CoF | δὲ om. FZ¹ | διασπάσεις Us. 11 δὲ νεφῶν καὶ FP²Zf |
 καὶ τάξεις BPCo καὶ κατάξεις Zf καὶ διαστάσεις F καὶ πατάξεις
 Gass cf. Theophr. Fr. meteor. Sitz. Heidelb. Ak. 1918, 13 § 5
 12 πλεοναχῶς om. FZf 17 τῶν τοιούτων σωμάτων om.
 FZf 18 κατ' ἐπιασμὸν Zf κατ' ἐκπιασμὸν Gass. cf. Ep. Περί
 φύς. XXVIII (Hermes XXIX (1894) p. 9^b 28): πιασμούς
 20 κατεσπαρμένου F? Schn. secutus Aldobrandinum: κατεσπειρα-
 μένου reliqui

καὶ διεκκρίπτοντος διὰ τῶν νεφῶν· ἢ κατὰ διήθησιν <διὰ>
 τῶν νεφῶν τοῦ λεπτομερεστάτου φωτός (ἢ ἀπὸ τοῦ πυρὸς νέφη
 συνειλέχθαι καὶ τὰς βροντὰς ἀποτελεῖσθαι) καὶ κατὰ τὴν τού-
 4 του κίνησιν· καὶ κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐκπύρωσιν τὴν
 p. 46
 102 σιν· καὶ κατὰ ῥήξεις δὲ νεφῶν ὑπὸ πνευμάτων <καὶ> ἐκπτω-
 σιν τῶν πυρὸς ἀποτελεστικῶν ἀτόμων καὶ τὸ τῆς ἀστραπῆς
 φάντασμα ἀποτελουσῶν· καὶ κατ' ἄλλους δὲ πλείους τρό-
 πους ῥαδίως ἔσται καθορᾶν ἐχόμενον αἰ τῶν φαινομένων
 10 καὶ τὸ τούτοις ὅμοιον δυνάμενον συνθεωρεῖν. Προτερεῖ δὲ
 ἀστραπὴ βροντῆς ἐν τοιαύτῃ περιστάσει νεφῶν καὶ διὰ τὸ
 ἅμα τῷ τὸ πνεῦμα ἐμπίπτειν ἐξωθεῖσθαι τὸν ἀστραπῆς ἀπο-
 τελεστικὸν σχηματισμόν, ὕστερον δὲ τὸ πνεῦμα ἀνειλούμενον
 τὸν βόμβον ἀποτελεῖν τοῦτον· καὶ κατ' ἔμπτωσιν δὲ ἀμφο-
 15 τέρων ἅμα, τῷ τάχει συντονωτέρῳ κεχρησθῆναι πρὸς ἡμᾶς τὴν
 103 ἀστραπὴν, ὕστερεῖν δὲ τὴν βροντὴν, καθάπερ ἐπ' ἐνίων ἐξ
 ἀποστήματος θεωρουμένων καὶ πληγὰς τινὰς ποιουμένων.

Κεραυνοὺς ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πλείονας πνευμάτων
 συλλογὰς καὶ κατείλησιν ἰσχυράν τε ἐκπύρωσιν καὶ κατάρρηξιν
 20 μέρους καὶ ἐκπτωσιν ἰσχυροτέραν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κάτω τόπους,
 τῆς ῥήξεως γινομένης διὰ τὸ τοὺς ἐξῆς τόπους πυκνοτέρους
 εἶναι διὰ πίλησιν νεφῶν· καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν τοῦ πυρὸς
 ἐκπτωσιν ἀνειλούμενου, καθὰ καὶ βροντὴν ἐνδέχεται γίνεσθαι,
 p. 47 πλείονος γενομένου καὶ πνευματωθέντος ἰσχυρότερον καὶ ῥή-

1 ἦ] καὶ? | διὰ add. Schn. 2 ἀπὸ] ὑπὸ Mei. 3 συνειλέχθαι
 Us., qui additamentum (ad § 100: cf. Giu. IV 193) adnotavit |
 κατὰ del. Us. cf. p. 42, 21 4 τοῦ om. FZf 6 καὶ ins. Gass.
 7 τῶν] τε Us. 8 ἀπολλουσῶν BP¹Co | κατ' del. Mei.

9 αἰ Us.: καὶ Ω 11 τῆς βροντῆς B | διὰ τὸ ἅμα] διατόλμα
 F¹Zf 14 κατέμπτωσιν B (corr. Sambucus) κατέμπτωσιν P¹
 κατ' ἔμπρῳσιν P²CoF κατέμπτωσιν Zf 18 an πλείονων?
 19 κατὰ ῥήξιν BP¹Co sed versus 18... 22 non de duobus sunt
 modis fulminandi, qui impetu (ἰσχύι) tantum a ratione fulgu-
 rationis distant; cf. enim p. 42, 22sqg. 22 τῶν νεφῶν FP³Zf |
 κατ' αὐτὴν Us.: κατὰ ταύτην Ω κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἐκπτ. τοῦ
 πυρὸς Kuehn 23 γίνεσθαι post πλείονος hab. FZf

ξαντος τὸ νέφος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ὑποχωρεῖν εἰς τὰ ἐξῆς,
 τῷ πύλῃσιν γίνεσθαι (τὸ μὲν πολὺ πρὸς ὄρος τι ὑψηλόν, ἐν ᾧ
 μάλιστα κεραυνοὶ πίπτουσιν) αἰεὶ πρὸς ἄλληλα. καὶ κατ' ἄλλους 104
 δὲ τρόπους πλείονας ἐνδέχεται κεραυνοὺς ἀποτελεῖσθαι· μόνον
 ὁ μῦθος ἀπέστω· ἀπέσται δέ, εἴαν τις καλῶς τοῖς φαινομένοις 5
 ἀκολουθῶν περὶ τῶν ἀφανῶν σημειῶται.

Πρηστῆρας ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ κάθεσιν νέφους
 εἰς τοὺς κάτω τόπους στυλοειδῶς ὑπὸ πνεύματος ἀθρόου
 ὠσθέντος (καὶ διὰ τοῦ πνεύματος πολλοῦ φερομένου), ἅμα καὶ
 τὸ νέφος εἰς τὸ πλάγιον ὠθοῦντος τοῦ ἐκτὸς πνεύματος· καὶ 10
 κατὰ περίστασιν δὲ πνεύματος εἰς κύκλον, ἄερος τινὸς ἐπι-
 συνωθουμένου ἄνωθεν, καὶ ῥύσεως πολλῆς πνευμάτων γινο-
 μένης καὶ οὐ δυναμένης εἰς τὰ πλάγια διαρροῦναι διὰ τὴν
 πέριξ τοῦ ἀέρος πύλῃσιν. καὶ ἕως μὲν γῆς τοῦ πρηστῆρος 105
 καθιεμένου στρόβιλοι γίνονται, ὥς ἂν καὶ ἡ ἀπογέννησις κατὰ 15
 τὴν κίνησιν τοῦ πνεύματος γίνηται· ἕως δὲ θαλάττης δῖνοι
 ἀποτελοῦνται.

Σεισμοὺς ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πνεύματος ἐν τῇ γῇ p. 48
 ἀπόληψιν καὶ παρὰ μικροὺς ὄγκους αὐτῆς παράθεσιν καὶ
 συνεχῇ κίνησιν, ὃ τὸν κραδασμὸν τῇ γῇ παρασκευάζει. καὶ τὸ 20
 πνεῦμα τοῦτο ἢ ἐξῶθεν ἐμπεριλαμβάνει <ἢ> ἐκ τοῦ πίπτειν
 [εἰς] ἐδάφη εἰς ἀντροειδεῖς τόπους τῆς γῆς ἐκπνευματοῦντα
 τὸν πεπιλημένον ἄερα. <καὶ> κατ' αὐτὴν δὲ τὴν διάδοσιν τῆς

2 additamentum ad p. 36, 20 agnoverunt Mei. Us. 5 τις
 om. B 7 κατὰ κάθεσιν BP¹CoF² κατάθεσιν F¹ κατὰ θέσιν
 Zf, γρ in mg. P³ 8 στυλοειδῶς Us.: ἄλλοειδῶς Ω ἐλικοειδῶς
 Schn. cf. Arrhian. apud Stob. I 237, 1 W.-H. 9 additamentum
 seclusi | τοῦ del. Gass. | πολλοῦ] κύκλῳ Us. 10 πλάγιον Us.:
 πλησίον Ω 12 post ἄνωθεν gravius dist. Us. | γινομένης cod. QH
 γενομένης ceteri 15 γίνονται B γίνεται F 16 γένηται Schn. ex
 Eudocia 20 ὃ τὸν (ὅταν Cas.) κραδασμὸν Cas., Ko.: ὅταν κρα-
 δαστὸν PCoFZf ὅταν κράδατον addito in mg. κράδανσιν a
 m² B ὃ τὴν κράδανσιν Us. | παρασκευάζει F Us.: παρασκευάζη
 reliqui 21 ἢ add. Mei. 22 εἰς del. Schn. εἰσω Diels | ἢ post
 ἐδάφη add. FP³Zf | ἐκπνευματοῦντα Us. ἐκπνευματοῖ Kuehn:
 ἐκ πνευμάτων Ω 23 πεπιλημένον FP³Zf cf. Aët. p. 381, 4 D.

κινήσεως ἐκ τῶν πτώσεων ἐδαφῶν πολλῶν καὶ πάλιν ἀντα-
 πόδοσιν, ὅταν πυκνώμασι σφοδροτέροις τῆς γῆς ἀπαντήσῃ,
 106 ἐνδέχεται σεισμοὺς ἀποτελεῖσθαι. καὶ κατ' ἄλλους δὲ πλείους
 τρόπους τὰς κινήσεις ταύτας τῆς γῆς γίνεσθαι. (τὰ δὲ πνεύ-
 5 ματα συμβαίνει γίνεσθαι κατὰ χρόνον ἄλλοφυλίας τινὸς αἰὲ καὶ
 κατὰ μικρὸν παρσιδνομένης, καὶ καθ' ὕδατος ἀφθόνον συλ-
 λογήν. [τὰ δὲ λοιπὰ πνεύματα γίνεται] καὶ ὀλίγων πεσόντων
 εἰς τὰ πολλὰ κοιλώματα, διαδόσεως τούτων γινομένης.)

Χάλαζα συντελεῖται καὶ κατὰ πῆξιν ἰσχυροτέραν, πάντοθεν
 p. 49 δὲ πνευματωδῶν περίστασιν τινῶν καὶ καταμέρισιν· καὶ <κατὰ>
 11 πῆξιν μετριοτέραν, ὕδατοειδῶν <δέ> τινων ὁμούρησιν ἅμα
 τήν τε σύνωσιν αὐτῶν ποιουμένην καὶ τὴν διάρρηξιν πρὸς
 107 τὸ κατὰ μέρη συνίστασθαι πηγνύμενα καὶ κατὰ ἀθρότητα. ἡ
 δὲ περιφέρεια οὐκ ἀδυνάτως μὲν ἔχει γίνεσθαι πάντοθεν τῶν
 15 ἄκρων ἀποτηκομένων καὶ ἐν τῇ συστάσει πάντοθεν, ὥς λέγε-
 ται, κατὰ μέρη ὁμαλῶς περισταμένων εἴτε ὕδατοειδῶν τινων
 εἴτε πνευματωδῶν.

Χιόνα δὲ ἐνδέχεται συντελεῖσθαι καὶ ὕδατος λεπτοῦ ἐκχεομέ-
 νου ἐκ τῶν νεφῶν (διὰ πόρων συμμετρίας καὶ θλίψεως ἐπιτηδείων

*Sen. Nat. Qu. VI 9, 1. 12, 1 aër crassus, densatus: ἐπιλημ-
 μένον B ἐπιλημμένον P¹Co, in mg. P³ | καὶ add. Gass. | κατ'
 αὐτὴν Us.: κατὰ ταύτην Ω*

1 ἀνταποδίδωσιν Ω: corr. Gass. 3 δὲ τρόπους πλείονας
 FZf 4 τὰ δὲ πνεύματα κτλ. est 'scholion' ad § 105 (de terrae
 motu); Us. haec verba cum loco de turbinibus § 104 coniunge-
 bat; pro certo negari potest de ventis (περὶ ἀνέμων) dicta fuisse,
 ut ille putavit, qui iis epistulam contaminavit 5 κατὰ χρόνον
 om. FZf | καὶ del. Leop. 7 τὰ δὲ ... γίνεται amov. Ko.; conicias
 τὰ δὲ λοιπὰ (scil. ἀντίγραφα)· πνεύματα γίνεται pro πνεύματα
 συμβαίνει γίνεσθαι (vs. 4sq.) | ὀλίγων BPZ 10 τινῶν ... 11 ὕδατ.
 om. Zf 10 καὶ καταμέρισιν cf. Metrodor. p. 584 K.: καὶ κατα-
 μέρησιν F καὶ κατὰ μέρισιν BPCo | κατὰ ins. Mei. 11 πῆξιν H
 Steph.: τῆξιν BPCoF | δὲ inserui ὕδατ. τινων, <πνευματωδῶν
 δὲ τινων> Us.; sed cf. vs. 16 et p. 39. 5 | ὁμούρησιν Us.: ὁμοῦ
 ῥῆξιν Ω 13 ἀθρόότητα Gass. 15 ἀποτηκομένων Sambucus:
 ἀποτικ. B ἀποπικ. PCo om. F¹ cum lacuna, ἀποπυκνουμένων
 F² om. Zf 16 κατὰ Aldobr., Gass.: καὶ τὰ Ω | περισταμένων
 FP³Zf, cf. p. 42, 11 19 διαφόρων BP¹Co διαφορῶν FP³Zf:
 corr. Kuehn | συμμετρίων F συμμετρίως P³Zf

νεφῶν καὶ ὑπὸ πνεύματος σποράς), εἶτα τούτου πῆξιν ἐν τῇ
 φορᾷ λαμβάνοντος διὰ τινὰ ἰσχυρὰν ἐν τοῖς κατώτερον τόποις
 τῶν νεφῶν ψυχρασίας περίστασιν· καὶ κατὰ πῆξιν δ' ἐν τοῖς
 νέφεσιν ὁμαλῇ ἀραιότητι ἔχουσιν τοιαύτη πρόεσις ἐκ τῶν
 νεφῶν γίνοιτο ἂν πρὸς ἄλληλα θλιβομένων, ὕδατοειδῶν τινων 5
 συμπααρακειμένων (ἃ οἶονεὶ σύνωσιν ποιούμενα χάλασαν ἀποτε-
 λεῖ, ὃ μάλιστα γίνεται ἐν τῷ ἀέρι)· καὶ κατὰ τριῖν δὲ νεφῶν 108
 πῆξιν εἰληφόντων ἀπόπαλσιν ἂν λαμβάνοι τὸ τῆς χιόνος τοῦτο P. 50
 ἄθροισμα. καὶ κατ' ἄλλους δὲ τρόπους ἐνδέχεται χιόνα συν-
 τελεῖσθαι.

10

Δρόσος συντελεῖται καὶ κατὰ σύνοδον πρὸς ἄλληλα ἐκ τοῦ
 ἀέρος τῶν τοιούτων, ἃ τῆς τοιαύτης ὑγρασίας ἀποτελεστικὰ
 γίνεται· καὶ κατὰ <ἀπο>φορὰν δὲ ἢ ἀπὸ νοτερῶν τόπων ἢ
 ὕδατα κεκτημένων (ἐν οἷς τόποις μάλιστα δρόσος συντελεῖται),
 εἶτα σύνοδον τούτων εἰς τὸ αὐτὸ λαβόντων καὶ ἀποτελέσειν 15
 ὑγρασίας καὶ πάλιν φορὰν ἐπὶ τοὺς κάτω τόπους, καθάπερ
 ὁμοίως καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ πλειόνων τοιαῦτά τινα <συντελού-
 μενα θεωρεῖται. Καὶ πάχνη δὲ οὐ διαφερόντως> συντελεῖται 109
 τῶν δρόσων τούτων πῆξιν τινα ποιὰν λαβόντων διὰ περί-
 στασίν τινα ἀέρος ψυχροῦ.

20

Κρύσταλλος συντελεῖται καὶ κατ' ἐκθλιψιν μὲν τοῦ περι-

1 ὑπομνήματος σποράς Ω: corr. Mei. ὑπὸ πνεύματος φορᾷς
 Cas. καὶ θλίψεις ἐπ. ν. [καὶ] ὑπὸ πνευμάτων (Gass.) σφοδράς
 Us.; verba διὰ . . . σποράς fere intacta reliqui, quia ex scholio
 in epist. invasisse videntur ■ κατωτάτοις FZf, γο in mg. P^s
 4 ὁμαλὴν FP^sZf | ἔχουσιν BP¹Co, cf. De mundo 394^a 36: ἔχουσα
 FP^sZf ἔχουσι Mei. | τοιαύτη Zf τοιαύτην BPF ταύτην Co |
 προαίρεσις FZf 5 <τῶν> ὕδατοειδῶν Us., qui ut ceteri falso
 θλιβομένων a νεφῶν separ. | τινων scr. cf. p. 38, 11: καὶ Ω
 6 et 14 additamenta notavi 7 ἀέρι] ἔαρι Us. 8 ἂν λαμβάνοι
 τὸ (F?) Schn. ἀναλαμβάνοιτο BP¹ ἀναλαμβάνει (-νοι P²) τὸ P²
 CoZf 13 καὶ κατὰ ἀποφορὰν scr. cf. p. 35, 3sq.: καὶ κατὰ
 φορὰν (καταφορὰν BP¹Co) Ω 14 οἷς Mei.: τοῖς Ω οἷοις Us.
 17 ἐπὶ . . . τινα om. F | πλειόνων B πλεόνων P (πλεόνων Q)
 πλεόνων CoZf 17 . . . 18 suppl. Us. secutus Gassendum, συν-
 τελεῖται ante τοιαῦτα transp. Zf 19 τῶν . . . 20 ψυχροῦ om. F¹,
 in mg. add. F² 19 τούτων] τούτων τινὰ B τούτων * * * * P
 τοιούτων τινῶν Us. 21 μὲν om. BF

φεροῦς σχηματισμοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος, σύνωσιν δὲ τῶν σκαληνῶν καὶ ὀξυγωνίων τῶν ἐν τῷ ὕδατι ὑπαρχόντων· καὶ κατὰ ἕξωθεν δὲ τῶν τοιούτων πρόσκρισιν, ἃ συνελασθέντα πῆξιν τῷ ὕδατι παρεσκεύασε, ποσὰ τῶν περιφερῶν ἐκθλίψαντα.

p. 51 Ἴρις γίνεται κατὰ πρόσλαμψιν [ὑπὸ] τοῦ ἡλίου πρὸς ἀέρα
6 ὕδατοειδῆ· ἢ κατὰ [ἀέρος] φύσιν ἰδίαν τοῦ τε φωτὸς καὶ τοῦ ἀέρος, ἢ τὰ τῶν χρωμάτων τούτων ἰδιώματα ποιήσει εἴτε πάντα εἴτε μονοειδῶς, ἀφ' οὗ πάλιν ἀπολάμποντος τὰ ὁμο-
ροῦντα τοῦ ἀέρος χρῶσιν ταύτην λήψεται, οἷαν θεωροῦμεν

110 . . . κατὰ πρόσλαμψιν πρὸς τὰ μέρη. Τὸ δὲ τῆς περιφερείας
11 τούτου φάντασμα γίνεται διὰ τὸ τὸ διάστημα πάντοθεν ἴσον ὑπὸ τῆς ὀψεως θεωρεῖσθαι, ἢ σύνωσιν τοιαύτην λαμβανουσῶν τῶν ἐν τῷ ἀέρι <ἄ>τόμων ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀέρος [προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην] ἀποφερομένων
15 [ἀτόμων] περιφέρειάν τινα καθίεσθαι τὴν σύγκρισιν ταύτην.

Ἄλως περὶ τὴν σελήνην γίνεται [καὶ κατὰ] πάντοθεν ἀέρος προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην ἢ τὰ ἀπ' αὐτῆς ρεύματα ἀποφερόμενα ὁμαλῶς ἀναστέλλοντος ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον κύκλῳ περιστῆσαι τὸ νεφοειδὲς τοῦτο καὶ μὴ τὸ παράπαν
20 διακρίναι, ἢ καὶ τὸν πέριξ αὐτῆς ἀέρα ἀναστέλλοντος συμ-

8 συντελεσθέντα F συνελασθέντα Gass. 5 ὑπὸ om. F, Schn., Us. 6 κατ' ἀέρος φύσιν Ω] ἀέρος ex vs. sequenti anticipatum del. Gass. κατὰ κρᾶσιν Us.; cf. Plin. N. H. II 150 8 μονοειδὲς Gass. | ἀφ' οὗ . . . 10 μέρη turbata; fort. ἀφ' οὗ κτλ. post ὕδατοειδῆ (v. 6) ponenda sunt 9 ταῦτα FZf, γρ in mg. P^s τοιαύτην Us. 10 cogitavi de <ῆ> κατὰ πρόσλαμψιν πρὸς τὰ νέφη | τὸ Co (Gass.) τὰ BPFZf 11 τούτου (scil. 'huius rei') scri.: τοῦτο Ω | τὸ τὸ] τὸ τοῦ B τὸ Zf 13 ἀτόμων Mei. cf. v. 15: τομῶν Ω | αὐτοῦ] ἡλίου Us. 14 ἀέρος om. B | προσφ. . . σελήνην del. C. Fr. Hermann ut anticipata ex vs 17 ἀέρος . . . σελήνην del. Us.; ego locum non intellego 14 ἀποφερομένων . . . 16 πάντοθεν om. FZf 15 ἀτόμων del. Us. (cf. vs. 13) | καθίεσθαι BPCo: corr. Mei. | εἰς τὴν PCo 16 περὶ PCo κατὰ B | καὶ κατὰ delevi καὶ τοῦ Gass. 18 ἀναστέλλοντα BPFZf -νται Co: corr. Mei.

19 περιστῆσαι: περὶ τῆς εἰς Ω περιστήση (Ambros.) Mei. περιστῆσαι εἰς Us. 20 διακρίναι Us.: διακρίνη Ω | ἀέρα αὐτῆς PCoFZf

μέτρως πάντοθεν εἰς τὸ περιφερὲς τὸ περὶ αὐτὴν καὶ παχυ-
μερὲς περιστῆσαι. ὃ γίνεται κατὰ μέρη τινὰ ἦτοι ἕξωθεν p. 52
111
βιασαμένου τινὸς ρεύματος ἢ τῆς θερμασίας ἐπιτηδεῖων πόρων
ἐπιλαμβανομένης εἰς τὸ τοῦτο ἀπεργάσασθαι.

Κομῆται ἀστέρες γίνονται ἦτοι πυρὸς ἐν τόποις τισὶ διὰ 5
χρόνων τινῶν ἐν τοῖς μετεώροις συντρεφομένου περιστάσεως
γινομένης, ἢ ἰδίαν τινὰ κίνησιν διὰ χρόνων τοῦ οὐρανοῦ
ἴσχοντος ὑπὲρ ἡμᾶς, ὥστε τὰ τοιαῦτα ἄστρα ἀναφανῆναι (ἢ
αὐτὰ ἐν χρόνοις τισὶν ὀρμῆσαι διὰ τινὰ περιστάσιν καὶ εἰς τοὺς
καθ' ἡμᾶς τόπους ἐλθεῖν καὶ ἐκφανῆ γενέσθαι. τὴν τε ἀφάνισιν 10
τούτων γίνεσθαι παρὰ τὰς ἀντικειμένους ταύταις αἰτίας).

〈Τῶν ἄστρον〉 τινὰ ἀναστρέφεται αὐτοῦ, ὃ συμβαίνει οὐ 112
μόνον τῷ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου ἐστάναι, περὶ ὃ τὸ
λοιπὸν στρέφεται, καθάπερ τινὲς φασιν, ἀλλὰ καὶ τῷ δίνην
ἄερος ἔγκυκλον αὐτοῖς περιεστάναι, ἢ κωλυτικὴ γίνεται τοῦ 15
περιπολεῖν ὥς καὶ τὰ ἄλλα· ἢ καὶ διὰ τὸ ἐξῆς μὲν αὐτοῖς
ὕλην ἐπιτηδεῖαν μὴ εἶναι, ἐν δὲ τούτῳ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ κείμενα
θεωρεῖται. καὶ κατ' ἄλλους δὲ πλείονας τρόπους τοῦτο δυνατὸν
συντελεῖσθαι, ἐάν τις δύνηται τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις
συλλογίζεσθαι. 20

Τινὰ τῶν ἄστρον πλανᾶσθαι, εἰ οὕτω ταῖς κινήσεσι χρώ- p. 53
μενα συμβαίνει, τινὰ δὲ μὴ [κινεῖσθαι] ἐνδέχεται μὲν καὶ 113
παρὰ τὸ κύκλῳ κινούμενα ἐξ ἀρχῆς οὕτω κατηναγκάσθαι,
ὥστε τὰ μὲν κατὰ τὴν αὐτὴν δῖναν φέρεσθαι ὁμαλὴν οὖσαν,

1 εἰς τὸ τὸ *Mei.* 6 περιστάσεώς 〈τινος〉 γινομένης *Leop.*
7 ἢ *om.* *FZf* 8 ἢ αὐτὰ . . . 11 αἰτίας *additamentum agn. Us.*
cf. p. 31, 13—18 ἢ 〈διὰ τὸ〉 αὐτὰ *Schn.* 11 παρὰ τὰς ἀντικει-
μένους (*ex -ναις F¹*) *FP³Zf* παρὰ παραστάντι κειμέναις (*ex*
-νας B²) *BP¹(QW)* παραστάντι κειμένῳ *Co* 12 τινὰ *B²* *ex*
τινα * | τινὰ 〈τῶν ἄστρον〉 ἀναστρ. *Schn.* τινὰ ἄστρα στρέ-
φεσθαι *deleto δ Us.; iam non de cometis est locus* 14 τῷ] τὸ
B¹P¹ | δ[ι]ν[η]ν *ras. m² B* δινιν *P¹* 15 αὐτοῖς *Gass.: αὐτῷ Ω*
22 συμβαίνειν *BP¹Co* | δὲ μὴ] δ' ὁμαλῶς *Us.* δὲ μὴ, 〈ἀλλ'
ὁμαλῶς〉 *Ko.* | κινεῖσθαι *delevi* πλανᾶσθαι *Gass.* 23 τὸ] τῷ
B¹PCoZf 24 δ[ι]ναν *ras. m² B* διναν *P¹Co, cf. Croen. Mem.*
Gr. Herc. 159: δίνην FP³Zf | ὁμαλῇ *Us. cf. p. 39, 4; 42, 3*

- τὰ δὲ κατὰ τὴν ἅμα τισὶν ἀνωμαλίαις χρωμένην· ἐνδέχεται
 δὲ καὶ καθ' οὓς τόπους φέρεται οὗ μὲν παρεκτάσεις ἄερος
 εἶναι ὁμαλεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνωθούσας κατὰ τὸ ἐξῆς ὁμαλῶς
 τε ἐκκαούσας, οὗ δὲ ἀνωμαλεῖς οὕτως ὥστε τὰς θεωρουμένας
 5 παραλλαγὰς συντελεῖσθαι. τὸ δὲ μίαν αἰτίαν τούτων ἀποδι-
 δόναι, πλεοναχῶς τῶν φαινομένων ἐκκαλουμένων, μανικὸν καὶ
 οὐ καθηκόντως πραττόμενον ὑπὸ τῶν τὴν ματαίαν ἀστρο-
 λογίαν ἐξηλωκότων καὶ εἰς τὸ κενὸν αἰτίας τινῶν ἀποδιδόν-
 των, ὅταν τὴν θείαν φύσιν μηδαμῇ λειτουργιῶν ἀπολύωσι.
- 114 Τινὰ ἄστρο ἀπολειπόμενά τινων θεωρεῖσθαι συμβαίνει καὶ
 11 παρὰ τὸ βραδύτερον συμπεριφέρεσθαι τὸν αὐτὸν κύκλον περι-
 όντα, καὶ παρὰ τὸ τὴν ἐναντίαν κινεῖσθαι ἀντισπώμενα ὑπὸ
 τῆς αὐτῆς δίνης, καὶ παρὰ τὸ περιφέρεσθαι τὰ μὲν διὰ
 πλείονος τόπου, τὰ δὲ δι' ἐλάττονος, τὴν αὐτὴν δῖναν περι-
 15 κυκλοῦντα. τὸ δὲ ἀπλῶς ἀποφαίνεσθαι περὶ τούτων καθῆκόν
 ἔστι τοῖς τερατεύεσθαι τι πρὸς τοὺς πολλοὺς βουλομένοις.
- p. 54 Οἱ λεγόμενοι ἀστέρες ἐκπίπτειν (καὶ) παρὰ μέρος (καὶ παρὰ
 τρεῖσιν† ἐαυτῶν) δύνανται συντελεῖσθαι (καὶ παρὰ ἔκπτωσιν οὗ
 ἂν ἡ ἐκπνευμάτωσις γένηται), καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀστραπῶν
- 115 ἐλέγομεν· καὶ κατὰ σύνοδον δὲ ἀτόμων πυρὸς ἀποτελεστικῶν,
 21 συμφυλίας γενομένης εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι, καὶ κατὰ κίνησιν
 οὗ ἂν ἡ ὁρμὴ ἐξ ἀρχῆς κατὰ τὴν σύνοδον γένηται· καὶ κατὰ
 πνευμάτων δὲ συλλογὴν ἐν πυκνώμασί τισιν [ἐν] ὁμιχλοειδέσι

1 κατὰ τὴν ἅμα τισὶν Ω: κατ' αὐτὴν ἅμα τισὶν Mei. κατὰ
 τινὰ δίνησιν Us. 2 μὲν om FP³Zf ■ ὁμαλὰς FP³Zf
 6 πλεοναχὰς Byw., sed cf. p. 32, 11; 35, 12 8 τινῶν] ἄστρον
 Us. 9 ὅταν] ὅπως ἂν Lortzing | μηδαμῇ (α ex corr. F) FP³Zf
 (-μῇ) 11 περιόντα f 13 τῆς αὐτῆς scil. τοῖς ἄλλοις vel τῷ
 οὐρανῷ nisi manīs αὐτῆς τῆς 14 δῖναν Co δῖναν P δ[i]να ras.
 m² B δίνην FZf 17 in iis quae sequuntur scriptoris verba
 pannis quibusdam e loco de fulguribus (p. 35, 13 sqq.) assutis
 pessime corrupta sunt | καὶ παρὰ τρεῖσιν] κατὰ παράτριψιν Us.
 18 ἐαυτῶν] νεφῶν Us. | δύνανται BP¹Co | καὶ πυρὸς ἔκπτωσιν
 Us. 19 γίνεται FZf 20 p. 35, 13 sqq. 21 συμ(ex συν- B²)
 φυλίας BFZf | κατὰ del. Us. cf. p. 36, 3 22 an ol? Us. | ἐξ
 ἀρχῆς post σύνοδον hab. FZf 23 πνεύματος Ω: correxi cf.
 p. 36, 18 | ἐν om. Zf

καὶ ἐκπύρωσιν τούτων διὰ τὴν κατείλησιν, εἴτ' [ἐπ'] ἐκρηξιν <ἐκ>
τῶν περιεχόντων, καὶ ἐφ' ὃν ἂν τόπον ἡ ὁρμὴ γένηται τῆς
φορᾶς, εἰς τοῦτον φερομένων. καὶ ἄλλοι δὲ τρόποι εἰς τοῦτο
τελέσαι ἀμύθητοί εἰσιν.

Αἱ δ' ἐπισημασίαι αἱ γινόμεναι ἐπὶ τισι ζώοις κατὰ συγκύ- 5
ρημα γίνονται τοῦ καιροῦ. οὐ γὰρ τὰ ζῶα ἀνάγκην τινὰ
προσφέρεται τοῦ ἀποτελεσθῆναι χειμῶνα, οὐδὲ κάθηται τις
θεία φύσις παρατηροῦσα τὰς τῶν ζώων τούτων ἐξόδους
κἄπειτα τὰς ἐπισημασίας ταύτας ἐπιτελεῖ. οὐδὲ γὰρ <ἂν> εἰς 116
τὸ τυχὸν ζῶον κἂν μικρῷ χαριέστερον ᾗ, ἢ τοιαύτη μωρία 10
ἐκπέσοι, μὴ ὅτι εἰς παντελῇ εὐδαιμονίαν κεκτημένον.

Ταῦτα δὴ πάντα, Πυθόκλεις, μνημόνευσον· κατὰ πολὺ τε p. 55
γὰρ τοῦ μύθου ἐκβήσῃ καὶ τὰ ὁμογενῇ τούτοις συνορᾶν δυ-
νήσῃ, μάλιστα δὲ σεαυτὸν ἀπόδος εἰς τὴν τῶν ἀρχῶν καὶ
ἀπειρίας καὶ τῶν συγγενῶν τούτοις θεωρίαν, ἔτι τε κριτηρίων 15
καὶ παθῶν, καὶ οὗ ἔνεκεν ταῦτα ἐκλογιζόμεθα. ταῦτα γὰρ
μάλιστα συνθεωρούμενα ῥαδίως τὰς περὶ τῶν κατὰ μέρος
αἰτίας συνορᾶν ποιήσει. οἱ δὲ ταῦτα μὴ καταγαπήσαντες ἢ
μάλιστα οὔτε <ἂν> αὐτὰ ταῦτα καλῶς συνθεωρήσαιεν οὔτε οὗ
ἔνεκεν δεῖ θεωρεῖν ταῦτα περιποιήσαντο. 20

1 καὶ Us.: κατ' Ω | τούτου Us. | ἐκρηξιν ἐκ scri. ἐκρηξιν
Us.: ἐπέκρηξιν Ω (ἐπ' ἐκρηξιν B) ἐκ<πίπτουτος κατὰ> ῥῆξιν
Ko. 3 φερομένων scri. (φερομένου Us.): φερομένης Ω | εἰς τὸ
τοῦτο FP³Zf 4 ἄμυθοί Lortzing, Heidel, cf. Croen., Rh. M.
LXI 417 9 ἂν inser. Cob. 10 μικρὸν F | ἢ, ἢ] εἴη B 11 ἐκ-
πέσοι Cob.: ἐκπέση Ω ἐμπέσοι (Gass.) Us. πέσοι Leop. 14 μάλ-
λον FZf, γρ P³ | σεαυτῷ FZf | ἀπόδος εἰς BP²(Q)Co ἀποδώσεις
P¹?FZf, γρ P³ 15 ἔτι . . . 16 παθῶν om. F¹Zf, suppl. in mg.
F² 18 ἢ Ω: corr. Kuehn 19 ἂν add. Us.

EPISTULA TERTIA AD MENOECEUM.

p. 59

Ἐπίκουρος Μενοικεῖ χαίρειν.

122 Μῆτε νέος τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρον ὑπάρ-
 χων κοπιάτω φιλοσοφῶν. οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε
 πάρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαίνειν. ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω
 5 τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν
 ὁμοίως ἐστὶ τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν
 ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι,
 τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν
 γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἢ διὰ τὴν
 10 ἀφοβίαν τῶν μελλόντων· μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν
 εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης
 δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

123 Ἄ δέ σοι συνεχῶς παρήγγελον, ταῦτα καὶ προᾶντε καὶ με-
 λέτα, στοιχεῖα τοῦ καλῶς ζῆν ταῦτ' εἶναι διαλαμβάνων. Πρῶτον
 15 μὲν τὸν θεὸν ζῶον ἄφθαρτον καὶ μακάριον νομίζων, ὥς ἢ
 p. 60 κοινὴ τοῦ θεοῦ νόησις ὑπεγράφη, μηθὲν μήτε τῆς ἀφθαρσίας
 ἀλλότριον μήτε τῆς μακαριότητος ἀνοίκειον αὐτῷ πρόσαπτε·
 πᾶν δὲ τὸ φυλάττειν αὐτοῦ δυνάμενον τὴν μετὰ ἀφθαρσίας
 μακαριότητα περὶ αὐτὸν δόξαζε. Θεοὶ μὲν γὰρ εἰσὶν· ἐναργῆς
 20 γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ἡ γυνῶσις· οἷους δ' αὐτοὺς <οἱ> πολλοὶ

1 μενοικε P¹Co ante corr. μὲν· οικε B 2 μῆτε νέος . . . 10
 μελλόντων: Clemens Al. Strom. IV 8, 69 p. 279, 18 St. 2 μελέτω
 B²FZP³, Clem. cod. Laur. 4 ὑγιαίνειν . . . 5 ὑπάρχειν om.
 Zf 4 ὑγιαίνων B ὑγιαίνειν Clem. | ἢ μήπω P³ ἢ μήπω F εἰ
 μήπω B μήπω⁽⁻⁾ P¹Co, Clem. 5 ὥραν] τὴν ὥραν Hue., del. Us.
 6 μὴ] μήπω Clem. vix necessario ante παρεῖναι 7 μηκέτ'
 Clem. μὴ F | εἶναι <τὴν ὥραν> Clem. | καὶ νεωτέρῳ Clem.
 8 χάριν cf. Cic. De fin. I 19, 62, Vat. 17. 55 etc., Pohlenz,
 Hermes XL (1905) 287, Bignone, Riv. di Fil. XLIII (1915), 532
 13 παρήγγελον Zf 14 ταῦτα διαλαμβάνων εἶναι FZf
 15 inde a τὸν θεὸν incipit Φ 16 μηθὲν Φ 19 περὶ αὐτὸν Q
 om. Φ: περὶ αὐτοῦ Cob. | ἐναργῆς γὰρ BP²(QW)Co Φ ἐν. μὲν
 γὰρ P¹Zf ἐν. δέ F 20 ἐστὶν αὐτῶν FZf | οἱ ins. Gass.

νομίζουσιν, οὐκ εἰδέν· οὐ γὰρ φυλάττουσιν αὐτοὺς οἷους
νομίζουσιν. ἀσεβῆς δὲ οὐχ ὁ τοὺς τῶν πολλῶν θεοὺς ἀναιρῶν,
ἀλλ' ὁ τὰς τῶν πολλῶν δόξας θεοῖς προσάπτων. οὐ γὰρ προ- 124
λήψεις εἰδέν ἄλλ' ὑπολήψεις ψευδεῖς αἰ τῶν πολλῶν ὑπὲρ
θεῶν ἀποφάσεις. ἔνθεν αἰ μέγισται βλάβαι[†] αἷτιαι τοῖς κακοῖς 5
ἐκ θεῶν ἐπάγονται καὶ ὠφέλειαι. ταῖς γὰρ ἰδίαις οἰκεινόμενοι
διὰ παντὸς ἀρεταῖς τοὺς ὁμοίους ἀποδέχονται, πᾶν τὸ μὴ
τοιούτον ὡς ἀλλότριον νομίζοντες.

Συνέθιξε δὲ ἐν τῷ νομίζειν μηδὲν πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὸν
θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει· στέρησις 10
δὲ ἐστὶν αἰσθήσεως ὁ θάνατος. ὅθεν γινώσις ὀρθή τοῦ μηθὲν
εἶναι πρὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον ἀπολαυστὸν ποιεῖ τὸ τῆς ζωῆς
θνητόν, οὐκ ἄπειρον προστιθεῖσα χρόνον, ἀλλὰ τὸν τῆς ἀθα-
νασίας ἀφελομένη πόθον. οὐθὲν γὰρ ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν δεινὸν ^{p. 61}
τῷ κατειληφῶτι γνησίως τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν ¹²⁵
δεινόν. ὥστε μάταιος ὁ λέγων δεδιέναι τὸν θάνατον οὐχ ὅτι 16
λυπήσει παρών, ἀλλ' ὅτι λυπεῖ μέλλον. ὃ γὰρ παρὸν οὐκ
ἐνοχλεῖ, προσδοκώμενον κενῶς λυπεῖ. τὸ φρικωδέστατον οὖν
τῶν κακῶν ὁ θάνατος οὐθὲν πρὸς ἡμᾶς, ἐπειδήπερ ὅταν μὲν
ἡμεῖς ὤμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν, ὅταν δὲ ὁ θάνατος παρῇ, 20

2 νομίζουσιν ΩΦ (cf. Cic. De fin. I 14, 47: tenere atque ser-
vare id, quod ipsi statuerunt, non possunt): νοοῦσιν Us. | ὅχ ὁ
τοὺς πολλοὺς F¹, in mg. γρ τοὺς τῶν πολλῶν F² οὐχ ὁ τοὺς
πολλοὺς Φ 3 τοῖς θεοῖς Φ | προσάπτων: desinit Φ ■ αἷτιαι]
om. Co τε Us | τοῖς κακοῖς] τοῖς ἀνθρώποις Leop. (τοῖς ἀνθρώποις)
6 ἐπείγονται P¹ ἐπίγονται B | ὠφέλειαι <τοῖς ἀγαθοῖς> (Ambr.)
Gass. | an αἰ μέγισται vel μεγίστων βλαβῶν αἷτιαι τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐκ θ. ἐπ. καὶ ὠφελειῶν? cf. Philod. De piet. p. 86, 24 G.
Us. Epic. p. XXsq., Bignone Riv. di Fil. XLIII (1915) 540sq.
8 νομίζοντες] ἀποδοκιμάζοντες Ko. 9 μηθὲν Hue. 11 τοῦ
om. Zf 13 ἄπειρον Aldobr., Menagius: ἄπορον Ω, cf. Rat.
sent. XIX. XX | τῆς om. Zf 15 μηθὲν Hue. 16 cf. Epichar-
mus fr. 247 Kaibel; 'Publ. Syr.' M 75 Friedr., laudatus a Lact.
Div. inst. III 17, 32 'mors misera non est, aditus ad mortem
est miser' 17 παρὸν] παρὼν BP¹FZf 18 τὸ δὲ προσδοκώμενον
FZf | τὸ φρικωδέστατον: incipit denuo Φ 19 οὐδὲν CoFZf, Φ |
ἔστιν κτλ.: Lact. Div. inst. III 17, 30

τόθ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. οὔτε οὖν πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν οὔτε πρὸς τοὺς τετελευτηκότας, ἐπειδήπερ περὶ οὓς μὲν οὐκ ἔστιν, οἷ δ' οὐκ ἐτι εἰσίν. Ἄλλ' οἱ πολλοὶ τὸν θάνατον ὅτε μὲν ὥς μέγιστον τῶν κακῶν φεύγουσιν, ὅτε δὲ ὥς ἀνάπαυσιν τῶν ἐν

126 τῷ ζῆν <κακῶν αἰροῦνται. ὁ δὲ σοφὸς οὔτε παραιτεῖται τὸ
6 ζῆν> οὔτε φοβεῖται τὸ μὴ ζῆν· οὔτε γὰρ αὐτῷ προσίσταται τὸ ζῆν οὔτε δοξάζει κακὸν εἶναι τι τὸ μὴ ζῆν. ὥσπερ δὲ τὸ σιτίον οὐ τὸ πλεῖον πάντως ἀλλὰ τὸ ἥδιστον αἰρεῖται, οὕτω καὶ χρόνον οὐ τὸν μήκιστον ἀλλὰ τὸν ἥδιστον καρπίζεται.

10 Ὁ δὲ παραγγέλλων τὸν μὲν νέον καλῶς ζῆν, τὸν δὲ γέροντα καλῶς καταστρέφειν, εὐήθης ἐστὶν οὐ μόνον διὰ τὸ τῆς ζωῆς ἀσπαστόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν εἶναι μελέτην τοῦ καλῶς ζῆν καὶ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν. πολὺ δὲ χείρων καὶ ὁ λέγων καλὸν μὲν μὴ φῦναι,

15 φύντα δ' ὅπως ὥκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι.

P. 62
127 Εἰ μὲν γὰρ πεποιθὼς τοῦτό φησιν, πῶς οὐκ ἀπέρχεται ἐκ τοῦ ζῆν; ἐν ἐτοίμῳ γὰρ αὐτῷ τοῦτ' ἐστίν, εἴπερ ἦν βεβουλευμένον αὐτῷ βεβαίως· εἰ δὲ μωκώμενος, μάταιος ἐν τοῖς οὐκ ἐπιδεχομένοις. Μνημονευτέον δὲ ὥς τὸ μέλλον <οὔτε πάντως
20 ἡμέτερον> οὔτε πάντως οὐχ ἡμέτερον, ἵνα μήτε πάντως προσμέ-
νωμεν ὥς ἐσόμενον μήτε ἀπελπίζωμεν ὥς πάντως οὐκ ἐσόμενον.

Ἀναλογιστέον δὲ ὥς τῶν ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν εἰσι φυσικαί, αἱ δὲ κεναί, καὶ τῶν φυσικῶν αἱ μὲν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ φυσι-

2 ἐπειδήπερ . . . 3 εἰσίν om. Φ 3 ὥς om. Φ 5 κακῶν . . . τὸ ζῆν suppl. Us. αἰροῦνται post ζῆν sscr. Co man. rec., <κακῶν ποθοῦσιν> Ambr., Cas. <ζητοῦσιν. ὁ σοφὸς οὖν> Mei. 7 δοξάζει Richards: δοξάζεται ΩΦ | τι] τε Ζ¹ om. FZ corr., 1 | τὸ σιτίον] σιτίον Φ, Us. τῶν σιτίων Β² in mg. fort. recte 8 τὸ πλεῖον] πλεῖον Φ τὸ πλείστον Leop. | τὸ ἥδιον Us. 10 Quis? 12 διὰ τοῦ τὴν FZ 13 χείρον Β¹ Ζf 14 sq. Certamen Hom. et Hes. vs. 78 sq. Allen, Theognis 425. 427 15 περάσαι F περήσειν Φ

16 ἐκ del. Us. 19 δὲ ὥς] ὅτι Φ | οὔτε πάντως ἡμέτερον Φ: om. BP¹ F¹ Ζf οὔτε ἡμέτερον in mg. suppl. P² (QW), idem ante μνημονευτέον inser. F² Co 20 πάντως αὐτὸ προσμ. Φ πάντως προσμ. <αὐτὸ> Mei. 22 δὲ] τε Φ | εἰσι . . . 23 αἱ μὲν om. Ζf 23 αἱ μὲν εἰσίν ἀναγκαῖαι Φ

καὶ μόνον· τῶν δὲ ἀναγκαίων αἱ μὲν πρὸς εὐδαιμονίαν εἰδὼν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἀοχλησίαν, αἱ δὲ πρὸς αὐτὸ τὸ ζῆν. τούτων γὰρ ἀπλανῆς θεωρία πᾶσαν αἵρεσιν 128 καὶ φυγὴν ἐπανάγειν οἶδεν ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν καὶ τὴν <τῆς ψυχῆς> ἀταραξίαν, ἐπεὶ τοῦτο τοῦ μακαρίως ζῆν 5 ἐστὶ τέλος. τούτου γὰρ χάριν πάντα πράττομεν, ὅπως μήτε ἀλγῶμεν μήτε ταρβῶμεν. ὅταν δὲ ἅπαξ τοῦτο περὶ ἡμᾶς γένηται, λύεται πᾶς ὁ τῆς ψυχῆς χειμῶν, οὐκ ἔχοντος τοῦ ζῶντος βαδίζειν ὡς πρὸς ἐνδέον τι καὶ ζητεῖν ἕτερον ὃ τὸ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀγαθὸν συμπληρώσεται. τότε γὰρ ἡδονῆς 10 χρεῖαν ἔχομεν, ὅταν ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι τὴν ἡδονὴν ἀλγῶμεν· <ὅταν δὲ μὴ ἀλγῶμεν,> οὐκέτι τῆς ἡδονῆς δεόμεθα.

Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἡδονὴν ἀρχὴν καὶ τέλος λέγομεν εἶναι p. 63 τοῦ μακαρίως ζῆν. ταύτην γὰρ ἀγαθὸν πρῶτον καὶ συγγενικὸν 129 ἔγνωμεν, καὶ ἀπὸ ταύτης καταρχόμεθα πάσης αἰρέσεως καὶ 15 φυγῆς, καὶ ἐπὶ ταύτην καταντῶμεν ὡς κανόνι τῷ πάθει πᾶν ἀγαθὸν κρίνοντες. Καὶ ἐπεὶ πρῶτον ἀγαθὸν τοῦτο καὶ σύμφυτον, διὰ τοῦτο καὶ οὐ πᾶσαν ἡδονὴν αἰρούμεθα, ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑπερβαίνομεν, ὅταν πλεῖον ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἔπηται· καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους 20 νομίζομεν, ἐπειδὴν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ πολλὸν χρόνον ὑπομείνασι τὰς ἀλγηδόνας. πᾶσα οὖν ἡδονὴ διὰ τὸ φύσει ἔχειν οἰκείαν ἀγαθόν, οὐ πᾶσα μέντοι αἰρετή· καθάπερ

4 ἐπαναγαγεῖν B¹FP³Zf ■ τὴν τῆς ψυχῆς ἀταραξίαν B² τὴν ἀταραξίαν B¹ et sic Arndt, Em. Ep. 31, sed cf. p. 49, 1sq. τὴν τοῦ σώματος ἀταραξίαν FPCoZf, Φ, sed [ἀταραξίαν] in ras. F¹ 6 ἅπαντα FP³Zf 10 καὶ τὸ τοῦ σώματος PΦ | συμπληρώσεται Φ, B¹? συμπληρώσ[η]ται B² συμπληρώσεται P¹Co συμπληρωθήσεται FZf, γρ P³ 11 ὅταν δ' ἐκ Φ 12 ὅταν δὲ μὴ ἀλγῶμεν Gass. cf. fr. 422 (Io. Stob. III 17, 34 p. 501 H.), an potius ὁ. δ. μηκέτι ἂ. ? ὅταν δ' ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι τὴν ἡδονὴν ἀλγῶμεν in mg. Co² 14 συγγενικὸν cf. Nausiphanes B 2 p. 157, 25 Diels³ 18 καὶ οὐ BP³Zf καὶ P¹CoF καὶ οὐ om. Φ 21 ἡμῖν om. F¹Zf | ἡ ἡδονὴ Φ | <οὐ> πολλὸν Madvig ad Cic. De fin. I 10, 32 vix recte 22 διὰ τὸ τῇ φύσει ἔχειν οἰκείως Cob. quia naturae est accommodata Aldobr. 23 μέντοι <γ'> Us. propter hiatus, cf. Diels SPAW 1916, 892, 5

καὶ ἀλγηδὼν πᾶσα κακόν, οὐ πᾶσα δὲ ἀεὶ φευκτὴ πεφυκυῖα.
 130 τῇ μέντοι συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων
 βλέψει ταῦτα πάντα κρίνειν καθήκει. χρώμεθα γὰρ τῷ μὲν
 ἀγαθῷ κατὰ τινας χρόνους ὥς κακῷ, τῷ δὲ κακῷ τοῦμπαλιν
 5 ὥς ἀγαθῷ.

Καὶ τὴν αὐτάρκειαν δὲ ἀγαθὸν μέγα νομίζομεν, οὐχ ἵνα
 πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, ἀλλ' ὅπως ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ
 πολλά, τοῖς ὀλίγοις ἀρκώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως ὅτι ἥδιστα
 πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἥκιστα ταύτης δεόμενοι, καὶ ὅτι
 10 τὸ μὲν φυσικὸν πᾶν εὐπόριστόν ἐστι, τὸ δὲ κενὸν δυσπόριστον,
 ὅτι τε λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτη τὴν ἡδονὴν ἐπιφέ-
 131 ρουσιν, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν κατ' ἔνδειαν ἐξαιρεθῇ, καὶ μᾶζα
 p. 64 καὶ ὕδωρ τὴν ἀκροτάτην ἀποδίδωσιν ἡδονήν, ἐπειδὴν ἐνδέων
 τις αὐτὰ προσενέγκηται. τὸ συνεθίζειν οὖν ἐν ταῖς ἀπλαῖς καὶ
 15 οὐ πολυτελεῖσι διαίταις καὶ ὑγείας ἐστὶ συμπληρωτικὸν καὶ
 πρὸς τὰς ἀναγκαίας τοῦ βίου χρήσεις ἄοκνον ποιεῖ τὸν ἄνθρω-
 πον καὶ τοῖς πολυτελεῖσιν ἐκ διαλειμμάτων προσερχομένοις
 κρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι καὶ πρὸς τὴν τύχην ἀφόβους παρα-
 σκευάζει. Ὅταν οὖν λέγωμεν ἡδονὴν τέλος ὑπάρχειν, οὐ τὰς
 20 τῶν ἀσώτων ἡδονὰς καὶ τὰς ἐν ἀπολαύσει κειμένας λέγομεν,
 ὥς τινες ἀγνοοῦντες καὶ οὐχ ὁμολογοῦντες ἢ κακῶς ἐκδεχό-

1 κακόν] κακή FZf | ἀεὶ φευκτὴ πεφ. BP¹CoZ³f ἀεὶ φευκτικὴ
 πεφ. Z¹(TD), γρ in mg. P³ φευκτὴ ἀεὶ πεφ. Φ φευκτὴ ἀεὶ
 (omisso πεφ.) F 3 'an ἐπιβλέψει?' Us.; cf. Democr. B 237 D.
 τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει 4 τοῦμπαλιν P²CoΦ τὸ ἔμπαλιν
 FZf ὅτ' ἂν πάλιν B τὸν πάλιν P¹ τᾶμπαλιν Us. 6 δὲ ὥς ἀγαθὸν Φ
 8 ἀρκώμεθα Cob.: χρώμεθα ΩΦ | ὅτι ἥδιστα κτλ.: Seneca
 Ep. 14, 17, Demarchus (scil. Hermarchus) apud Ambros. Epist.
 63, 20 11 ὅτι τε scripsi: οἳ τε ΩΦ οἱ γὰρ Us. γὰρ post χυλοὶ
 addidit Diels SPAW 1916, 892, 5 propter hiatum | λιτοὶ χυλοὶ
 κτλ.: Demarchus ibidem | πολυτελεῖ P²CoZ³fΦ πολυτελείαν B
 πολυτέλειαν B²P¹Z¹ γρ in mg. P³ πολυτέ^λ F | περιφέρουσιν FZf
 12 ἀπαξ Us. 13 ἀποδιδόασιν Φ | ἐνδέων τίς F ἐνδέοντι
 τίς Φ 15 ὑγείας FΦ 16 χρήσεις cf. Hor. Serm. II 2, 81
 17 προσερχομένοις BPCoF(TD), cf. Hor. ibidem 83: προσερχο-
 μένους Z(?)fΦ. Hor. 82 19 τὴν ἡδονὴν Φ 20 τὰς ἐν ἀπολαύσει
 Φ ut Rossi: τὰς τῶν ἐν ἀπολ. Ω

μενοι νομίζουσιν, ἀλλὰ τὸ μήτε ἀλγεῖν κατὰ σῶμα μήτε ταράτ-
 τεσθαι κατὰ ψυχὴν· οὐ γὰρ πότοι καὶ κῶμοι συνείροντες **132**
 οὐδ' ἀπολαύσεις παιδων καὶ γυναικῶν οὐδ' ἰχθύων καὶ τῶν
 ἄλλων, ὅσα φέρει πολυτελὴς τράπεζα, τὸν ἡδὺν γεννᾷ βίον,
 ἀλλὰ νήφων λογισμὸς καὶ τὰς αἰτίας ἐξερευνῶν πάσης αἰρέ- **5**
 σεως καὶ φυγῆς καὶ τὰς δόξας ἐξελαύνων, ἐξ ὧν πλεῖστος τὰς
 ψυχὰς καταλαμβάνει θόρυβος.

Τούτων δὲ πάντων ἀρχὴ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν φρόνησις.
 διὸ καὶ φιλοσοφίας τιμιώτερον ὑπάρχει φρόνησις, ἐξ ἧς αἱ
 λοιπαὶ πᾶσαι πεφύκασιν ἀρεταί, διδάσκουσα ὥς οὐκ ἔστιν **10**
 ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως <οὐδὲ
 φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως> ἄνευ τοῦ ἡδέως. συμπεφύ-
 κασι γὰρ αἱ ἀρεταὶ τῷ ζῆν ἡδέως, καὶ τὸ ζῆν ἡδέως τούτων
 ἔστιν ἀχώριστον.

Ἐπεὶ τίνα νομίζεις εἶναι κρείττονα τοῦ καὶ περὶ θεῶν ὅσια **133**
 δοξάζοντος καὶ περὶ θανάτου διὰ παντὸς ἀφόβως ἔχοντος καὶ **p. 65**
 τὸ τῆς φύσεως ἐπιτελογισμένου τέλος, καὶ τὸ μὲν τῶν ἀγαθῶν **17**
 πέρας ὥς ἔστιν εὐσυμπλήρωτόν τε καὶ εὐπόριστον διαλαμβά-
 νοντος, τὸ δὲ τῶν κακῶν ὥς ἢ χρόνους ἢ πόνους ἔχει βραχεῖς;
 τὴν δὲ ὑπὸ τινων δεσπότιν εἰσαγομένην πάντων [†] ἀγγέλλον- **20**

1 [ἀλ]γεῖν F² λέγειν (TD) Z¹ 2 οὐ γὰρ πότοι κτλ.: Demarchus
 Ambrosii Ep. 63, 20 et alius auctor ibidem (Ep. fr. 476^a) |
 συνείροντες om. Φ Demarchus, immoderatae epulae alter auctor
 Ambrosii 3 ἀπολαύσεις Ω nec filiorum soboles nec feminarum
 copulae Dem.: ἀπόλαυσις Φ, Us. 4 ἡδὺν καὶ γενναῖον βίον
 ποιοῦσιν Φ 6 ἐξ ὧν B Φ: om P Co F ἀφ' οὗ Z f 9 διὸ . . .
 φρόνησις om. Φ | φιλοσοφία B P¹ (Q W) Co | ὑπάρχει om. F
 10 διδάσκουσα H. Dulac Rev. de phil. I 204; cf. Cic. De fin.
 I 13, 43, De off. III 33, 118: διδάσκουσαι Ω Φ διδασκούσης
 Rossi 11 hiatus explevit Steph., cf. Rat. Sent. V 13 τῷ τὸ
 B¹ τοῦ Co F 15 νομίζει τις Φ | καὶ om. Φ 17 ἐπιτελογισμένον
 χ
 F P³ Z f ἐπιτελογισμένου Co 19 βραχεῖς; τὴν] βραδύστην F (m¹)
 βραχίστην Z f 20 τὴν . . . p. 50, 5 ἐπεὶ praeterit Φ 20 πάντων
 om. F¹ Z f | ἀγγέλλοντος B F Z f ἀγγέλο(εx ω)ν τος P ἀγγελῶν-
 τος P¹ in mg, Co, corruptum; latere apparet ἀνάγκην (Gass.);
 quae usque ad p. 50 vs. 4 πέφυκεν sequuntur mihi scholion
 esse videntur, cf. Aëtius p. 326, 3 D. (Ep. fr. 375); πάντων

τος * * (<λέγει ἐν ἄλλοις γίνεσθαι ἃ μὲν κατ' ἀνάγκην>, ἃ δὲ ἀπὸ τύχης, ἃ δὲ παρ' ἡμᾶς, διὰ τὸ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀνυπεύθυνον εἶναι, τὴν δὲ τύχην ἄστατον ὁρᾶν, τὸ δὲ παρ' ἡμᾶς ἀδέσποτον, ὃ καὶ τὸ μεμπτὸν καὶ τὸ ἐναντίον παρακολουθεῖν πέφυκεν) —
 134 ἐπεὶ κρεῖττον ἦν τῷ περὶ θεῶν μύθῳ κατακολουθεῖν ἢ τῇ
 ■ τῶν φυσικῶν εἰμαρμένῃ δουλεύειν· ὁ μὲν γὰρ ἐλπίδα παραιτή-
 σεως ὑπογράφει θεῶν διὰ τιμῆς, ἡ δὲ ἀπαραιτήτων ἔχει τὴν
 ἀνάγκην — τὴν δὲ τύχην οὔτε θεὸν ὥς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν
 ὑπολαμβάνων — οὐθὲν γὰρ ἀτάκτως θεῶν πράττεται — οὔτε
 10 ἀβέβαιον αἰτίαν — <οὐκ> οἴεται μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἢ κακὸν
 ἐκ ταύτης πρὸς τὸ μακαρίως ζῆν ἀνθρώποις δίδεσθαι, ἀρχὰς
 p. 66
 135 μέντοι μεγάλων ἀγαθῶν ἢ κακῶν ὑπὸ ταύτης χορηγεῖσθαι —
 κρεῖττον εἶναι νομίζων εὐλογίως ἀτυχεῖν ἢ ἀλογίως εὐ-
 τυχεῖν — βέλτιον γὰρ ἐν ταῖς πράξεσι τὸ καλῶς κριθὲν <μὴ
 15 ὀρθωθῆναι ἢ τὸ μὴ καλῶς κριθὲν> ὀρθωθῆναι διὰ ταύτην.

Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τούτοις συγγενῇ μελέτα πρὸς σεαυτὸν ἡμέρας
 καὶ νυκτὸς πρὸς <τε> τὸν ὅμοιον σεαυτῷ, καὶ οὐδέποτε οὔθ' ὕπαρ
 οὔτ' ὄναρ διαταραχθήσῃ, ζήσῃ δὲ ὥς θεὸς ἐν ἀνθρώποις. οὐθὲν
 γὰρ ἔοικε θνητῷ ζῶν ζῶν ἀνθρώπος ἐν ἀθανάτοις ἀγαθοῖς.

διαγελῶντος <εἰμαρμένην καὶ μᾶλλον ἃ μὲν κατ' ἀνάγκην γί-
 νεσθαι λέγοντος> suprl. Us., supra βραχεῖς, τὴν scribens

1 δέ] μὲν f 2 ὑπεύθυνον F³Zf 3 ὁρᾶν corruptum esse
 cens. Leop. 4 μεμπτὸν B¹ μεμπτὸν P¹(?)Q | πέφυκεν om. F

5 ἐπεὶ καὶ κρεῖττον τῷ F | ἀκολουθεῖν F³Zf δουλεύειν Φ

6 τῶν φυσικῶν: Democriti cf. Diog. Oen. fr. 33 9 ὑπολαμ-
 βάνει (Ambr.) Menagius ὑπολαμβάνοντος Us.; nihil vero mu-
 tandum propter hiatum vs. 1 | οὐδὲν FΦ 10 βέβαιον H. Lewy,
 Jahrb. f. Phil. CXLV (1892), 765 αὐ βέβαιον Goedeckemeyer,
 Epikurs Verh. zu Dem. p. 40, 5 | οὐκ ins. Us., <μὴ> δίδεσθαι
 scripserat (Aldobr.) Gass. | οἴεται] νομίζεται Φ 13 νομίζειν F
 νομίζει (Ambr.) νομίζοντος Us. 14 βέλτιστον Us. | ἐν τ. πρ. τὸ
 κ. κριθὲν BPCoΦ τὸ κριθὲν ἐν ταῖς πράξεσι καλῶς FZf | sup-
 plevi Madvigium Adv. I 716 secutus <ἢ τὸ> ὀρθωθῆναι Cosat-
 tini Studi ital. XVII (1909), 284sqg. <μὴ> ὀρθωθῆναι Mei.

15 ταύτην] τύχην Madvig | desinit Φ 16 πρὸς ἑαυτὸν ἡμέρας
 καὶ νυκτὸς πρὸς τὸν BPCo ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς πρὸς τὸν F
 διαπαντὸς ἡμέρας καὶ νυκτὸς πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸν Zf
 σεαυτὸν corr. Gass. 17 τε add. Us. 18 ζή**ει P¹ (corr. P²)

[.]
 ζή[σεις] B² ζήσης F 19 ζῶν Z³f ζῶ[ν] B² ζῶον PCoZ¹ ζῶον ὁ F

RATAE SENTENTIAE.

ΚΤΡΙΑΙ ΔΟΞΑΙ.

p. 71

I Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει 139
οὔτε ἄλλω παρέχει, ὥστε οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται.
ἐν ἄσθενεῖ γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον. (ἐν ἄλλοις δέ φησι τοὺς θεοὺς 5
λόγῳ θεωρητοῦς, οὓς μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑφ' ἐστῶτας, οὓς δὲ κατὰ
ὁμοειδεῖαν ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐπιρροῦσεως τῶν ὁμοίων εἰδώλων ἐπὶ
τὸ αὐτὸ ἀποτετελεσμένων, ἀνθρωποειδεῖς.)

II Ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναι-
σθητεῖ· τὸ δ' ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. 10

III Ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν ἡ παντὸς τοῦ ἄλ- p. 72
γοῦντος ὑπεξαίρεσις. ὅπου δ' ἂν τὸ ἡδόμενον ἐνῇ, καθ' ὃν

3 I = Vatic. 1, Diog. Oen. fr. 42 Williams ἄφθαρτον... παρέχ[ει
alii multi | πράγματα Q Vat. D. Oen. multi: πράγμ' Schol.
Townl. Π. Q 526 πράγμα (χειρ = ἔχει τι?) Seneca Apocol. 8

4 ἄλλο B¹F ἄλλοις Schol. Townl. Seneca | συνέχεσθαι B
5 ἄσθενεῖ unus D. Laert.: ἄσθενεία Vat. (incertum de D. Oen.)
Philod., De ira c. XLIII p. 86 Wi. Nemesius, De nat. hom. 44
p. 347 M., Cicero, De nat. deor. I 122. 124; cf. Epist. p. 23, 23

6 ex Cicerone De nat. deor. I 19, 49 scholium ■ Diog. Laert.
turbatum esse apparet; οὐ μὲν pro οὓς μὲν et ὡς δὲ pro οὓς δὲ
scribens Gass. locum frustra corrigere conatus est; cf. imprimis
W. Scott, Journ. of phil. XII 212 sqq. Plasberg ad Cic. l.;
R. Philippson, Herm. LI (1916) 579 sqq. Laertium et trad. lect.
defendere studet 7 ὁμοειδεῖαν P²Co ὁμοειδίαν (ex ὁμω- B²)

BZf ὁμοιδίαν P¹ ὁμοιοειδίαν F | ὁμοίων] ιδίων F 8 τετελεσμέ-
νων F ἀποτετελεσμένους Kuehn 9 II = Vat. 2, D. Oen. fr. 43,
alii | ἀναλυθὲν B λυθὲν Plutarchus, Non posse... 23 p. 1103 D

10 ἀναισθητον Io. Stob. IV 51, 29 p. 1073 H. solus

11 III = Diog. Oen. fr. 46]οῦντος... ὑπεξαίρεσις[et]το τῷ ἄλ-
γοῦντι ἢ λυπουμένῳ ἢ σ[, alii usque ad ὑπεξαίρεσις; Pap.
Herc. 1012 (VH² VII 14) col. 41 cf. Diels SPAW 1897, 1064 sq.
ib. 1916, 888, 2, Croen., Kol. u. Mened. p. 116: παν]τὸς τοῦ
ἄλγοῦντος ὑπεξαίρεσις· τὸ μὲν γὰρ παντὸς διέλκεται κατὰ τὰ
ἀντίγραφα, προστιθεμένου τοῦ παντὸς ἐν τισιν, ἐν δέ τισιν μὴ
προστιθεμένου· κατὰ πάντα δὲ τὰ κ... ὡς ἔχοντα ἀντίγραφα
γέγραπται ἡ τοῦ ἄλγοῦντος ἐξαίρεσις, οὐχ ὑπεξαίρεσις [ὥστε
καί] τ[ι κα]κένφατον... ὑποπτ[εύειν τινά

ἂν χρόνον ἥ, οὐκ ἔστι τὸ ἀλγοῦν ἢ λυπούμενον ἢ τὸ συναμ-
φοτέρον.

- 140 IV Οὐ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν συνεχῶς ἐν τῇ σαρκί, ἀλλὰ τὸ
μὲν ἄκρον τὸν ἐλάχιστον χρόνον πάρεστι, τὸ δὲ μόνον ὑπερ-
5 τεινόν τὸ ἡδόμενον κατὰ σάρκα οὐ πολλὰς ἡμέρας συμμένει.
αἱ δὲ πολυχρόνιοι τῶν ἀρρωστικῶν πλεονάζον ἔχουσι τὸ ἡδόμε-
νον ἐν τῇ σαρκὶ ἥπερ τὸ ἀλγοῦν.

V Οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ
δικαίως <οὐδὲ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως> ἄνευ τοῦ
10 ἡδέως. ὅτω δὲ τοῦτο μὴ ὑπάρχει, [οὐ ζῆ φρονίμως. καὶ κα-
λῶς καὶ δικαίως ὑπάρχει] οὐκ ἔστι τοῦτον ἡδέως ζῆν.

VI Ἐνεκα τοῦ θαρρεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἦν κατὰ φύσιν ἀρχῆς
καὶ βασιλείας ἀγαθόν, ἐξ ὧν ἂν ποτε τοῦτο οἶός τ' ἢ παρα-
σκευάζεσθαι.

- 141 VII Ἐνδοξοὶ καὶ περίβλεπτοί τινες ἐβουλήθησαν γενέσθαι,
p. 73 τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀσφάλειαν οὕτω νομίζοντες περιποιήσεσθαι.
17 ὥστε εἰ μὲν ἀσφαλῆς ὁ τῶν τοιούτων βίος, ἀπέλαβον τὸ τῆς
φύσεως ἀγαθόν· εἰ δὲ μὴ ἀσφαλῆς, οὐκ ἔχουσιν οὐ ἔνεκα ἐξ
ἀρχῆς κατὰ τὸ τῆς φύσεως οἰκεῖον ὠρέχθησαν.

20 VIII Οὐδεμία ἡδονὴ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλὰ τὰ τινῶν

1 ἂν om. BP¹Co | τὸ λυπούμενον FP³Zf, om. artic. BP¹Co, Diog. Oen.; cf. p. 53, 11 | τὸ ante σύν om. D. Oen. ut videtur
3 IV = Vat. 3, D. Oen. fr. 53 πλεονάζον... ἀλγ[οῦν, alii saepius
5 κατὰ σάρκα... 6 ἡδόμενον om. F¹Zf, suppl. in mg. F²
5 συμμένει Byw.: συμβαίνει Ω ὑπάρχει Vat. 6 τὸ ἡδόμενον post
σαρκὶ transp. Vat. 8 V = Vat. 5, D. Oen. fr. 54 φρονίμ]ως¹
... δικα[ίως]² cf. p. 49, 10sq., alios 9 οὐδὲ... 10 ἡδέως om.
Vat. 9 οὐδὲ... δικαίως D. Oen., ut olim Gass. suppleverat:
om. Ω 10 ὅπον δὲ τοῦτο Vat. ὅτω δ' ἐν τοῦτων Us. | οὐ ζῆ
... 11 ὑπάρχει desunt Vatic., delevi 10 οὐ] οἷον Us. | ζῆ] ζῆν
Gass., Us. 11 καὶ ὧ δικαίως FZf | ὑπα... cum lacuna B
ὑπάρχων compendio P | τοῦτον] τοῦτο B¹ om. Vat. 12 VI =
D. Oen. fr. 44 | ἡ τοῦτο παρασκευ[άζεσθαι | ἦν Us.: ἡ Ω ἐστὶν
Mei. | ἀρχῆς καὶ βασιλείας glossema ad ἐξ ὧν esse exist. Us.
18 τοῦτο post ἡ transp. Diog. Oen. τοῦτό τις Mei. | τ' ἦν B
τι P¹ 15 ἐβουλήθησαν F 20 VIII = Vat. 50, D. Oen. fr. 44
ἡδ]ονὴ καθ' ἑαυτὴν κα[κόν Ambros. Epist. 63, 13 | ἑαυτὴν

ἡδονῶν ποιητικὰ πολλαπλασίους ἐπιφέρει τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν.

IX Εἰ κατεπυκνοῦτο πᾶσα ἡδονή, καὶ χρόνῳ καὶ περὶ ὅλον 142
τὸ ἄθροισμα ὑπῆρχεν ἢ τὰ κυριώτατα μέρη τῆς φύσεως, οὐκ
ἂν ποτε διέφερον ἀλλήλων αἱ ἡδοναί.

X Εἰ τὰ ποιητικὰ τῶν περὶ τοὺς ἀσώτους ἡδονῶν ἔλγε
τοὺς φόβους τῆς διανοίας τοὺς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου
καὶ ἀλγηδόνων, ἔτι τε τὸ πέρας τῶν ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν,
οὐκ ἂν ποτε εἴχομεν ὅ τι μεμψαίμεθα αὐτοῖς, πανταχόθεν ἐκ-
πληρουμένοις τῶν ἡδονῶν καὶ οὐθαμόθεν οὔτε τὸ ἀλγοῦν 10
οὔτε τὸ λυπούμενον ἔχουσιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ κακόν.

XI Εἰ μὴδὲν ἡμᾶς αἱ τῶν μετεώρων ὑποψαίαι ἠνώχλουν
καὶ αἱ περὶ θανάτου, μὴ ποτε πρὸς ἡμᾶς ἦ τι, ἔτι τε τὸ μὴ p. 74
κατανοεῖν τοὺς ὅρους τῶν ἀλγηδόνων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν,
οὐκ ἂν προσεδεόμεθα φυσιολογίας.

XII Οὐκ ἦν τὸ φοβούμενον λύειν ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων 143
μὴ κατειδότα τίς ἢ τοῦ σύμπαντος φύσις, ἀλλ' ὑποπτεύοντά

FZf, γρ P³, Vat., D. Oen. cf. p. 58, 6: ἐαντὸ BP¹Co | κακή FZf,
γρ P³ | τὰ om. FZf

1 ἡδονῶν om. B¹ cum Vaticano (τὰ ποιητικὰ ἐνίων) 3 κατε-
πύκνου BP¹Co, Arndt Em. Ep. p. 35; cf. fr. 432, Damox.
apud Athen. III 103 B, Bignone, Riv. Fil. XXXVII (1909)
70, 2 | καὶ χρόνῳ FP³Zf τῷ ... χρόνῳ cum lacuna B¹ τῷ καὶ
χρόνῳ B²P¹Co τῷ χρόνῳ Arndt | περὶ ὅλον Rossi: περίοδον
BP¹Co περὶ ὁδὸν FZf, γρ P³ 6 X = D. Oen. fr. 45 τῷ]ν ἀλ-
γηδόνων ἐδίδασκεν ... εἴχομεν[et πανταχό]θεν ... τῷ]ν et οὔτε]
τὸ ἀλγο[ῦν, Cic. De fin. II 7, 21, Ambros. Epist. 63, 13 |
ποιητὰ FZf, γρ P³ | ἀσωμάτων FZf, γρ P³ 8 [τῶν τε ἐπιθυμιῶν
καὶ τῷ]ν ἀλγηδόνων amplifians D. Oen. 9 ποτ[ε εἴχ]ομεν B²
ποτε εἴμεν F(?)Zf | μεμψάμεθα B ἐμεμψάμεθα Us. | πάντοθεν
FZf, γρ P³ | ἐκπληρουμένοις D. Oen., Us. iam antea: εἰσπληρ. Ω
10 οὐθαμόθεν FP³Zf om. D. Oen. ut vid. | τὸ om. B

12 XI = Plut. Non posse ... 8 p. 1092 B, sed contr. | αἱ ὑπὲρ
τῶν Plut. 13 καὶ περὶ Zf ἔτι τε τὰ περὶ Plut. | τε τὸ μὴ
κατανοεῖν Lachelier: τετόλμηκα νοεῖν CoFZ τετολμηκὰ νοεῖν B
τ[ε]τόλμηκα νοεῖν P [ ] m² τετόλμημα νοεῖν f 16 XII = Vat. 49

17 εἰδότας Vat. | ὑποπτενόμενόν τι Ω ὑποπτεύοντι Vat.,
corr. Us. Hinc cod. Co ab altero scriptore scriptum est

τι τῶν κατὰ τοὺς μύθους. ὥστε οὐκ ἦν ἄνευ φυσιολογίας ἀκεραίους τὰς ἡδονὰς ἀπολαμβάνειν.

XIII Οὐθὲν ὄφελος ἦν τὴν κατὰ ἀνθρώπους ἀσφάλειαν κατασκευάζεσθαι τῶν ἄνωθεν ὑπόπτων καθεστῶτων καὶ τῶν
5 ὑπὸ γῆς καὶ ἀπλῶς τῶν ἐν τῷ ἀπειρώ.

XIV Τῆς ἀσφαλείας τῆς ἐξ ἀνθρώπων γενομένης μέχρι τινὸς δυνάμει τε ἐξερειστικῇ καὶ εὐπορίᾳ εἰλικρινεστέρα γίνεται ἢ ἐκ τῆς ἡσυχίας καὶ ἐκχωρήσεως τῶν πολλῶν ἀσφάλεια.

144 XV Ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος καὶ ὥριστα καὶ εὐπόριστος
10 ἐστίν· ὁ δὲ τῶν κενῶν δοξῶν εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει.

XVI Βραχέα σοφῶ τύχῃ παρεμπίπτει, τὰ δὲ μέγιστα καὶ
p. 75 κυριώτατα ὁ λογισμὸς διώκηκε καὶ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον τοῦ βίου διοικεῖ καὶ διοικῆσει.

XVII Ὁ δίκαιος <βίος> ἀταρακτότατος, ὁ δ' ἄδικος πλείστης
15 ταραχῆς γέμων.

XVIII Οὐκ ἐπαύξεται ἐν τῇ σαρκὶ ἡ ἡδονή, ἐπειδὴν ἅπαξ τὸ κατ' ἐνδειαν ἀλγοῦν ἐξαίρεθῇ, ἀλλὰ μόνον ποικίλλεται· τῆς

3 XIII = Vat. 72, D. Oen. fr. 47 οὐθὲν ἦν ὄφελος | ὄφελος ἦν Vat. | κατ' ἀνθρώπους FCo²Zf κατ' ἀνθρώπων Vat. παρ' ἀνθρώπων Us., Kl. Schr. I 301 4 παρασκευάζεσθαι Vat. cf. p. 52, 13. 60, 2 7 τε] τινὲ Us. | ἐξερειστικῇ cf. p. 59, 17, Hermarchus apud Porphyry. De abst. I 10 p. 93, 2 N² in codicibus: ἐξερειστικῇ (-κῇ F) FP³Zf ἐξαίρεστικῇ P¹ ἐξαιρ[ι]στικῇ B [ ] m² ἐξερεστικῇ Co² ἐξοριστικῇ Mei. εἰλικρινεστέρα scri.: εἰλικρινεστάτη Ω | ἐξερειστικῇ καὶ εὐπορίᾳ εἰλικρινεστάτη Us. ἐξερεστικῇ καὶ εὐπορίᾳ εἰλικρινεστάτη <βεβαιότερα> Croen. 8 ἐκχωρήσεως BPFCo²Z¹, 'corr.' Z³f 9 XV = Vat. 8, Porphyry. De abst. I 49 p. 123, 11, ad Marc. 27 p. 291, 17 N², Cic. De fin. I 13, 45, alii | καὶ prius om. Vat. Porph., habet Cicero 11 XVI = Io. Stob. II, 8, 28 p. 159 W, Cic. De fin. I 19, 63, Tusc. V, 9, 26, Vitruv. VI praef. 3, Sen. De const. sap. 15, 4 | βραχεῖα P² Stob., Cic., sed cf. Democr. fr. 119 D 12 διώκει Zf διώκησε Us. | καὶ om. Stob., Us. | καὶ . . . 13 διοικῆσει absunt a Romanis auct. 13 τοῦ βίου om. FCo²Zf (κατὰ τὸν βίον καὶ συνεχῆ χρόνον Stob.) | διοικεῖ καὶ διοικῆσει om. Stob.; cf. p. 23, 20 14 XVII = Vat. 12, Diodorus XXV fr. 1 | βίος om. Ω, hab. Vat. Diod. 16 ἐπαύξεται ἡ ἡδονή ἐν τῇ (τῇ om. FCo²) σαρκὶ FCo³Zf

δὲ διανοίας τὸ πέρας τὸ κατὰ τὴν ἡδονὴν ἀπεγένησεν ἢ τε τούτων αὐτῶν ἐκλόγισις καὶ τῶν ὁμογενῶν τούτοις, ὅσα τοὺς μεγίστους φόβους παρεσκεύαζε τῇ διανοίᾳ.

XIX Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσην ἔχει τὴν ἡδονὴν καὶ ὁ πεπε- 145
ρασμένος, ἐάν τις αὐτῆς τὰ πέρατα καταμετρήσῃ τῷ λογισμῷ. 5

XX Ἡ μὲν σὰρξ ἀπέλαβε τὰ πέρατα τῆς ἡδονῆς ἄπειρα, καὶ ἄπειρος αὐτὴν χρόνος παρεσκεύασεν. ἡ δὲ διάνοια τοῦ τῆς σαρκὸς τέλους καὶ πέρατος λαβοῦσα τὸν ἐπιλογισμὸν καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ αἰῶνος φόβους ἐκλύσασα τὸν παντελεῖ βίον παρεσκεύασε, καὶ οὐθὲν ἔτι τοῦ ἀπείρου χρόνου προσεδέηθη[μεν]. 10
ἀλλ' οὔτε ἔφυγε τὴν ἡδονὴν, οὐδ' ἡνίκα τὴν ἐξαγωγήν ἐκ τοῦ ζῆν τὰ πράγματα παρεσκεύαζεν, ὥς ἐλλείπονσά τι τοῦ ἀρίστου βίου κατέστρεφεν.

XXI Ὁ τὰ πέρατα τοῦ βίου κατειδὼς οἶδεν, ὥς εὐπόριστόν 146
ἔστι τὸ <τὸ> ἀλγοῦν κατ' ἔνδειαν ἐξαιροῦν καὶ τὸ τὸν ὅλον p. 76
βίον παντελεῖ καθιστάν· ὥστε οὐδὲν προσδεῖται πραγμάτων 16
ἀγῶνας κεκτημένων.

XXII Τὸ ὑπεστηκὸς δεῖ τέλος ἐπιλογίζεσθαι καὶ πᾶσαν τὴν ἐνάργειαν, ἐφ' ἣν τὰ δοξαζόμενα ἀνάγομεν· εἰ δὲ μή, πάντα ἀκρισίᾳ καὶ ταραχῇς ἔσται μεστά. 20

XXIII Εἰ μαχῇ πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐχ ἔξεις οὐδ' ἄς ἂν φῆς αὐτῶν διεψεῦσθαι πρὸς τί ποιούμενος τὴν ἀναγωγὴν κρίνῃς.

2 ἐκλόγησις FCo²Zf 4 XIX = Vat. 22, Cic. De fin. I 19, 63 |
ὁ om. BP¹ 6 cf. D. Oen. fr. 52. 48 7 καὶ Diels, Philod. De dis I
p. 74, 6: καὶ Ω | παρεσκεύασεν] ἀρέσκοι ἂν Us., scripseram
παρασκευάσαι ἂν 10 χρόνον BP¹ βίου FCo²Zf, γρ P³ | προσεδε-
ήθημεν FCo²Zf προσεδέθημεν P [προσεδέθη] μὲν B²: προσεδέθη
scri. προσεδέθη ἂν Mei. 11 οὐδὲ B οὐδ', F οὐθ' H Us.
12 ἐλλείπονσά BP¹ | ἀρίστου Zf 13 κατέστρεφεν Byw. | cf.
Philod. De morte col. III (Vol. Herc.³ I p. 25), Carneiscus,
Philist. B col. XII (Croen., Kol. u. Mened. p. 70) 15 τὸ ins.
Cas. 16 καθιστάν Ω 18 δεῖ] ἀεὶ B¹ δὲ Zf | τέλος del. Schn.,
cf. tamen Arndt, Em. Ep. p. 36 τελείως Brieger | λογίζεσθαι
FCo² 21 εἰ] εἰ μὴ F¹Co² | μάχῃ Ω, corr. Byw. | οὐδ' ἄς ἂν]
οὐδάσα (?) B¹ 22 φῆς (φῆς B²P¹) αὐτῶν (ex αὐτῶ P¹) BP αὐτῶν
ἐφ' ἧς FCo² αὐτῶν φῆς Zf

147 XXIV Εἴ τιν' ἐκβαλεῖς ἀπλῶς αἰσθήσιν καὶ μὴ διαιρήσεις
τὸ δοξαζόμενον κατὰ τὸ προσμένον καὶ τὸ παρὸν ἤδη κατὰ
τὴν αἰσθήσιν καὶ τὰ πάθη καὶ πᾶσαν φανταστικὴν ἐπιβολὴν
τῆς διανοίας, συνταράξεις καὶ τὰς λοιπὰς αἰσθήσεις τῇ ματαίῳ
5 δόξῃ, ὥστε τὸ κριτήριον ἅπαν ἐκβαλεῖς. εἰ δὲ βεβαιώσεις καὶ
τὸ προσμένον ἅπαν ἐν ταῖς δοξαστικαῖς ἐννοίαις καὶ τὸ μὴ
77 τὴν ἐπιμαρτύρησιν * * οὐκ ἔκλειψεις τὸ διεψευσμένον,
ὥσ(τε) τετηρηκῶς ἔσῃ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν καὶ πᾶσαν κρίσιν
τοῦ ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς.

148 XXV Εἰ μὴ παρὰ πάντα καιρὸν ἐπανοίσεις ἕκαστον τῶν
11 πραττομένων ἐπὶ τὸ τέλος τῆς φύσεως, ἀλλὰ προκαταστρέψεις
εἴτε φυγὴν εἴτε δίωξιν ποιούμενος εἰς ἄλλο τι, οὐκ ἔσονται
σοι τοῖς λόγοις αἱ πράξεις ἀκόλουθοι.

XXVI Τῶν ἐπιθυμιῶν ὅσαι μὴ ἐπ' ἀλγοῦν ἐπανάγουσιν
15 ἐὰν μὴ συμπληρωθῶσιν, οὐκ εἰσὶν ἀναγκαῖαι, ἀλλ' εὐδιάχτων
τὴν ὄρεξιν ἔχουσιν, ὅταν δυσπόριστοι ἢ βλάβης ἀπεργαστικάι
δόξωσιν εἶναι.

XXVII Ὡν ἡ σοφία παρασκευάζεται εἰς τὴν τοῦ ὅλου βίον
μακαριότητα, πολὺ μέγιστόν ἐστιν ἡ τῆς φιλίας κτῆσις.

20 XXVIII Ἡ αὐτὴ γνώμη θαρρεῖν τε ἐποίησεν ὑπὲρ τοῦ
μηθὲν αἰώνιον εἶναι δεινὸν μηδὲ πολυχρόνιον, καὶ τὴν ἐν

1 ἐκβαλεῖς Cob.: ἐκβάλλεις BPF ἐκβάλλης Co²Z³f ἐκβαλλή-
σεις Z¹ | διαιρήσεις P διαιρήσης B διαιρεῖς εἰς FCo² διαιρῆς
εἰς Zf 2 κατὰ] καὶ FCo²Zf, γρ P³ | προσμενόμενον BP cf.
p. 4, 19 3 φαντ. ἐπ.: Laert. Diog. X 31 4 ματαία FCo²Zf
5 ἐκβαλεῖς Z³f ἐκβάλλεις BPFCo²Z¹ | de verbis καὶ τὸ κριτήριον
ἅπαν ταραξεις agitur in Pap. Hercul. 1012 (Coll. alt. VII)
col. 59 (Croen., Kolotes u. Menedemos p. 117), unde pro ἐκβαλεῖς:
ταράξεις et supra v. 4 pro συνταράξεις: συνεκβαλεῖς corrigere
vult Croen. 6 προσμενόμενον BP¹ | καὶ τὸ μὴ τὴν ἐπιμ. del.
Merbach, De Ep. can. 40; hiatum significavi sic fere explen-
dum <ἔχον τοῖς ἀδήλοις ἔγκρισις> 7 οὐκ ἐκλείψει corrupta:
οὐκ ἐκλείψει Bonnet 8 ὥστε τετηρηκῶς Merbach: ὡς τετηρη-
κῶς Q ὥστ' ἐξηρηκῶς Us. p. XXI 10 XXV = D. Oen. fr. 49
ἐπαν[οί]σαις ἕκα[στον] | ἐπανοίσαις D. Oen. 16 δυσπόριστον
BP¹ 18 XXVII = Vat. 13, Cic. De fin. I 20, 65 19 ἐστιν om.
FCo² 20 XXVIII = Cic. De fin. I 20, 68 | τε] τί F τι Co²

αὐτοῖς τοῖς ὠρισμένοις ἀσφάλειαν φιλία μάλιστα κατεῖδε συν-
τελουμένην.

XXIX Τῶν ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν εἰσι φυσικαὶ καὶ <ἀναγκαῖαι, 149
αἱ δὲ φυσικαὶ καὶ> οὐκ ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ οὔτε φυσικαὶ οὔτε p. 78
ἀναγκαῖαι, ἀλλὰ παρὰ κενὴν δόξαν γινόμεναι. (φυσικὰς καὶ 5
ἀναγκαῖας ἡγεῖται ὁ Ἐπίκουρος τὰς ἀλγηδόνας ἀπολνούσας, ὡς
ποτὸν ἐπὶ δίφους· φυσικὰς δὲ οὐκ ἀναγκαῖας δὲ τὰς ποικι-
λοῦσας μόνον τὴν ἡδονήν, μὴ ὑπεξαίρουμένας δὲ τὸ ἄλγῆμα, ὡς
πολυτελὴ σιτία· οὔτε δὲ φυσικὰς οὔτε ἀναγκαῖας, ὡς στεφάνους
καὶ ἀνδριάντων ἀναθέσεις.) 10

XXX Ἐν αἷς τῶν φυσικῶν ἐπιθυμιῶν, μὴ ἐπ' ἄλγοῦν δὲ
ἐπαναγουσῶν ἐὰν μὴ συντελεσθῶσιν, ὑπάρχει ἡ σπουδὴ σύν-
τονος, παρὰ κενὴν δόξαν αὐταὶ γίνονται, καὶ οὐ παρὰ τὴν
ἑαυτῶν φύσιν οὐ διαχέονται ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου
κενοδοξίαν. 15

XXXI Τὸ τῆς φύσεως δίκαιόν ἐστι σύμβολον τοῦ συμφέ- 150
ροντος εἰς τὸ μὴ βλάπτειν ἀλλήλους μηδὲ βλάπτεσθαι.

XXXII Ὅσα τῶν ζῴων μὴ ἐδύνατο συνθήκας ποιεῖσθαι τὰς
ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν ἄλληλα μηδὲ βλάπτεσθαι, πρὸς ταῦτα
οὐθὲν ἦν δίκαιον οὐδὲ ἄδικον· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν 20

1 φιλία vir doctus apud Madvigium ad Cic. l. l.: φιλίας ὡς
amicitiae praesidium esse firmissimum Cic., φιλίας tueri stud.
Bignone, Rend. Ist. Lomb. II vol. 41 p. 806 sq., φιλίας Us. |
κατεῖδε Madvig ex Ciceronis perspexit: κα[τεῖναι] B² κατεῖναι
reliqui | [συν]τελ. B² 3 XXIX = Vat. 20, D. Oen. fr. 51
ἀναγκαῖαι δ[έ], αἱ δὲ οὔτε . . . παρὰ δ[όξαν] κενὴν, alii | ἀναγκαῖαι
. . . καὶ suppl. Steph. cf. Cic. Tusc. disp. V 33, 93 De fin.
II 9, 26 <ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ φυσικαὶ μὲν,> οὐκ ἀναγκαῖαι <δέ>
Us. cum Vat., D. Oen., Cic. De fin. I 13, 45 Anon. in Arist.
Eth. N. III 13 p. 171 Heylb. Athen. XII 511 E Plut. Gryll. 6
p. 989 B (Ep. fr. 456) 5 γινόμεναι P¹² Schol. Ar. ἡγούμεναι
FCo² 6 ἀλγηδόνας Weil: ἀλγηδόνας ὡς 7 δὲ καὶ οὐκ F¹ ex
δὲ οὐκ, Zf | δὲ posterius om. FCo²Zf 8 μόνον FCo²Zf
12 σπουδὴ σύντονος: cf. fr. 483, Philod. De ira col. 44, 9
(Wilke p. XXIX) 14 οὐ expunctum in F om. Co² 18 XXXII
cf. Hermarchus apud Porph. De abst. I 12 p. 95, 16 sqq. N²
ἡδύνατο FCo²Z ante corr. ἡδύναντο Z post corr., f 19 ἄλληλα
Gass.: ἀλλὰ BFZf ἀλλὰ * P om. Co² 20 ἦν Us.: ἦ BP¹ cf.
p. 52, 12 ἦ οὐδὲ P³ ἐστὶν οὐδὲ FCo²Zf

ὅσα μὴ ἐδύνατο ἢ μὴ ἐβούλετο τὰς συνθήκας ποιεῖσθαι τὰς ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν μηδὲ βλάπτεσθαι.

XXXIII Οὐκ ἦν τι καθ' ἑαυτὸ δικαιοσύνη, ἀλλ' ἐν ταῖς μετ' ἀλλήλων συστροφαῖς καθ' ὁπηλίκους δῆποτε αἰεὶ τόπους συνθήκη τις ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν ἢ βλάπτεσθαι.

XXXIV Ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν, ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ τὴν ὑποψίαν φόβῳ, εἰ μὴ λήσει τοὺς ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐφεστηκότας κολαστάς.

XXXV Οὐκ ἔστι τὸν λάθρα τι ποιοῦντα ὧν συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ μὴ βλάπτειν μηδὲ βλάπτεσθαι, πιστεύειν ὅτι λήσει, κὰν μυριάκις ἐπὶ τοῦ παρόντος λανθάνῃ. μέχρι γὰρ καταστροφῆς ἄδηλον εἰ καὶ λήσει.

XXXVI Κατὰ μὲν κοινὸν πᾶσι τὸ δίκαιον τὸ αὐτό, συμφέρον γάρ τι ἦν ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους κοινωνίᾳ· κατὰ δὲ τὸ ἴδιον χώρας καὶ ὅσων δῆποτε αἰτίων οὐ πᾶσι συνέπεται τὸ αὐτὸ δίκαιον εἶναι.

XXXVII Τὸ μὲν ἐπιμαρτυρούμενον ὅτι συμφέρει ἐν ταῖς χρεῖαις τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας τῶν νομισθέντων εἶναι δικαίων, ἔχει τὸ ἐν τοῦ δικαίου χώρα εἶναι, ἐὰν τε τὸ αὐτὸ πᾶσι γένηται ἐὰν τε μὴ τὸ αὐτό. ἐὰν δὲ νόμον θηταί τις, μὴ

1 ἡδύνατο FCo²Zf | μὴ posterius om. FCo²Zf 5 ἢ] μὴδὲ Co²
7 μὴ δῆσει B με λήσει ■ μελήσει f | τοὺς BP τὰς FCo² om.
Zf 9 XXXV = Vat. 6 cf. Cic. De fin. I 16, 50 | ποιοῦντα etiam
Vat.: κινουῦντα Madvig πατοῦντα J. B. Bury, Hermath. V 269 |
ὦν] παρ' ᾧ Mei. ὧν <μὴ ποιεῖν> συνέθεντο Ko. 10 μηδὲ]
καὶ FCo²Zf, γρ P³ 11 ἐπὶ Vat. ut Menagius voluerat: ἀπὸ
BP¹, γρ in mg. P³ ὑπὸ FCo²P³Zf 12 εἰ καὶ] εἶναι FCo² εἰ
Vat. 13 <τὸ> κοινὸν Gass. cf. tamen Polyb. IV 6, 11 | τὸ
ante δίκαιον del. Ko., immerito 15 αἰτίων B αἰτιῶν ceteri
18 τῶν νομ. εἶναι δικαίων secl. Us. 19 δικαίων . . . εἶναι om.
Zf | ἔχει τὸ ἐν τοῦ scripsi: ἔχει τὸν τοῦ P ἔχει τὸ τοῦ FCo²
ἔχειν τοῦ B | χώρα scri.: χώραν (χωραν B) Ω (antea omissum
ipse add. P¹(= W)) | ἔχει τὴν τοῦ δικαίου φύσιν (omisso εἶναι)
Gass., Ko. ἔχει τὸν τοῦ δ. χαρακτηῖρα Us. his anteferrem ἔχειν
τοῦ δικαίου χώραν ἔστιν | τὸ αὐτὸ] αὐτὸ FCo² 20 γένηται] μὴ
γένοιτο FCo² | ἐὰν τε μὴ τὸ αὐτὸ Steph.: ἐὰν τε μὴ τὸ αὐτὸ
πᾶσι γένηται· ἐὰν τε μὴ (μὴν P) τὸ αὐτὸ BP, om. FCo² ἐάν

ἀποβαίνῃ δὲ κατὰ τὸ συμφέρον τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, οὐκ ἐτι τοῦτο τὴν τοῦ δικαίου φύσιν ἔχει. καὶ μεταπίπτῃ τὸ π. 80 κατὰ τὸ δίκαιον συμφέρον, χρόνον δὲ τινα εἰς τὴν πρόληψιν ἐναρμόττῃ, οὐδὲν ἥττον ἐκείνον τὸν χρόνον ἦν δίκαιον τοῖς μὴ φωναῖς κεναῖς ἑαυτοὺς συνταράττουσιν ἀλλ' εἰς τὰ πράγ- 5 ματα βλέπουσιν.

XXXVIII Ἐνθα μὴ καινῶν γενομένων τῶν περιεστώτων 15: πραγμάτων ἀνεφάνῃ μὴ ἀρμόττοντα εἰς τὴν πρόληψιν τὰ νομισθέντα δίκαια ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων, οὐκ ἦν ταῦτα δίκαια. ἔνθα δὲ καινῶν γενομένων τῶν πραγμάτων οὐκ ἐτι συνέφερε 10 τὰ αὐτὰ δίκαια κείμενα, ἐνταῦθα δὴ τότε μὲν ἦν δίκαια, ὅτε συνέφερεν εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν τῶν συμπολιτευομένων· ὕστερον δ' οὐκ ἦν ἔτι δίκαια, ὅτε μὴ συνέφερεν.

XXXIX Ὁ τὸ μὴ θαρροῦν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἄριστα συστη- 15: σάμενος οὗτος τὰ μὲν δυνατὰ ὁμόφυλα κατεσκενάζατο, τὰ δὲ 15 μὴ δυνατὰ οὐκ ἀλλόφυλά γε· ὅσα δὲ μηδὲ τοῦτο δυνατὸς ἦν, π. 8: ἀνεπίμεικτος ἐγένετο, καὶ ἐξηρείσατο ὅσα τοῦτ' ἐλυσιτέλει πράττειν.

τε τὸ αὐτὸ πᾶσι μὴ γένηται Zf | νόμον θηταί Us: μόνον

θηταί BPFCo²Z¹ νομοθετῆται Z³f | τις] τί Zf

1 ἀποβαίν' P¹ ἀποβαίνει BFCo²P³Z | δέ] δὴ B(QW) 4 τὸν χρόνον ἐκείνον B 5 ἀλλ' εἰς τὰ Go. coll. Philod. Rhet. I p. 286 Sudh., Us.: ἀλλὰ πλείστα Ω 7 κενῶν BPFCo²Z¹ κοινῶν Z³f, corr. Aldobr. 8 ἀνεφάνῃ . . . 10 πραγμάτων om. FCo²Zf 8 ἐναρμόττοντα Us. 10 κενῶν P καὶ τῶν B, corr. Gass. | τῶν om. B | περιεστώτων ante πραγμάτων ins. cod. W² Steph. 11 δὴ] δέ

BP | δίκαια, ὅτε] δίκαια ὅτε * P δίκαιός τε & B 12 πολιτευομένων FCo²P³Zf 14 μὴ om. f, cf. E. Bignone Riv. di Fil. XLIII (1915), 542sqg. 15 οὗτος om. B | τὰ δὲ . . . 17 ἀνεπίμικτος om. B¹ apto cum spatío, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ atque ἐπίμικτος suppl. B² 18 ὅσα δὲ Us.: ὅσα γε P ὅσα FCo²Zf | 'exspectes

μηδ' αὐτὸ τοῦτο' Us. 17 -μικτος Ω | ἐξηρείσατο scripsi (idem Croen., Rh. Mus. LXI (1906) 419, sed vocem non recte interpretans) cf. p. 54, 7: ἐξηρείσατο Ω (ἐξορίσατο cod. H sec. Us.) ἐξωρίσατο Steph., R. Philippson, Arch. f. Gesch. d. Phil. XXIV (1910) 304 | τούτων Aldobr. | τοῦτ' ἐλυσιτέλει QW τοῦτ' δ(ex ἐ rasura factum) λυσιτέλει (ex -τελῇ vel -τελὲς) P¹ λυσιτελῇ, γρ in mg. P³ τοῦτω λυσιτελὲς B τοῦ λυσιτελῇ FCo²Zf

XL Ὅσοι τὴν δύναμιν ἔσχον τοῦ τὸ θαρρεῖν μάλιστα ἐκ τῶν ὁμορουνῶν παρασκευάσασθαι, οὗτοι καὶ ἐβίωσαν μετ' ἀλλήλων ἡδίστα τὸ βεβαιότατον πίστωμα ἔχοντες, καὶ πληρεστάτην οἰκειότητα ἀπολαμβάνοντες οὐκ ᾠδύραντο ὡς πρὸς ἔλεον· τὴν τοῦ τελευτήσαντος προκαταστροφὴν.

GNOMOLOGIIUM VATICANUM EPICUREUM.

Ἐπικούρου Προσφώνησις.

1 Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλω παρέχει, οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται· ἐν ἀσθενείᾳ
10 γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα.

2 Ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

3 Οὐ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν ἐν τῇ σαρκί, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὸν ἐλάχιστον χρόνον πάρεστι, τὸ δὲ μέσον τὸ ὑπερτεῖνον τὸ
15 ἡδόμενον κατὰ σάρκα <οὐ> πολλὰς ἡμέρας ὑπάρχει, αἱ δὲ πολυχρόνιοι τῶν ἀρρωστιῶν πλεονάζον ἔχουσιν ἐν τῇ σαρκὶ τὸ ἡδόμενον ἢ τὸ ἀλγοῦν.

4 Πᾶσα ἀλγηδὼν εὐκαταφρόνητος· ἡ γὰρ σύντονον ἔχουσα τὸ πονοῦν σύντομον ἔχει τὸν χρόνον, ἡ δὲ χρονίζουσα περὶ
20 τὴν σάρκα ἀβληχρὸν ἔχει τὸν πόνον.

1 τοῦ τὸ θαρρεῖν Meī.: τοῦ τῆ' θαρρεῖν BP τοῦ θαρρεῖν FCo²Zf 2 ὁμορουνῶν BCo² | παρασκευᾶ (ἀ P¹)σθαι BP¹Co² | οὕτω BP, sed cf. p. 59, 15 3 ἡδίστα τὸ Us.: ἡδιστον τὸν B ἡδ[ιστον καὶ] P(QW) ἡδιστον FCo²Zf ἡδιστον τὸν <βίον> Leop. | πληρέστατον FCo² 4 πρὸς ἔλεον] πρὸς σὲ δέον P¹ ἔλεον F²Co²Zf, γρ P³ ἔλαιον F¹ ἐλεεινὸν Cas. πρόμοιρον Croen.; πρὸς ἐχθραν, πρὸς ἡδονήν etc. cft. Hitzig 5 καταστροφὴν FCo² 7 προσφωνήσεις Weil 8 = Sent. I 10 τὰ errore omissum in Us. 'Kl. Schr.' I 313 11 = Sent. II 13 = Sent. IV 14 τὸ δὲ ἐλάχιστον Vat. | τὸ δὲ μέσον τὸ Vat.: τὸ δὲ μόνον D. L. ad lectionem Vaticani cod., quamvis vix recta sit, cf. Cic. De fin. I 15, 49 (Us. fr. 397 p. 269, 17) | ὑπερτεῖνον Hartel ex D. Laert.: ὑπὲρ τινός Vat. 15 οὐ om. Vat. 18 = Sen. Ep. 78, 7 (Ep. fr. 446) | σύντομον Vat., corr. Us. cf. Sen. summi doloris intentio

5 Οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως· ὅπου δὲ τοῦτο μὴ ὑπάρχει, οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν.

6 Οὐκ ἔστι τὸν λάθρα τι ποιοῦντα, ὧν συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ μὴ βλάπτειν μηδὲ βλάπτεσθαι, πιστεύειν ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις ἐπὶ τοῦ παρόντος λανθάνῃ· μέχρι γὰρ 5 καταστροφῆς ἄδηλον εἰ λήσει.

7 Ἀδικοῦντα λαθεῖν μὲν δύσκολον, πίστιν δὲ λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν ἀδύνατον.

8 Ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος ὥρισται καὶ εὐπόριστός ἐστιν, ὁ δὲ τῶν κενῶν δοξῶν εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει καὶ ἔστι δυσπόριστος. 10

9 Κακὸν ἀνάγκη, ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη ζῆν μετὰ ἀνάγκης.

10 Μέμνησο ὅτι θνητὸς ὢν τῇ φύσει καὶ λαβὼν χρόνον ὥρισμένον ἀνέβης τοῖς περὶ φύσεως διαλογισμοῖς ἐπὶ τὴν ἀπειρίαν καὶ τὸν αἰῶνα καὶ κατείδες

τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσόμενα πρό τ' ἐόντα. 15

11 Τῶν πλείστων ἀνθρώπων τὸ μὲν ἡσυχάζον ναρκᾷ, τὸ δὲ κινούμενον λυττᾷ.

12 Ὁ δίκαιος βίος ἀταρακτότατος, ὁ δὲ ἄδικος πλείστης ταραχῆς γέμων.

13 Ὡν ἡ σοφία παρασκευάζεται εἰς τὴν τοῦ ὅλου βίου μα- 20 καριότητα, πολὺ μέγιστόν ἐστιν ἡ τῆς φιλίας κτῆσις.

14 Γεγόναμεν ἅπαξ, δις δὲ οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτι εἶναι· σὺ δὲ οὐκ ὢν τῆς αὖριον <κύριος> ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν· ὁ δὲ βίος μελλησμῶ παραπόλλυται καὶ εἰς ἑκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει. 25

1 = Sent. V 3 = Sent. XXXV 7 = fr. 532 9 = Porphy. De abst. I 49 p. 123, 11 N² et ad Marc. 27 p. 291, 17 N², Sent. XV 10 κοινῶν Vat. 11 = fr. 487 12 = Metrodori fr. 37 Koerte | λαῶν Go. 15 Hom. Il. A 70 | ἐσόμενα Vat. 18 = Sent. XVII 20 = Sent. XXVII 21 φιλίας D. Laert.: σοφίας Vat. 22 = fr. 204, Sen. Ep. I 1sq. cf. Mutschmann, Hermes L (1915) 333 ἐγεγόναμεν Vat. 23 τῆς αὖριον οὐκ ὢν Stobaeus III 16, 29 H. | κύριος Stob.: om. Vat. 24 τὸν καιρόν Stob.: τὸ χαῖρον Vat. | εἰς Vat.: om. Leop. διὰ τοῦτο Stob. | cf. Norden, Bresl. phil. Abh. IX 3, 17, 1

15 Ἡθῆ ὥσπερ τὰ ἡμῶν αὐτῶν ἴδια τιμῶμεν, ἂν τε χρηστὰ ἔχωμεν καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ζηλούμενα, ἂν τε μή· οὐτα χρῆ καὶ <τὰ> τῶν πέλας, ἂν ἐπιεικεῖς ᾖσιν.

16 Οὐδεὶς βλέπων τὸ κακὸν αἰρεῖται αὐτό, ἀλλὰ δελεασθεὶς
5 ὥς ἀγαθῷ <ὄντι αὐτῷ καὶ οὐκ ἀποβλέψας> πρὸς τὸ μείζον αὐτοῦ κακὸν ἐθῆρεύθη.

17 Οὐ νέος μακαριστός, ἀλλὰ γέρων βεβιωκὼς καλῶς· ὁ γὰρ νέος ἀκμὴν πολὺς ὑπὸ τῆς τύχης ἑτεροφρονῶν πλάζεται· ὁ δὲ γέρων καθάπερ ἐν λιμένι τῷ γῆρα καθώρμικεν τὰ πρότε-
10 ρον δυσελπιστούμενα τῶν ἀγαθῶν ἀσφαλεῖ κατακλείδας χάριτι.

18 Ἀφαιρουμένης προσόψεως καὶ ὁμιλίας καὶ συναναστροφῆς ἐκλύεται τὸ ἐρωτικὸν πάθος.

19 Τοῦ γεγονότος ἀμνήμων ἀγαθοῦ γέρων τήμερον γε-
γένηται.

15 20 Τῶν ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν εἰσι φυσικαὶ καὶ ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ φυσικαὶ μὲν οὐκ ἀναγκαῖαι δέ, αἱ δὲ οὔτε φυσικαὶ οὔτε ἀναγκαῖαι ἀλλὰ παρὰ κενὴν δόξαν γινόμεναι.

21 Οὐ βιαστέον τὴν φύσιν ἀλλὰ πειστέον· πείσομεν δὲ τὰς ἀναγκαίας ἐπιθυμίας ἐκπληροῦντες, τὰς τε φυσικὰς ἂν μὴ
20 βλάπτωσι, τὰς δὲ βλαβεράς πικρῶς ἐλέγχοντες.

22 Ὁ ἄπειρος χρόνος καὶ ὁ πεπερασμένος ἴσην ἔχει τὴν ἡδονήν, ἔαν τις ὀρθῶς αὐτῆς τὰ πέρατα καταμετρήσῃ τῷ λογισμῷ.

23 Πᾶσα φιλία δι' ἑαυτὴν αἰρετή· ἀρχὴν δὲ εἴληφεν ἀπὸ τῆς ὠφελείας.

1 ἦθῆ del. Leop. 2 ζηλούμενα Weil: ζηλούμεθα Vat. ζηλώ-
μεθα Wi. 3 τὰ ins. Weil, Wi. | ἀνεπιεικῶς Vat., corr. Us.
5 *hiatum notavi et ex. c. explevi*: ἀγαθὸν προσὸν μείζον ἂν τοῦ
Us. ἀγαθῷ πρὸς τι μείζον αὐτοῦ κακὸν Croen.; cf. Cic. De
fin. I 10, 33. 14, 47 8 νέος ἀκμὴν Croen.: νέος ἀκμῇ Vat.
quod retinet Leop. ἐντὸς ἀκμῆς Us. | πολλὰ Hartel 9 10 χάρακι
Hartel; contra Leop., Croen. qui cft. p. 44, 8 13 cf. Weil,
Journ. d. Sav. 1888, 661 | <ὁ>τοῦ Go. | ἀμνημονῶν Wi. |
ἀγαθοῦ Hartel: ἀγαθὸς Vat. 15 = Sent. XXIX 18 τὰς <τ'>
Us. 21 = Sent. XIX | καὶ ὁ πεπερασμένος post ἡδονήν transp.
D. Laert. 23 cf. Epicureos Ciceronis De fin. I 20, 69. II
26, 82 | ἀρετὴ Vat., corr. Us.

24 Ἐνύπνια οὐκ ἔλαχε φύσιν θείαν οὐδὲ μαντικὴν δύναμιν, ἀλλὰ γίνεται κατὰ ἔμπροσιν εἰδώλων.

25 Ἡ πενία μετρονμένη τῷ τῆς φύσεως τέλει μέγας ἐστὶ πλοῦτος· πλοῦτος δὲ μὴ ὀριζόμενος μεγάλη ἐστὶ πενία.

26 Δεῖ διαλαβεῖν ὅτι καὶ ὁ πολὺς λόγος καὶ ὁ βραχύς εἰς τὸ αὐτὸ συντείνει.

27 Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων μόλις τελειωθείσιν ὁ καρπὸς ἔρχεται, ἐπὶ δὲ φιλοσοφίας συντρέχει τῇ γνώσει τὸ τεροπνόν· οὐ γὰρ μετὰ μάθησιν ἀπόλαυσις, ἀλλὰ ἅμα μάθησις καὶ ἀπόλαυσις.

10

28 Οὔτε τοὺς προχείρους εἰς φιλίαν οὔτε τοὺς ὀκνηροὺς δοκιμαστέον· δεῖ δὲ καὶ παρακινδυνεῦσαι χάριν, χάριν φιλίας.

29 Παρησία γὰρ ἔγωγε χρώμενος φυσιολόγῳ χρησμοδεῖν τὰ συμφέροντα πᾶσιν ἀνθρώποις μᾶλλον ἢ βουλομένην, κἂν μηδεὶς μέλλῃ συνήσειν, ἢ συγκατατιθέμενος ταῖς δόξαις καρποῦσθαι τὸν πυκνὸν παραπίπτοντα παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον.

30 Ἐτοιμάζονται τινες διὰ βίον τὰ πρὸς τὸν βίον, οὐ συνορῶντες ὥς πᾶσιν ἡμῖν θανάσιμον ἐγκέχυται τὸ τῆς γενέσεως φάρμακον.

31 Πρὸς μὲν τὰλλα δυνατὸν ἀσφάλειαν πορίσασθαι, χάριν δὲ θανάτου πάντες ἀνθρώποι πόλιν ἀτείχιστον οἰκοῦμεν.

32 Ὁ τοῦ σοφοῦ σεβασμὸς ἀγαθὸν μέγα τῷ σεβομένῳ ἐστὶ.

33 Σαρκὸς φωνὴ τὸ μὴ πεινῆν, τὸ μὴ διψῆν, τὸ μὴ ῥιγοῦν·

1 = fr. 477   3 ἐστὶ: ἐπὶ Vat.   5 διαλαβεῖν cf. p. 5, 1
7 Metrodoro dat Koerte fr. 47   9 μάθησιν Wottke: μάθησις Vat.   12 χάριν, χάριν sic Vat.   13 φυσιολογῶ Vat. φυσιολογῶν Us., corr. Croen. | χρησμῶ:· δεῖ Vat., corr. Us.   17 Metrod. fr. 53 K, cod. Palat.-Heid. 129, 1 inde a πᾶσι θανάσιμον | post βίον <ὥς βιωσόμενοι μετὰ τὸ λεγόμενον ζῆν> habet Stob. III 16, 21 H, recte, cf. Antiphontis dictum fr. 53^a Diels
20 = Metrod. fr. 51 K (Ep. fr. 339), cod. Pal.-Heid. 2, Philod. De morte col. XXXVII 27 p. 55 Bassi (Vol. Herc.³ I)
21 πάντες ἀνθρώποι om. Pal.-Heid.   22 σεβαστὸς ἀγαθῶν μετὰ τῶν σεβομένων Vat., corr. Us.   23 = cod. Darmst. 2773 fol. 354^r (Croen., Zentralbl. f. Biblioth. XIV [1897] 562: Leop. Mnem. N. S. XXXVIII [1910] 68) cf. fr. 200. 602

ταῦτα γὰρ ἔχων τις καὶ ἐλπίζων ἔξειν κἂν <Διὶ> ὑπὲρ εὐδαιμονίας μαχέσαιο.

34 Οὐχ οὕτως χρεῖαν ἔχομεν τῆς χρείας παρὰ τῶν φίλων ὥς τῆς πίστεως τῆς περὶ τῆς χρείας.

35 Οὐ δεῖ λυμαίνεσθαι τὰ παρόντα τῶν ἀπόντων ἐπιθυμία, ἀλλ' ἐπιλογίζεσθαι ὅτι καὶ ταῦτα τῶν εὐκταίων ἦν.

36 Ὁ Ἐπικούρου βίος τοῖς τῶν ἄλλων συγκρινόμενος ἔνεκεν ἡμερότητας καὶ αὐταρκειας μῦθος ἂν νομισθεῖη.

37 Ἀσθενὴς ἡ φύσις ἐστὶ πρὸς τὸ κακόν, οὐ πρὸς τὸ ἀγαθόν· ἡδοναῖς μὲν γὰρ σφύζεται, ἀλγηδόσι δὲ διαλύεται.

38 Μικρὸς παντάπασιν, ὃ πολλὰ αἰτίαι εὐλόγοι εἰς ἐξαγωγὴν βίου.

39 Οὐθ' ὁ τὴν χρεῖαν ἐπιζητῶν διὰ παντὸς φίλος οὐθ' ὁ μηδέποτε συνάπτων· ὁ μὲν γὰρ καπηλεύει τῇ χάριτι τὴν ἀμοιβήν, ὁ δὲ ἀποκόπτει τὴν περὶ τοῦ μέλλοντος εὐελπίστίαν.

40 Ὁ λέγων πάντα κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι οὐδὲν ἐγκαλεῖν ἔχει τῷ λέγοντι μὴ πάντα κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι· αὐτὸ γὰρ τοῦτό φησι κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι.

41 Γελᾶν ἅμα δεῖ καὶ φιλοσοφεῖν καὶ οἰκονομεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς οἰκειώμασι χρῆσθαι καὶ μηδαμῇ λήγειν τὰς ἐκ τῆς ὀρθῆς φιλοσοφίας φωνὰς ἀφιέντας.

42 Ὁ αὐτὸς χρόνος καὶ γενέσεως τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ καὶ ἀπολαύσεως.

43 Φιλαργυρεῖν ἄδिका μὲν ἀσεβές, δίκαια δὲ αἰσχρόν· ἀπρεπὲς γὰρ ὀνυπαρῶς φείδεσθαι καὶ μετὰ τοῦ δικαίου.

44 Ὁ σοφὸς εἰς τὰ ἀναγκαῖα συγκλεισθεὶς μᾶλλον ἐπίστα-

1 κἂν <Διὶ> Hartel ex fr. 602: καὶ Vat. Darmst. 7 Herm-
 archo vind. Us., Go. cf. Philod. De piet. p. 101 G. 11 μικρὸς]
 οἰκτρὸς Us. 14 συνάπτων: scil. τῇ φιλίᾳ τὴν χρεῖαν 20 γελᾶν]
 γέλων Us. sententiae superiori adiungens, μελετᾶν Croen. | δεῖ
 Leop.: δεῖν Vat., Us. (= δέον) 21 λήγειν Us.: λέγειν Vat.
 22 ὀρθῆς Hartel: ὀργῆς Vat. 24 ἀπολύσεως Vat., corr. Us.
 26 φείδε . . καὶ Vat. 27 συγκλεισθεὶς scri. cum Go.: συγκριθεὶς
 Vat. συγκαθεὶς Us. | παρίσταται Vat., corr. Us.

ται μεταδιδόναι ἢ μεταλαμβάνειν· τηλικούτον αὐταρκείας εὖρε
θησανρόν.

45 Οὐ κόμπου οὐδὲ φωνῆς ἐργαστικούς οὐδὲ τὴν περι-
μάχητον παρὰ τοῖς πολλοῖς παιδείαν ἐνδεικνυμένους φυσιο-
λογία παρασκευάζει, ἀλλ' ἀσοβάρους καὶ αὐτάρκεις καὶ ἐπὶ τοῖς 5
ιδίοις ἀγαθοῖς, οὐκ ἐπὶ τοῖς τῶν πραγμάτων μέγα φρονοῦντας.

46 Τὰς φάυλας συνηθείας ὥσπερ ἄνδρας πονηροὺς πολλὴν
χρόνον μέγα βλάβαντας τελείως ἐκδιώκομεν.

47 Προκατείλημαί σε, ὦ Τύχη, καὶ πᾶσαν <τὴν> σὴν
παρεῖσδυσιν ἐνέφραξα. καὶ οὔτε σοὶ οὔτε ἄλλῃ οὐδεμιᾷ περι- 10
στάσει δώσομεν ἑαυτοὺς ἐκδότους· ἀλλ' ὅταν ἡμᾶς τὸ χρεὼν
ἐξάγῃ, μέγα προσπύσαντες τῷ ζῆν καὶ τοῖς αὐτῷ κενῶς περι-
πλαττομένοις ἄπιμεν ἐκ τοῦ ζῆν μετὰ καλοῦ παιῶνος ἐπιφω-
νοῦντες ὡς εὖ ἡμῖν βεβίωται.

48 Πειρᾶσθαι τὴν ὑστέραν τῆς προτέρας κρείττω ποιεῖν, 15
ἕως ἂν ἐν ὁδῷ ᾖμεν· ἐπειδὰν δὲ ἐπὶ πέρας ἔλθωμεν, ὁμαλῶς
εὐφραίνεσθαι.

49 Οὐκ ἦν τὸ φοβούμενον λύειν ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων μὴ
εἰδότας τίς ἢ τοῦ σύμπαντος φύσις, ἀλλ' ὑποπτεύοντάς τι τῶν
κατὰ τοὺς μύθους. ὥστε οὐκ ἦν ἄνευ φυσιολογίας ἀκεραίους 20
τὰς ἡδονὰς ἀπολαμβάνειν.

50 Οὐδεμία ἡδονὴ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλὰ τὰ ποιητικὰ
ἐνίων πολλαπλασίονος ὀχλήσεις ἐπιφέρει τῶν ἡδονῶν.

51 Πυνθάνομαί σου τὴν κατὰ σάρκα κίνησιν ἀφθονώτερον
διακεῖσθαι πρὸς τὴν ἀφροδίσιων ἔντευξιν. σὺ δὲ ὅταν μήτε 25

3 Metrodoro (fr. 48) assignat Koerte 5 ἀλλὰ σοβαροὺς Vat.,
corr. Leop., ἀλλ' ἀθορύβους Go. 8 μεταβλάψαντας Vat., corr.
Hartel 9 = Metrod. fr. 49 K | τὴν ex Plut. De tranq. an. 18
p. 476 C add. Us. 12 περιπλεκομένοις Us. 13 πλείονος Vat.,
corr. Us. 15 τὴν ὑστεραίαν τῆς προτεράιας Us. 18 = Sent. XII |
οὐκ ἦν] οὐκουν Vat. 19 κατειδότα D. Laert. | ὑποπτεύοντάς
τι scri.: ὑποπτεύοντι Vat. ὑποπτεύομενόν τι D. Laert.

22 = Sent. VIII 24 ἀφθονώτερον Us.: ἀφθονό^{τν} Vat. (ἀφθονω-
τέρως E. Thomas) 25 ἀφροδίσιον Vat., corr. Us. | ὅταν Us.:
ᾶτε Vat.

τοὺς νόμους καταλύης μήτε τὰ καλῶς ἔθει κείμενα κινῆς μήτε
τῶν πλησίον τινὰ λυπῆς μήτε τὴν σάρκα καταξάινης μήτε τὰ
ἀναγκαῖα καταναλίσκης, χρῶ ὥς βούλει τῇ σεαυτοῦ προαιρέσει.
ἀμήχανον μέντοι γε τὸ μὴ οὐχ ἐνὶ γέ τιμι τούτων συνέχεσθαι.
5 ἀφροδίσια γὰρ οὐδέποτε ὤνησεν, ἀγαπητὸν δὲ εἰ μὴ ἔβλαψεν.

52 Ἡ φίλα περιχορεύει τὴν οἰκουμένην κηρύττουσα δὴ
πᾶσιν ἡμῖν ἐγείρεσθαι ἐπὶ τὸν μακαρισμόν.

53 Οὐδενὶ φθονητέον· ἀγαθοὶ γὰρ οὐκ ἄξιοι φθόνου,
πονηροὶ δὲ ὅσῳ ἂν μᾶλλον εὐτυχῶσι. τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτοῖς
10 λυμαίνονται.

54 Οὐ προσποιεῖσθαι δεῖ φιλοσοφεῖν. ἀλλ' ὄντως φιλοσο-
φεῖν· οὐ γὰρ προσδεόμεθα τοῦ δοκεῖν ὑγιαίνειν. ἀλλὰ τοῦ
κατ' ἀλήθειαν ὑγιαίνειν.

55 Θεραπευτέον τὰς συμφορὰς τῇ τῶν ἀπολλυμένων χάριτι
15 καὶ τῷ γινώσκειν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπρακτον ποιῆσαι τὸ γεγονός.

56 Ἀλγεῖ μὲν ὁ σοφὸς οὐ μᾶλλον στρεβλούμενος <ἢ στρε-
βλουμένον> τοῦ φίλου.

57 Ὁ βίος αὐτοῦ πᾶς δι' ἀπιστίαν συγχυθήσεται καὶ ἀνα-
κεχαιτισμένος ἔσται.

20 58 Ἐκλυτέον ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ περὶ τὰ ἐγκύκλια καὶ πολι-
τικά δεσμοτηρίου.

59 Ἀπληστον οὐ γαστήρ. ὥσπερ οἱ πολλοὶ φασιν, ἀλλὰ
δόξα ψευδῆς ὑπὲρ τοῦ <τῆς> γαστρὸς ἀορίστου πληρώματος.

ναλίσκεις

1 καταλύεις Vat. | ἔθῃ Hartel 2 πλησίον Vat. 3 καταγινώσκεις
Vat. 4 τὸ Us.: τῷ Vat. 5 ἀφροδίσια κτλ. = fr. 62 6 ἡ φίλια
cf. E. Thomas, *Herm.* XXVII (1892) 31, Schwartz, *Charakterk.*
II² 48: ἡ φιλοσοφία Hartel, Weil ἡλίου σφαῖρα Us. 7 τὸν
μακάριον βίον Weil 9 εὐτυχῶσι Vat., corr. Wotke 11 = fr. 220

14 ἀπολελυμένων Vat.: corr. Wotke? Us. | χάριτι 'grata
recordatione' Cic. *De fin.* I 17, 57 cf. p. 44, 8; Vat. 17. 75

15 γεγονός Us.: γένος Vat. 16 = cod. Pal.-Heid. 3 | στρεβλού-
μενος ἢ στρεβλουμένον τοῦ φίλου Pal.-Heid. στρεβλούμενος τὸν
φίλον Vat. στρεβλούμενος <αὐτὸς ἢ ὁρῶν στρεβλούμενον> τὸν
φίλον Us., *Kl. Schr.* I 324 18 excerptum ex epistula cf. 19
21 δεσμοτήρια Vat., corr. Us. 23 τῆς suppl. Us.

60 Πᾶς ὥσπερ ἄρτι γεγονώς ἐκ τοῦ ζῆν ἀπέρχεται.

61 Καλλίστη καὶ ἡ τῶν πλησίων ὄψις, τῆς πρώτης συγγενείας ὁμονοούσης ἢ [εἰ] πολλήν εἰς τοῦτο ποιουμένης σπουδὴν.

62 Εἰ γὰρ κατὰ τὸ δέον ὀργαὶ γίνονται τοῖς γεννήσασιν πρὸς τὰ ἔκγονα, μάταιον δῆπουθέν ἐστὶ τὸ ἀντιτείνειν καὶ μὴ 5 παραιτεῖσθαι συγγνώμης τυχεῖν· εἰ δὲ μὴ κατὰ τὸ δέον ἀλλὰ ἀλογώτερον, γελοῖον πάν(τως) τὸ προσεκκαίειν τὴν ἀλογίαν θυμοκατοχοῦντα, καὶ μὴ ζητεῖν μεταθεῖναι κατ' ἄλλους τρόπους εὐγνωμονοῦντα.

63 Ἔστι καὶ ἐν λεπτότητι καθαριότης, ἧς ὁ ἀνεπιλόγιστος 10 παραπλήσιόν τι πάσχει τῷ δι' ἀοριστίαν ἐκπίπτοντι.

64 Ἀκολουθεῖν δεῖ τὸν παρὰ τῶν ἄλλων ἔπαινον αὐτόματον, ἡμᾶς δὲ γενέσθαι περὶ τὴν ἡμῶν ἰατροίαν.

65 Μάταιόν ἐστι παρὰ θεῶν αἰτεῖσθαι ἃ τις ἑαυτῷ χορηγῆσαι ἱκανός ἐστι.

66 Συμπαθῶμεν τοῖς φίλοις οὐ θρηνηοῦντες ἀλλὰ φροντίζοντες.

67 Ἐλεύθερος βίος οὐ δύναται κτήσασθαι χρήματα πολλὰ διὰ τὸ τὸ πρᾶγμα <μὴ> ῥᾳδίον εἶναι χωρὶς θητείας ὄχλων ἢ δυναστῶν, ἀλλὰ συνεχεῖ δαψιλείᾳ πάντα κέκτῃται· ἂν δέ που 30 καὶ τύχη χρημάτων πολλῶν, καὶ ταῦτα ῥαδίως· ἂν εἰς τὴν τοῦ πλησίων εὐνοίαν διαμετρήσῃ.

68 Οὐδὲν ἱκανὸν ὧ ὀλίγον τὸ ἱκανόν.

1 = fr. 495 2 πλησίων Vat. 3 ἢ [εἰ] Weil l. l. p. 663 καὶ Hartel: ἢ εἰ (ex αι?) Vat. | ποιουμένη Vat., corr. Us. 5 ἔκγονα Vat. 6 <ὥστε> συγγνώμης τυχεῖν Croen. 7 πάντως scri.: πᾶν Vat. πᾶν Weil οἰγᾶν Us. | προσεκκαίειν Weil πρὸς ἑκκαυσιν Go.: πρὸς ἑκκλησιν Vat. πρὸς ἑκκλησιν vel ἑγκλισιν Us. | ἀλογίαν <ἔγον> Us. 8 θυμῷ, κατοχοῦντα Vat., corr. Croen., Rh. Mus. LXI (1906) 421 θυμῷ κατέχοντα Weil θυμῷ καταχοῦν Go. 9 εὐγνωμονοῦντα Croen.: εὐγνωμονοῦντας Vat. 10 λιτότητι Us. | καθάριος Vat., correxi 16 συμπαθῶ μὲν Vat. 18 <Ὁ> ἐλεύθερος βίος Croen., cf. fr. 196 | κτήσασθαι κτήματα Vat., corr. Hartel 19 μὴ add. Us. | θηλείας Vat., corr. Hartel 20 <ἐν> συνεχεῖ Hartel <ὄν> συνεχεῖ Us. σὺν εὐτελείας Croen. 23 = fr. 473, cod. Pal.-Heid. 4

69 Τὸ τῆς ψυχῆς ἀχάριστον λίχνον ἐποίησε τὸ ζῶον εἰς ἄπειρον τῶν ἐν διαίτῃ ποικιλιμάτων.

70 Μηδέν σοι ἐν βίῳ πραχθείη ὃ φόβον παρέξει σοι, εἰ γνωσθήσεται τῷ πλησίον.

5 71 Πρὸς πάσας τὰς ἐπιθυμίας προσακτέον τὸ ἐπερώτημα τοῦτο· τί μοι γενήσεται ἂν τελεσθῇ τὸ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπιζητούμενον, καὶ τί ἂν μὴ τελεσθῇ;

72 Οὐδὲν ὄφελος ἦν τὴν κατ' ἀνθρώπους ἀσφάλειαν παρασκευάζεσθαι τῶν ἄνωθεν ὑπό(πτων ὄ)ντων καὶ τῶν
10 ὑποκάτω καὶ ἀπλῶς τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ.

73 Καὶ τὸ γενέσθαι τινὰς ἀλγηδόνας περὶ σῶμα λυσιτελεῖ πρὸς φυλακὴν τῶν ὁμοειδῶν.

74 Ἐν φιλολόγῳ συζητήσει πλείον ἤνυσεν ὁ ἡττηθείς, καθ' ὃ προσέμαθεν.

15 75 Εἰς τὰ παρωχηκότα ἀγαθὰ ἀχάριστος φωνὴ ἢ λέγουσα Τέλος ὄρα μακροῦ βίου.

76 Τοιοῦτος εἶ γηράσκων ὅποιον ἐγὼ παραινῶ, καὶ διέγνωκας ὅποιόν ἐστι τὸ ἑαυτῷ φιλοσοφῆσαι καὶ οἶον τὸ τῇ Ἑλλάδι· συγχάριζο σοι.

20 77 Τῆς αὐταρκειας καρπὸς μέγιστος ἐλευθερία.

78 Ὁ γενναῖος περὶ σοφίαν καὶ φιλίαν μάλιστα γίγνεται ὢν τὸ μὲν ἐστι θνητὸν ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀθάνατον.

79 Ὁ ἀτάραχος ἑαυτῷ καὶ ἑτέρῳ ἀόχλητος.

80 Γενναῖον σωτηρίας μοῖρα τῆς ἡλικίας τήρησις καὶ φυλακὴ
25 τῶν πάντα μολυνόντων κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς οἰστρώδεις.

1 λίχνον ex λέχνον corr. Vat. 3 ἐν <τῷ> βίῳ? Us.

4 = Sent. XIII | ἀνθρώπους D. Laert.: ἀνθρώπου (sic) Vat.

9 κατασκευάζεσθαι D. Laert. | ὑπόντων Vat., corr. Us.

10 ὑπόπτων κατεστῶτων D. Laert. 11 γενέσθαι sic Vat. 12 τέλος

κτλ.: Solon apud Io. Stob. II 7, 18 p. 133 W. Schol. in Lucian.

p. 5, 11 Ra. etc. 17 <Ὅτι> τοιοῦτος Us. | καὶ δὴ ἔγνωκας sic

Vat., corr. Us. 18 cf. Metrod. fr. 41 K | οἶον τὸ Hartel: οἶον

τῷ sic Vat. 22 θνητὸν Hartel: νοητὸν Vat. 24 γενναῖον

(γενναῖον?) scri.: F.: ὦ Vat. (prima littera aut Γ aut P fuisse

videtur)

81 Οὐ λύει τὴν τῆς ψυχῆς ταραχὴν οὐδὲ τὴν ἀξιόλογον ἀπογεννᾶ χαρὰν οὔτε πλοῦτος ὑπάρχων ὁ μέγιστος οὔθ' ἢ παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμὴ καὶ περιβλεψις οὔτ' ἄλλο τι τῶν παρὰ τὰς [†] ἄξυρισί(έ?)τους αἰτίας.

Accedunt ex codice Palatino-Heidelbergensi Graeco 129 f. 23^r praeter ea quae Vaticanus codex quoque habet (1 = 30, 2 = 31, 3 = 56, 4 = 68):

5 Μειρακίαν κατὰ τὴν ἐν λόγοις εὐρυθυμίαν παραιτητέον· 5.
μικρὰ γὰρ θαναταζομένη μεγάλων στερίσκεται.

6 Οἱ κόλακες τύχης εὐημερούσης διάκονοι.

1 cf. fr. 470 | τὴν Vat.: τιν' Us. 4 ἀδιορίστους Us. 5 μν-
ρακίαν Pal., corr. Us. μνρ<ίαν μνρ>ακίαν E. Thomas, Arch.
f. G. d. Ph. IV (1891) 570 | κατὰ Us.: καὶ Pal. 7 οἱ del.
Radermacher

Die angegebenen Preise

sind Grundpreise, die gegenwärtig (Oktober 1922), den jetzigen Herstellungskosten und allgemeinen Unkosten entsprechend, mit der Teuerungsziffer 60 (für Schulbücher, mit * bezeichnet, mit 30) zu vervielfältigten sind.

Das Leben und die Lehre Epikurs. Diogenes Laertius Buch X. Übersetzt und mit kritischen Bemerkungen versehen von A. Kochalsky. Geh. M. 1.80

Diese erstmalige Gesamtübertragung des 10. Buches des Diogenes Laertius, das vor allem in den eingelegten Originaldokumenten Epikureischer Lehre dem Verständnis die größten Schwierigkeiten bereitet, will das Bild des Gartenphilosophen rein und klar aus dessen eigenen Äußerungen erstehen lassen. Über seine Abweichungen von Useners Text gibt der Verfasser in einem kritischen Anhang ausführlich Bericht.

Die griechische u. lateinische Literatur u. Sprache. (Die Kultur der Gegenwart, hrsg. v. P. Hinneberg. Teil I, Abt. 8.) 4. Aufl. [In Vorb. 1922.]

Inhalt: I. Die griechische Literatur und Sprache. Die griechische Literatur des Altertums: U. v. Wilamowitz-Moellendorf. — Die griechische Literatur des Mittelalters: K. Krumbacher. — Die griechische Sprache: J. Wackernagel. — II. Die lateinische Literatur und Sprache. Die röm. Literatur des Altertums: Fr. Leo. — Die latein. Literatur des Übergangs vom Altertum zum Mittelalter: E. Norden. — Die lateinische Sprache: F. Skutumpahle.

Staat und Gesellschaft der Griechen und Römer bis zum Ende des Mittelalters. Von Ulrich v. Wilamowitz-Moellendorf. J. Kromayer und A. Heisenberg (Die Kultur der Gegenwart, herausg. v. P. Hinneberg. Teil II, Abt. 4, 1.) 2. Aufl. [Unter der Presse. 1922.]

Inhalt: I. Staat und Gesellschaft der Griechen: U. v. Wilamowitz-Moellendorf. II. Staat und Gesellschaft der Römer: J. Kromayer. III. Staat und Gesellschaft des byzantinischen Reiches: A. Heisenberg.

Charakterköpfe aus der antiken Literatur. Von Ed. Schwartz. Kart. je M. 3.50, zus. geb. in Geschenkausgabe M. 8.—

I. Reihe: 1. Hesiod und Pindar. 2. Thukydides und Euripides. 3. Sokrates und Platon. 4. Polybios und Poseidonios. 5. Cicero. 5. Aufl. [VI u. 117 S.] 8. 1919. II. Reihe: 1. Diogenes der Hund und Krates der Kyniker. 2. Epikur. 3. Theokrit. 4. Eratosthenes. 5. Paulus. 3. Aufl. [VI u. 125 S.] 8. 1919.

„... Schwartz beherrscht den Stoff in ganz ungewöhnlicher Weise: das Reinstoffliche aber tritt allmählich ganz in den Hintergrund, dafür erglänzt jede einzelne der Erscheinungen um so klarer und mächtiger im Lichte ihrer Zeit.“ (Das literarische Echo)

Römische Charakterköpfe in Briefen. Vornehmlich aus Cäsarischer und Trajanischer Zeit. Von C. Bardt. 2. Aufl. Geh. M. 12.—, geb. M. 16.—

„Bardt erschließt das Verständnis oft recht schwieriger Stücke, macht nach Charakterung der Lage der Briefschreiber geradezu gespannt auf die Dokumente und läßt so ein lebendiges Bild der Zeiten u. ihrer Männer sich vor unseren Augen entrollen.“ (Das hum. Gy)

Geschichte der Autobiographie. Von G. Misch. I. Band: Das Altertum. Geh. M. 8.—, geb. M. 12.— Bd. II. III. [In Vorb. 22.]

„Der Verf. zieht alle Formen heran, in denen sich die Äußerungen des menschlichen Lebens bewegt haben: wie Gebet, Lyrik, Beichte, Brief, rhetorische Deklamation usw. und schenkt ein stattliches Stück einer Geschichte des Individualismus.“ (Berliner phil. Wochenschrift)

Sophistik und Rhetorik. Das Bildungsideal des 5. u. 4. Jh. v. Chr. in s. Verhältnis zur Philosophie des 5. Jahrhunderts. Von H. Gomperz. M. 10.—

„In der Richtung des Strebens, das humanistische Bildungsideal zu erforschen und für die Gegenwart lebenskräftig zu machen, bedeutet das Werk eine wichtige Ergänzung, ...“ (Blätter f. d. bayr. Gymnasialschulwesen)

VERLAG VON B. G. TEUBNER IN LEIPZIG UND BERLIN

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

118906

118906

PA

3970

E2

E6

Epicurus

Epistulae tres et ratae
sententiae a laertio
diogene servatae

DATE DUE

BORROWER'S NAME

Epicurus

Epistulae

THEOLOGY LIBRARY
SCHOOL OF THEOLOGY AT CLAREMONT
CLAREMONT, CALIFORNIA

